LATVIJA
Latvian Newspaper
Published under EUCOM Civil Affairs Division Authorisation Number UNDP 196. Publisher and Editor: Valdemārs Lambergs, Schwäbisch Gmünd, DP Camp Artillerie-Kaserne. Printer: Remsdruckerei Sigg, Härtel & Co, Schwäbisch Gmünd, Paradiesstr. 12. Published twice weekly. Circulation 11.000.

LATVIJA

LATVIAN NEWSPAPER

Nr. 46 (396)
Trešdien, 1950. g. 21. jūnijā
Iznāk trešdienās un sestdienās. Izdevējs: Latviešu Centrālā Komiteja. Galvenais redaktors: V. Lambergs; galvenā redaktora vietnieks M. Cullītis. Redaktori: A. Bolšteins, J. Jēkabsons, B. Kiselis, E. Raisters, L. Švarcs. Austrālijas redakcijas vad. A. Šmits (Lewley House, Canberra, A. C. T., Australia). Redakcijas adrese: (14a) Schwäbisch Gmünd, DP Camp Artillerie-Kaserne.

LNP prasa atjaunot Latvijas brīvvalsti

Jūlijā sanāks Latviešu nacionālās padomes pilnsapulce

Latvijas 10 gadu okupācijas dienā latviešu trimdas augstākais politiskais cīņas organs — LNP prezidijs Eslingenā vienprātīgā un apņēmīgā cīņā par zaudētās Latvijas suverēnitātes atjaunošanu asā tonī ieturētā deklarācijā nosodīja Padomju savienības izdarīto varmācīgo Latvijas okupāciju un prasīja izbeigt to, padomju policijas nežēlīgo terroru, iedzīvotāju izkaušanu un deportācijas un atjaunot Latvijas brīvvalsti. Pieņemto deklarāciju nosūtīs rietumu demokrātisko lielvalstu prezidentiem un valdībām.

Pieņemtās deklarācijas tekstā teikts: Latviešu nacionālās padomes prezidijs 1950. g. 17. jūnijā — Latvijas okupācijas 10. gada dienā: 1) atkārtoti nosoda negēlīgo starptautisko tiesību un Latvijas — PSRS līgumu laušanu no Maskavas boļševistisko imperiālistu puses; 2) atkārtoti izsaka visas pasaules priekšā asāko protestu pret Padomju savienības noziedzīgo rīcību okupētajā Latvijā, aplaupot, deportējot, spīdzinot un slepkavojot bez tiesas un izmeklēšanas Latvijas pilsoņus; 3) atkārtoti uzaicina visas pasaules brīvās un demokrātiskās valstis glābt latviešu tautu no iznīcināšanas un verdzības, atjaunojot Latvijas suverēnitāti; 4) atkārtoti deklarē latviešu tautas vārdā: mēs nebeigsim cīņu pirms latviešu tauta atkal būs brīva un Latvijas valsts neatkarīga. —

Prezidija priekšsēdis J. Celms ziņoja, ka grāmatu vākšanas akcija devusi labus panākumus. Bibliotēkas saņemt jau pieteikušās 20 latviešu organizācijas ārpus Vācijas. Vācijā jau izsniegtas 3093 grāmatas tbc sanatorijām Gautingā, Ambergā un Heilbronā, Prīnas veco ļaužu mītnei, sardžu un darba vienībām, skautiem uc., kā arī atsevišķām trūcīgām daudzbērnu ģimenēm. Grāmatas, kas atliksies pēc bibliotēku komplektu sastādīšanas, nosūtīs sadalīšanai latviešu ģimenēm.

Pēc A. Klīves ziņojuma par sabiedriskās daļas darbību, pārrunāja ABN darbību un latviešu līdzdalību tajā. V. Bastjānis raksturoja LNP finances: līdzekļi samazinās, ziedojumi vairs nāk tikai no laikraksta Latvija, un arī tie turpmāk apsīks; [illegible] no Latvijas ārzemju pasēm. Jāatrod kāda stabilāka finanču baze, kas nodrošinātu LNP darbību, jo bez līdzekļiem politiska cīņa nevar notikt. Izdevumi samazināti līdz minimam, tā ka tālāka samazināšana jau faktiski var izbeigt LNP darbu.

(Turpinājums 8. lpp.)

Baznīcas apmeklētājiem jāmaksā „izpriecas" nodoklis

Rīga (Rs). — No visām trim Baltijas valstīm visnesaudzīgāko cīņu ar baznīcu boļševiki sākuši Lietuvā, deportējot visus augstākos garīdzniekus un slēdzot daudzus dievnamus. Visā Baltijā katram, kas vēlas piedalīties dievkalpojumā, pie baznīcas jāsamaksā ieejas maksa — 7 rubļi, ko komūnisti nosaukuši par „izpriecas" nodokli. Reliģiskus rakstus un lūgšanas grāmatas aizliegts izdot. Skolotājus un ierēdņus, kas apmeklējuši kaut vienu dievkalpojumu, atlaiž no darba.

No padomju joslas bēg arī skolnieki

Berlīne (D). — RIAS ziņo, ka šinīs dienās Rietumberlīnē pārbēguši 25 Alberta Einšteina virsskolas audzēkņi Potsdamā. Bēgšana notikusi pēc tam, kad Brandenburgas izglītības ministrija devusi rīkojumu likvidēt viņu klasi „reakcionāru izdarību" dēļ. Atbēgušie skolnieki Rietumberlīnes uzraudzības iestādēm paskaidrojuši, ka viņi protestējuši pret politiskā skolotāja Vēvera nodarbināšanu. Lai gan agrāk viņš bijis nacionālsociālistu partijas biedrs, SED tomēr viņu pieņēmusi. Kad šī bēgšana kļuvusi zināma, Brandenburgas izglītības ministrija sasaukusi vecāku sapulci un pavēlējusi viņiem gādāt, lai skolnieki atkal atgrieztos Potsdamā.

MŪSU LASĪTĀJIEM

Neraugoties uz visai kuplo Latvijas lasītāju skaitu visā brīvajā pasaulē, īpato apstākļu dēļ okupētajā Vācijā, kur reizē ar straujo izceļošanu abonentu skaits pastāvīgi plok, mūsu laikraksts draud nonākt stāvoklī, kad ar līdzšinējo vācu marku fondu nav vairs sedzami tā iespiešanas un uzturēšanas izdevumi. Lai tomēr arī pēc 1. jūlija nodrošinātu tautiešiem iespēju kārtīgi saņemt un lasīt mūsu laikrakstu, apgāds un redakcija pēc visu apstākļu rūpīgas apsvēršanas izšķīrusies

SĀKOT AR 1. JŪLIJU, PAAUGSTINĀT LAIKRAKSTA ABONĒŠANAS MAKSU PAR 50 FENIŅIEM MĒNESĪ,

un dara to aiz šādiem iemesliem:

Vācijas papīra tirgū iestājušās grūtības, kuru dēļ papīra cenas cēlušās un vairāki vācu laikraksti ar daudzkārt lielāku lasītāju skaitu jau bijuši spiesti samazināt apmērus vai paaugstināt abonementa maksu;

tagadējais lasītāju skaits, kāds vēl palicis un turpmāk paliks Vācijā, vairs nevar par līdzšinējo maksu laikrakstam nepieciešamo izdevumu fondu uzturēt pašreizējā augstumā, bet uzkrātu reservju tam nav, jo mūsu centieni vienmēr bijuši visus brīvos līdzekļus ielikt Latvijas satura uzlabošanā un apmēru paplašināšanā. Šie līdzekļi netieši nākuši par labu pašiem līdzstrādniekiem — mūsu rakstniekiem, žurnālistiem un citiem darbiniekiem gan Vācijā, gan ārpus tās;

Latvija nekad nav likusi pirmā vietā materiālās intereses, bet gan allaž bijusi nomodā par to, kā vislabāk pakalpot saviem lasītājiem un reizē arī palikt līdz pat pēdējam brīdim par visplašāko, visizplatītāko un vislētāko latviešu laikrakstu trimdā. Arī tagad vēl, izdarot nelielo abonementa maksas paaugstinājumu,

Latvija ar savām 16 lappusēm, iznākot divas reizes nedēļā, salīdzinājumā ar citiem DP laikrakstiem, būs un paliks lētākais.

To skaidri norāda dati par citu laikrakstu cenām Vācijā tagad, kad arī tiem šeit nemitīgi samazinās lasītāju skaits un reizē ar to nepieciešamo vācu marku fonds:

vienīgais apvienotais igauņu laikraksts Eesti Rada un Eesti Post	iznāk	vienreiz	ned.	uz 4—6 lpp.,	maksā 60 fen.	num.
lietuviešu laikr. Lietuvis	„	„	„	„ 4 „	„ 75 „	„
ungāru laikraksts Hungaria	„	„	„	„ 6 „	„ 50 „	„
ukraiņu l. Ukrainski Vesti	„	divreiz	„	„ 4 „	„ 60 „	„

Latviešu laikraksts Latvija iznākot divreiz nedēļā uz 8 lappusēm, līdz šim maksāja 40 fen. num. un arī pēc cenas paaugstinājuma, turpinot iznākt kā līdz šim, numurā maksās tikai 50 fen.

Kā redzams, Latvija patiesi ir vienīgais trimdinieku laikraksts Vācijā, kas, iznākdams divas reizes nedēļā, sniedz 16 lappušu lasāmvielas, [illegible] un ir un arī [illegible] paliek lētākais [illegible].

Jaunais cenas paaugstinājums nozīmē, ka, sākot ar 1. jūliju, mūsu laikraksts kolektīviem abonentiem maksās DM 3.50 un visiem abonentiem DM 4.— mēnesī, bet ārpus abonementa laikraksta cena noteikta 50 fen. par numuru.

Apgāds un redakcija cer, ka nelielais maksas paaugstinājums nemazinās tautiešu uzticību mūsu laikrakstam un mūsu lasītāji, atstājot Eiropu, tāpat kā līdz šim pasūtinās Latviju. Šis mazais upuris, ko tagad prasa laikraksta pastāvēšana, ir vienam lasītājam atmaksāsies ar apziņu, ka ilgākam laikam nodrošināts latviski iespiests vārds, kas ir visas mūsu nacionālās kultūras pamatā.

LCK apgāds un laikraksta LATVIJA redakcija

Prezidents Trūmens parakstījis jauno DP likumu

Starptautiskā konference apspriedīs iedzīvotāju atslogojumu Italijā un Vācijā

Vašingtona (D). — Pagājušo piektdien, klātesot vadītājiem kongresa locekļiem un IRO ģenerāldirektoram Kingslejam, prezidents Trūmens parakstīja jauno DP likumu, ko kongresa abi nami pieņēma jau jūnija sākumā. Līdzšinējais likums, kas līdz š. g. 30. jūnijam paredzēja ielaist Savienotajās valstīs 205.000 pārvietoto personu, kā zināms, tika pieņemts 1948. gadā. Pēc nule parakstītā likuma uz ASV varēs izceļot vēl 136.000 DP vai pavisam kopā 341.000. Bez tam Savienoto valstu durvis pavērsies arī 54.744 vācu bēgļiem, kas izraidīti no Čechoslovakijas, Latvijas, Lietuvas, Igaunijas, Ungārijas, Polijas, Padomu savienības, Rumānijas un Jugoslavijas.

Kamēr vecais likums noteica, ka ASV var ieceļot tikai tādas personas, kas ieradušās Vācijā, Austrijā vai Italijā līdz 1945. g. 22. decembrim, jaunais likums par pēdējo termiņu nosaka 1949. g. 1. janvāri. Bez tam Savienotās valstis uzņems vēl 5000 bāreņu no Eiropas un Turcijas, ko adoptējuši amerikāņi. Līdz 1949. g. 31. aprīlim pagaidu uzturēšanās atļaujas Savienotajās valstīs bija ieguvuši 15.000 bēgļu. Jaunais likums paredz, ka ar ģenerālprokurora un senāta piekrišanu šiem bēgļiem varēs izsniegt ilgstošās uzturēšanās vīzas. Prezidenta parakstītais ieceļošanas likums bez tam vēl nosaka, ka katram, kas ieradīsies Savienotajās valstīs, būs jānodod zvērests, ka viņš nav komūnistu partijas vai tādas organizācijas biedrs, ko amerikāņu valdība uzskata par naidīgu valsts drošībai.

Pēc likuma parakstīšanas, kam ir numurs H. R. 4567, prezidents Trūmens paskaidroja: „Es esmu priecīgs, ka amerikāņu tauta izpratusi pārvietoto personu un bēgļu grūto stāvokli. Kad es 1948. gadā vilcinādamies parakstīju pirmo likumu, es darīju to cerībās, ka nākotnē tiks novērstas zināmas netaisnības. Tagad līdzīgas tiesības baudīs kā naci režīma skartās personas, tā pēckara totālitārisma upuri." Kopā ar jauno likumu prezidents Trūmens parakstīja arī instrukciju, kas uzdod DP komisijām pārbaudīt ieceļotāju raksturu, dzīves gājumu un to, vai attiecīgā persona neapdraud Savienoto valstu drošību. Deklarācijas beigās prezidents Trūmens vēl piebilda, ka līdzšinējie DP, kas jau ieceļojuši Savienotajās valstīs, izrādījušies par derīgiem un krietniem pilsoņiem. IRO ģenerāldirektors Kingslejs žurnālistiem izteicās, ka viņš kā amerikānis ir lepns par savas tautas līdzjūtīgo izpratni. „DP nometnes, kas ģeografiski atrodas tik tālu no Savienotajām valstīm, amerikāņu tauta tomēr labāk izpratusi nekā citas. Ārlietu ministrs Dīns Ečesons kārtējā preses konferencē paskaidroja, ka pašreiz izstrādā plānus starptautiskai sanāksmei, kas apspriedīs Rietumvācijas un Italijas bezdarba problēmu un lielo iedzīvotāju pārslogojumu. Šādu sanāksmi trīs rietumu ārlietu ministri nolēma jau Londonas konferencē.

Atšķirībā no vecā DP likuma prezidenta Trūmena nule parakstītais vairs neprasa, lai 30 proc. ieceļotāju būtu lauksaimnieki, bet 40 proc. cēlušies no agrākajām Baltijas valstīm. Pēc Hesenes valdības bēgļu pilnvarnieka Dr. Nāma informācijas, arī pēc jaunā DP ieceļošanas likuma realizēšanas amerikāņu joslā paliks vēl ap 30.000 pārvietoto personu — bezpavalstnieku, kas būs jāpārņem vācu pārvaldei. 17.000 DP atradīsies Bavārijā, 12.000 Virtembergā-Bādenē un 1000 Hesenē.

Savienotajās valstīs apcietināti jauni atomspiegi

Vašingtona (E). — Amerikāņu federālā kriminālpolicija (FBI) ziņo, ka pagājušo ceturtdien Sirakūzās Ņujorkas štatā apcietināts 44 g. v. ķīmiķis Alfrēds Dīns Sleks, kas nodarbojies ar atomspiegošanu Padomju savienības labā [illegible] 23. maijā apcietinātajam ķīmiķim Harijam Goldam, kas to savukārt nosūtījis tālāk Dr. Fuksam. Sleks tai laikā strādājis kara arsenālā Kingsportā Tenesijas štatā. Viņš iepazīstinājis Goldu ar kādu jaunu spridzināmo vielu, kas skaitījās amerikāņu armijas noslēpums. Jau tai pašā dienā Sleks nodots prokurātūrai un ievietots izmeklēšanas cietumā. Pagaidām viņš liedzas un apgalvo, ka Goldu nekad nav pazinis. Tā kā spiegošana notikusi kara laikā, tiesa par to var piespriest nāves sodu. FBI bez tam apcietinājusi arī 28 g. v. apakšvirsnieku Dēvidu Gringlesu, kas, tāpat kā Sleks, nodevis slepenu militāru informāciju Goldam. Gringless kara laikā bija stacionēts Jaunmeksikā, kur, kā zināms, notika pirmās atombumbas ražošana.

Pēc federālās kriminālpolicijas informācijas tagad noskaidroti arī to divu personu vārdi, kas uzturēja sakarus ar apcietināto Goldu. Viens no tiem bijis padomju tirdzniecības sabiedrības Amtorg ierēdnis Semjonovs, ko Golds sauca pieņemtā vārdā Sems, bet otrs padomju Ņujorkas vicekonsuls Anatolijs Jakovļevs. Semjonovs atstājis Savienotās valstis 1944., bet Jakovļevs 1946. g.

Zviedrijas igauņi protestē pret savas tautas slepkavošanu

Stokholma (rk). — Igauņu nacionālā padome šajās dienās noorganizāja Stokholmā konferenci, kur piedalījās apm. 150 reprezentantu no dažādām igauņu organizācijām. Pēc daudzu aktuālu jautājumu pārrunām konference pieņēma protesta lēmumu pret masveida igauņu tautas slepkavošanu un deportēšanu. Konferences dalībniekus sveica arī latviešu, lietuviešu un poļu pārstāvji. Zviedru laikraksti par konferenci ievietojuši garākus labvēlīgus ziņojumus.

Everels Herimens būs prezidenta Trūmena padomnieks

Vašingtona (D). — BBC ziņo, ka prezidents Trūmens par savu ārpolitisko padomnieku iecēlis līdzšinējo Maršala plāna pilnvarnieku Eiropā vēstnieku Everelu Herimenu, kas jaunajā amatā stāsies 1. augustā. Herimena uzdevumos starp citu ietilps arī Londonas ārlietu ministru konferences lēmumu koordinēšana. Maršala plāna pilnvarnieks Eiropā turpmāk būs 42 g. vecais Miltons Kacs, kas kara laikā kā flotes virsnieks pildīja dienestu Vidusjūrā. Herimena iecelšanu jaunajā, atbildīgajā postenī silti apsveic Vašingtonas politiskās aprindas un amerikāņu prese, norādot, ka ar savu taktu un pareizo Eiropas izpratni viņš veicis daudz, divus gadus pildot svarīgo ERP pilnvarnieka misiju Vecajā kontinentā. Herimens šobrīd ir 58 g. vecs. Agrāk viņš bija ASV vēstnieks Lielbritānijā un Padomju savienībā un 1946. gadā kļuva par tirdzniecības ministru.

Komūnisti izgāzušies vēl vienās vēlēšanās

Bonna (J). — Svētdien notika landtaga vēlēšanas lielākajā Rietumvācijas federātīvās republikas zemē Ziemeļreinā — Vestfālē. No 8 miljoniem balstiesīgo iedzīvotāju vēlēšanās piedalījās 72 procenti. Kristīgo demokratu partija ieguva 93 mandātus, sociāldemokrati 68, brīvo demokratu partija 26, centra partija 16 un komūnisti 12 (agrāk 28). Politiskie novērotāji it īpaši pārsteigti par katastrofālo komūnistu zaudējumu, jo Ziemeļreina-Vesafāle ar saviem rūpniecības apgabaliem līdz šim skaitījās par relātīvi kreisi noskaņotu zemi. Zaudējums pēdējās vēlēšanās jūtami pārsteidzis arī pašu komūnistu vadību. Šai sakarā zīmīgu atzinumu izteikuši no komūnistu partijas „titoisma" dēļ nesen izslēgtie Freies Volk redaktors Šope un Bavārijas komūnistu vadonis Fišers. Viņi norādījuši, ka „vācu tauta nevēlas no Maskavas importētu komūnismu, bet gan nacionāli komūnistisku kustību, kas ievērotu arī pašu vāciešu intereses".

Ģenerālis Hodža turas tikai sarkanarmijas durkļu dēļ

Triesta (lv). — Rietumvalstu sakarnieki ziņo no Tirānas, ka ģen. Hodžas valdību Albānijā nopietni apdraud nemieri. Hodža esot noteicējs tikai lielākās pilsētās, turpretim kalnos valdot partizāni un laupītāju bandas. Tikai pēdējo divu mēnešu laikā vien partizāni izdarījuši 15 sabotāžas aktus naftas laukos. Nemiernieku skaitu Albānijā vērtē uz 20.000 vīriem. Valdībai naidīgi iedzīvotāji tomēr sašķēlušies Tito, bijušā karaļa Cogu un Italijas piekritējos un savstarpēji apkaŗojas. Emigrācijā dzīvojošie albāņu politiķi pūlas šīs grupas apvienot. Ģenerālis Hodža turoties pie varas vienīgi krievu karaspēka dēļ, kuru skaitu Albānijā vērtē uz 15.000. Hodžu pastāvīgi apsargājot sarkanarmiešu miesas sargi, bet par padomniekiem piekomandēti padomju ģenerāļi.

Ungāriem būs jāsavelk josta ciešāk

Budapešta (E). — Divi zīmīgas informācijas no Budapeštas liecina, ka ungāriem jau tuvākā nākotnē komūnisti atkal pazeminās dzīves standartu. Kādā sapulcē ministru prezidenta vietnieks un komūnistu vadonis Rakoši burtiski izteicās, ka ungāru strādnieki „dzīvo pārāk lielā luksā", kas apdraud piecgadi. Tai pašā laikā kādā Budapeštas laikrakstā publicēts arī pazīstamā padomju tautsaimnieka prof. Vargas raksts, ka „ungāru tautas dzīves standarts neatbilst rūpniecības kapacitātei". Raksta beigās padomju profesors ierosina „apsvērt" ierobežojumus, lai varētu izlīdzināt budžetu. Kā zināms, Varga pēc tautības ir ungārs, kas jau 30 gadu dzīvo Padomju savienībā un ieguvis padomju pavalstniecību. Komentējot šo informāciju, BBC politiskais redaktors piebilst, ka Ungārijā jau tuvākā nākotnē gaidāmi jauni ierobežojumi. Esot ļoti iespējams, ka ungāru tautas dzīves līmenis arī tagad vēl ir krietni augstāks nekā Padomju savienībā. Lai to nolīdzinātu, komūnisti iecerējuši jaunus spaidus un ierobežojumus.

LCK UN LNP INFORMĀCIJAS NOZARES UN ĀRĒJĀS INFORMĀCIJAS FONDA

Jaunā adrese: (14a) Schwäbisch Gmünd, DP Camp Artillerie-Kaserne.

LATVIJA
Nr. 46 (300) 1950. g. 21. jūnijā

Neizlietotos manuskriptus uzglabā un sūta atpakaļ vienīgi, ja tiem pievienota apmaksāta un autoram adresēta aploksne. Redakcija patur tiesības manuskriptus vajadzības gadījumā īsināt. Ar autora parakstu vai iniciāļiem parakstītos rakstos izteiktās domas nav katrā ziņā arī redakcijas domas.

Pašu vaina

Kādā no iepriekšējiem Latvijas n-riem apskatījām dzīvā spēka bilanci Vācijā, konstatēdami, ka dzimstība visus trimdas gadus nav pietikusi tautas dzīvā spēka saglabāšanai un ka vērojama tendence dzimstības straujam samazinājumam. Un tomēr, cik var spriest no aptuveniem datiem, tautieši Vācijā tautas dzīvā spēka pieaugumam devuši vairāk nekā citur izklaidētie mūsu trimdinieki. Tas noticis par spīti nelabvēlīgajiem apstākļiem Vācijā, kur lielā saspiestībā bijis jādzīvo kazarmās un kur pirms valūtas reformas nopietnas raizes sagādājis uztura jautājums. Tieši nepietiekamais uzturs licis vecākiem apdomāties, vai nav neatbildība radīt bērnus. Šādas bažas vēl pirms nedaudz gadiem izteica arī latviešu ārsti un tautzinātnieki. Pašpalīdzība un ārzemju tautiešu atbalsts spēja lielā mērā saglābt stāvokli. Pieredze rādījusi, ka laikā no 1946.—1948. g. dzimušie bērni nav ar sliktāku veselību vai kādiem citiem trūkumiem kā labvēlīgākos apstākļos dzimušie bērni.

Zviedrijas, Anglijas, Savienoto valšķu, Kanadas, Austrālijas uc. lielāko latviešu trimdas zemju tautieši dzīvā spēka vairošanā bijuši gausāki. Izņemot Zviedrijas latviešus, pārējo zemju tautieši komplektējušies no Vāciju atstājušajiem mūsu tautas locekļiem. Ja vērojam ārpus Vācijas vēl straujāku dzimstību samazinājumu, tad to pagaidām varam izskaidrot ar pastiprinātu eksistences cīņu, iedzīvojoties jaunos apstākļos. Sava nozīme te bijusi arī ģimenes locekļu atšķiršanai (Austrālijā), savas tautības dzīves biedra izvēles trūkums (Anglijā), nosacītā līguma laika izkalpošana u. tml. nelabvēlīgi faktori.

Gluži labi saprotams, ka dzīves sākums jaunā zemē un jaunos apstākļos spiež pirmajā laikā pievērst visu uzmanību saimnieciskiem jautājumiem. Bet vai Zviedrijas un tāpat Anglijas tautieši nav jau šo slieksni pārkāpuši? Arī aizjūras zemēs lielai daļai drīz pienāks tas laiks, kad nepieciešamais pamats zem kājām būs rasts. Vai tas nav sākuma laiks, lai rastu visai mūsu dzīvei līdzsvarojumu?

Par to, kas ir saimnieciskais pamats ģimenes dzīvei, var dalīties uzskati. Nebūs mazums ļaužu, kas teiks, ka tiem nepieciešams noguldījums bankā, labi mēbelēts dzīvoklis vai savs nekustams īpašums. Ja mēs no visa tā darītu atkarīgu ģimenes dzīves nodibināšanu, tad bieži vajadzētu paiet gadiem vai pat būtu jānosirmo. Šķiet, ka ģimenes dzīves uzsākšanai pietiktu ar nelielu rocību. Saimnieciska nostiprināšanās tad varētu palēnām turpināties.

Latviešu sabiedrība, diemžēl, ir kādu citu uzskatu varā. Novērojumi rāda, ka liela mūsu sabiedrības daļa kā agrāk, tā tagad tiecas nesamērīgi pēc materiālo vērtību krāšanas un vairošanas, atstājot novārtā pārējo. Tādēļ ne vien mūsu gara dzīve neuzrāda pietiekamu plaukumu, bet šis pats apstāklis sastindzinājis un nomācis savukārt tautas bioloģisko dzīves pulsu. Uzskati, kas pirmā vietā izvirza mantu un otrajā pārlaicīgas vērtības, liecina par sašķobītu dzīves ziņu. Šī uzskata līdzgaitniekus redzam arī šodien naski ceļot mājas un vietumis pat peldbaseinus, jo tas viss šķiet svarīgāk par pieticīgas, bet dabiskas dzīves gājumu.

Tādēļ ar dīvainu sajūtu jāvēro tautieši, kas nepieder vairākumam. Lūk, vai kādas negrozāmas patiesības dzīvības sēklu nav izsējuši tie divi jaunie cilvēki, kas, pirms gada ierazdamies Savienotās valstīs no kādas Bavārijas DP nometnes, visu laiku sūri strādājuši, lai tagad cirstu jaunas stigas savai dzīvei? Tie nolēmuši, ka algotu darbu ārpus mājās turpmāk strādās vīrs, lai sievai dotu iespēju auklēt viņu pirmo atvasi. Arī ar viena ģimenes locekļa izpeļņu tie spēs eksistēt.

Vai siltas mātes jūtas nav atgrūdušas dvēseles slēgus tai tautietei, kas izgādājusi valdības atļauju kāda latviešu bāra bērna ieceļošanai Zviedrijā, lai to ņemtu savas gādības skavās un pasargātu šo bērnu no citādi nenovēršamās pārtautošanas? Vai šim pašam piemēram nevarēja sekot Amerikas latvieši, pieprasīdami sev latviešu bāriņus, ko liktenis nesen noveda Savienotās valstīs?

Tās „mazās Latvijas" vietā, ko aizceļojošie tautieši atstāj aiz sevis Vācijā, it visur, kur mēs aizklīstam, radāma jauna „mazā Latvija" latviešu ģimenes veidā. Tā ies mums līdzi, kur būsim mēs paši. Tā spirdzinās ar savu elpu mūs vistālākajā svešumā. Tā uzturēs dzīvu latviešu valodu un dziesmu. Un reizē ar to nostiprināsies nesalaužamas ticības sakaru ceļš ar tēvzemi.

Ja līdz šim ārējie apstākļi kavējuši latviešu ģimenes brīvu attīstību un suverēnu pašnoteikšanos, tad jo dienas rodas labāki priekšnoteikumi tam. Ja latviešu ģimene tagad neradīs spēcīgu plaukumu, tad tā būs mūsu pašu vaina.

Bez politiskās orientācijas, mums mūsu sadzīvē un nostājā jārada kāda iekšēja nacionāla orientācija, kas mērķtiecīgi saglabā nacionālo substanci. Latviešu asiņu balsij nav jāapklust līdzīgi latviešu gara kultūras radītājiem spēkiem. Tie mūs saturēs. Tie līdzīgi pavasara paliem ieraus mūs dzīvības plūsmā. Tādēļ nerakstīsim tikai nekrologus, kur godinām aizmūžā aizejošos, atšķirsim arī dzīvības lappusi tiem, kas nāk pasaulē. Mūsu trimdas presē būtu atdzīvināms paradums ievietot ziņas par jaunpiedzimušajiem. Tagad tas nav vienas ģimenes notikums, bet notikums, kas izpelnīs visas trimdas kopības interesi. Priecāsimies par katru jauniespiestu grāmatu, ja tā ir latviešu grāmata, priecāsimies tāpat, par katru bērnu, ja tas ir latviešu bērns. Tie kalpo tai rītdienai, uz kuru vērsts mūsu skats un griba dzīvot.

Ad. Silde

Ulmu pārskaita vācu saimniecībā

TŪLĪT NORĪKO DARBĀ MŪRNIEKUS UN GALDNIEKUS

Ulmas Boelkes kazarmju nometne ar 530 (422 latvieši) iedzīvotājiem kā pirmā amerikāņu joslā piedzīvo pārješanu vācu saimniecībā. Pārskaitīšana sākās 12. jūnijā, katram izpildot t. s. reģistrācijas lapu ar parastām personālijām, kā arī atzīmi par ierašanos Vācijā. DP ident. karti atņem un līdz kenkartes saņemšanai izsniedz pagaidu apliecību.

Procedūrā bija vērojama vācu ierēdņu tieksme ģermānizēt kristītos vārdus. Tā Kārlis pārvērtās par Karl, Vilis par Willi, Jānis par Johann. Nav skaidrības arī par pavalstniecības ierakstu. Uz atkārtotu nometnes administrātora protestu, reģistrācijas lapās pagaidām nerakstīja „pavalstniecība nenoskaidrota", bet atzīmi „Lette", „Pole" utml., paskaidrojot, ka kenkartē ieraksts atbildīšot tam, kāds būšot norādīts jaunajā vācu DP likumā.

Vēl atzīmes uz reģistrācijas lapas taisīja vācu sociālā un darba pārvalde. Pēdējā tos, kas sevi atzīst par veseliem un pēc kuņu aroda ir pieprasījums (mūrnieki, būvgaldnieki), tūlīt norīko darbā. Policijas ierēdņu iztauja stiprā mērā atgādina skriningus. Dažs labs šo ierēdņu istabā pavadīja pāris stundas. Jāatbild pat uz tādiem jautājumiem, piem., kādēļ šķīries no sievas.

Pēc pārejas vācu saimniecībā resp. IRO aprūpes izbeigšanās bija paredzēts nometnē izveidot zināmu pārvaldi no pašu nometnes iedzīvotāju vidus, šim nolūkam jau izraugot attiecīgas personas. Vācu ierēdņi tomēr paskaidroja, ka pārvalde gan būs, bet tā sastāvēs tikai no vāciešiem. Kā šis jautājums beigās atrisināsies, nav zināms, tomēr jau tagad skaidrs, ka latviešu nacionālās pārstāvības nebūs, vismaz līdzrunāt pārvaldē tai neļaus.

Pirmajā „iekļaušanas dienā" nometnē ieradās Bonnas valdības iekšlietu un finanču, kā arī amerikāņu armijas, civilās pārvaldes un IRO 2. apgab. augstāki ierēdņi. Bez tam bija atbraucis arī LWF pārstāvis Lazarets, kas izrādīja nopietnu interesi par nometnes iedzīvotāju turpmāko likteni. Sarunā ar administrātoru, kas viņam iesniedza projektējamo darbnīcu plānu, L. solīja materiālu un morālu atbalstu pēc pārješanas vācu saimniecībā.

Nometnes pārņemšana turpināsies līdz mēneša beigām.

Viposs

Nometņu dzīve

MĀC. V. LĪVENTĀLS tagad apkalpo vairākas nometņu draudzes Šlēzvigā-Holšteinā un vēl daudzas vācu slimnīcas, pa kurām izkaisīti mūsu tautieši! Kādam tbc slimajam tautietim L. nolēmis palīdzēt ar savām asinīm, kas slimajam nepieciešamas veselības atgūšanai.

PINEBERGĀ latviešu komitejā, diezgan atsaucīgi piedaloties nometnes iedzīvotājiem, ievēlēja A. Piensneru (priekšsēdis), A. Krūmiņu, K. Grāvi, Gobiņu un Em. Skujenieku. Komitejas vadībā katru nedēļu notiek referāti, kas pulcina diezgan plašu klausītāju skaitu. Bij. skolas muzeja dir. M. Siliņš stāstīja par izmirstošiem Latvijas dabas pieminekļiem, kas izraisīja dzīvas debates.

LWF turpmāk palīdzību virzīs caur vācu baznīcas organizācijām. Šinīs dienās saņemtais un nometnēs izdalītais LWF mantu sūtījums, īpaši ievērojot slimos un tos, kam liegta iespēja izceļot, ir pēdējais un turpmāk Vācijā paliekošo aprūpe, kā norāda LWF dir. Kn. Gundersons, tiks virzīta caur vācu baznīcas palīdzību „Ev. Hilfswerk".

IECELTS ADMINISTRĀTORS PAREIZTICĪGO BAZNĪCAI TRIMDĀ

Rūpēs par Latvijas pareizticīgās baznīcas nākotni, slimības gultā būdams, baznīcas virsgans, Rīgas un visas Latvijas metropolīts Augustīns, sazinā ar sūtni un ārkārtējo pilnvaroto K. Zariņu, iecēlis par mūsu pareizticīgās baznīcas prāvestu — administrātoru virspriesteri A. Grāmatiņu. Jaunajam administrātoram uzdots vadīt Latvijas pareizticīgās baznīcas dzīvi pa emigrācijas laiku sazinā ar sūtni K. Zariņu un pēc atgriešanās brīvajā Latvijā kopdarbībā ar likumīgu Latvijas valdību līdz kanoniski ievēlēta virsgana-metropolīta iesvētīšanai.

Iecelšanas rakstā metropolīts Augustīns novēl virspriesterim A. Grāmatiņam, atgriežoties brīvajā Latvijā, izravēt no Latvijas pareizticīgās baznīcas Maskavas gara nezāli, kuru tur bagātīgi būs iesējis sarkanais metropolīts Benjamiņš (Maskavas patriarchāta ieceltais baznīcas vadītājs Latvijā. Red.) un atjaunot autonomu baznīcu Konstantinopoles Vispasaules patriarchāta jurisdikcijā.

A. Grāmatiņš, dzimis 1891. g., Stāmerienas draudzē, absolvējis Rīgas garīgā semināra 8 klases 1910. g., kad iestājies Varšavas universitātē, nobeidzot juridisko fakultāti ar pirmās šķiras diplomu 1914. g. Pirmā pasaules kaŗa laikā stājies veco latviešu strēlnieku rindās, beidzis kaŗaskolu un uzsācis virsnieka gaitas. 1919. g. brīvprātīgi iestājies nac. armijā un bijis pulkv. Kalpaka štāba priekšnieks. Vēlāk strādājis par kaŗa virsprokuroru un kaŗa virstiesas priekšsēdētāju. Trimdā atkal aktīvi piedalās baznīcas dzīvē Ziemeļvācijā, līdz kamēr virsgans Augustīns viņu kā vecu seminārista komandē par pareizticīgās baznīcas pārstāvi uz Lielbritāniju, kur viņš cītīgi organizē baznīcas dzīvi. Prāvesta A. Grāmatiņa adrese: 44, Clifton Gardens, London, N. W. 11, Great Britain.

Kuģis ceļ enkuru...

Visāda nosaukuma jūŗām pāri braucot, sirds satraukuma pilna vaicā, kad beidzot kļūsim pāri lielajai Sāpju jūŗai? Līdz ar īstiem kuģiem peld arī mūsu domu kuģi, kas aizved mūs uz to zemi, kur esam dzimuši un auguši. Naktīs pa sapņiem tie ļauj mums izkāpt pat turienes krastos un sastapties ar mums tuviem un mīļiem cilvēkiem. Bet vai šie kuģojumi dod vairāk miera mūsu sabangotajām sirdīm? Nē. Un bango jūŗa un bango sirds, kurā apvienojušās sāpes ar dzimtenes atmiņu skaistumu...

Redzot to mantību, patiesībā nabadzīgo bagātību, ko mūsu aizbraucēji paņem līdz, gribētos jautāt, vai tas ir viss? Vai kaut kas nav piemirsts, ko steigā nejutām, bet vēlāk toties sajutīsim jo sāpīgāk? Vai tas nav laikraksts, no kuŗa risinās domu un atmiņu pavedieni uz dzimteni, kas baŗo mūsu sirdi?

Esmu no viena otra aizbraucēja, kad tam pēdējā brīdī ievaicājos, vai nav aizmirsis pasūtināt laikrakstu, dzirdējis izsaucienu: Cik žēl! Tiešām to piemirsu! Tā tas nedrīkst būt. Lai arī cik nabagi esam mantiskā ziņā, nedrīkstam izlaist no rokām pēdējo saiti, kas mūs var garā saistīt ar dzimteni, kas var mūs garīgā ziņā bagātākus darīt.

Ja mēs arī prastu lasīt svešās zemēs laikrakstus svešā valodā, tad nekad tie tomēr nesniegs to veldzi sirdij, ko dod dzimtene, kas elpo ap mūsu pašu laikrakstu Latvija. Ja to gaidīt gaidām jau tagad nometnē, tad palikt bez tā tālumā — nozīmētu nokļūt vēl smagākā stāvoklī nekā ir tie, kas jau tagad žēlojas par lielo un nepanesamo vientulības izjūtu, ja nav sasniedzami savi ļaudis.

Avoti, no kuŗiem izplūst ilgas pēc dzimtenes, nedrīkst izsīkt. Ja par to allaž rūpēsimies, tad panāksim sirds drosmi un mieru, neatkarīgi no tā, vai atrodamies uz kuģa, kas tūlīt pacels enkuru, vai nē.

J. Goldmanis

Invalidu sardze par Latviju

Protesta demonstrācijas un svinīgi sēru akti 14. un 17. jūnija atcerei

Latviešu tautas sēru dienā — 14. jūnijā visās latviešu nometnēs rietumu joslās notika svinīgi sēru akti, boļševisma upuŗus pieminot, un sēru dievkalpojumi 17. un 18. jūnijā. Jauktajās nometnēs, kur dzīvo baltiešu DP, piem., Pinebergā, Oldenburgā uc., kopējus aktus rīkoja visi baltieši. Tāpat visi tautieši atsaucīgi piedalījās vēstuļu rakstīšanā rietumu demokratisko lielvalstu vadītājiem, cēja savās slejās. Koncentrētā stilā ieturētajā uzsaukumā atspoguļota padomju invāzija Baltijas zemēs, galvenie vaininieki šī varas akta reālizācijā — Višinskis, Ždanovs un Pozdņakovs, no kuŗiem divi tagad tēlo nevainīgus miera eņģeļus, Baltijas zemju izlaupīšana un iedzīvotāju terrorizēšana, deportācijas un sistēmatiski piekoptā cilvēku iznīcināšana, kas turpinās vēl šodien. Uzsaukums beidzas ar brīdinājumu pasaulei no baltiešu likteņa.

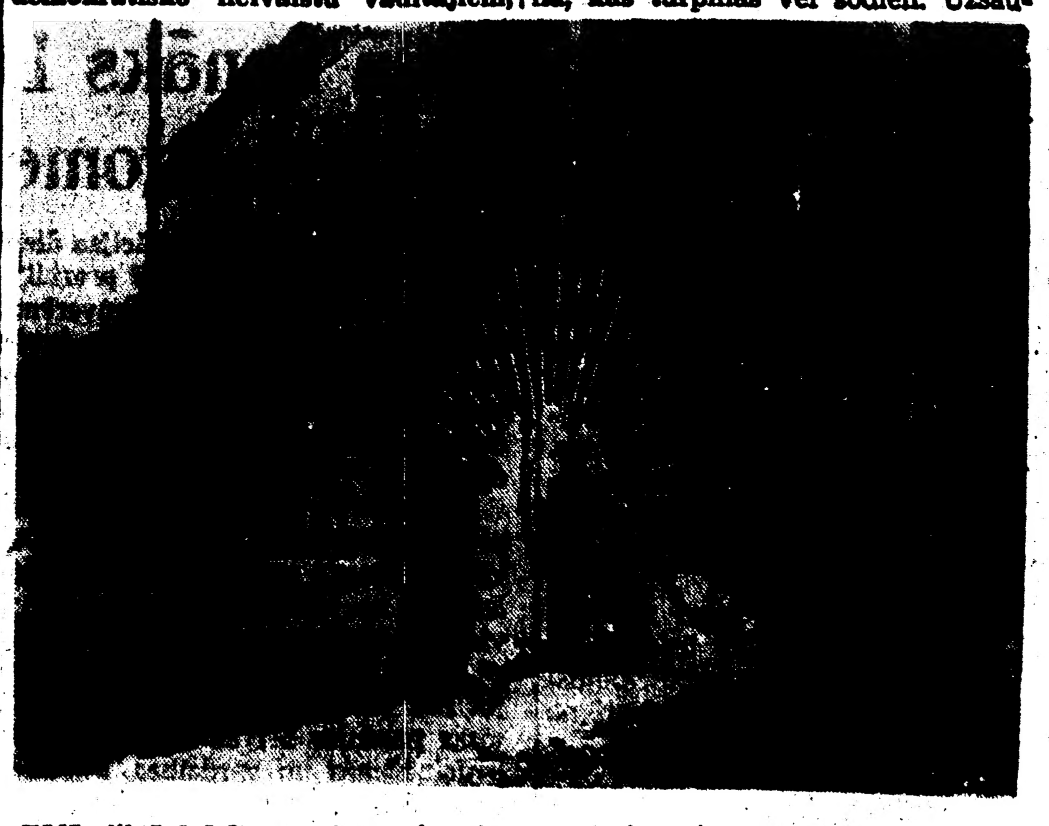

Kādās liktā brīvības saule un invalidu sardze Neiburgas invalidu centra karoga laukumā. To noskatījās, piedaloties sēru un protesta aktā, ap 800 centra iemītnieku un daudzi vācu sabiedrības un preses pārstāvji.

kurās tika atgādināta mums nodarītā netaisnība, attēloti apstākļi padomju okupētajās Baltijas valstīs un lūgta iestāšanās, lai mēs pēc iespējas ātrāk atkal atgūtu savu brīvību.

Britu joslā 14. jūnijā viens no plašākajiem upuŗu atceres brīžiem notika Osnabrikā, kur kazarmju dievnamā, pārpildot to līdz pēdējai vietai, pulcējās latviešu sardžu un transporta vīri. Aktu sāka dievkalpojums, ko vadīja sardžu vīru mācītājs J. Meisters, un pēc tā pēc vecas sardžu vīru tradicijas nodziedāja korāli ar dzejn. L. Breikša tekstu — Daudz vētru mums jau pāri gājis un Latvijas himnu. Latviešu sardžu vīru saimē ir visvairāk to, kam baigā 13.—14. jūnija nakts izpostījusi viņu dzīvi. Aizvesti vecāki, sievas, bērni un citi tuvinieki. Gadiem ilgi nav sadzijušas viņu smagās brūces, un ar dziļām sāpēm viņi piemin savus dārgos mocekļus, ticēdami, ka reiz tomēr varmākām nāks atmaksas stunda, kurā arī viņi būs klāt.

Amerikāņu joslā 14. jūnija upuŗu atcere visplašāk bija izvērsta Neiburgas invalidu centrā, ko ievadīja dievkalpojums un invalidu sēru sardze karoga laukumā, bet noslēdza protesta akts, kurā runāja baltiešu pārstāvis H. Bagātais, uzsvērdams, ka invalidi šajā vietā šodien stāv sardzē par savām dzimtenēm, apliecinādami, ka nekad nebeigs cīņu par brīvību. To pašu apliecināja ungāru pārstāvis Dr. Leksa, ukraiņu — Kušnirs, čechu — Jelineks, krievu — Svincovs un Neiburgas pilsētas vecākais Konrāds un sēru dievkalpojuma vadītājs, vācu ev. lut. draudzes māc. Cvangers, kas pats ir boļševiku agresijas upuris.

Sakarā ar protesta akciju Neiburgas baltiešu komiteja izdeva īpašu uzsaukumu vācu valodā, ko izplatīja vietējos iedzīvotājos un arī vācu presei, kas to līdz ar attēliem publicēja savās slejās.

No citiem 14. un 17. jūnija aktiem un demonstrācijām kā plašākās vēl jāmin britu joslā Neištates nometnes baltiešu protesta demonstrācija pilsētas centrā, kurai organizēti pievienojās arī ukraiņi un kas aptvēra ap 1500 demonstrantu. Demonstrācijā ietilpa gājiens ar plakātiem, kas attēloja boļševiku cilvēku iznīcināšanas metodes, un plaši vācu iedzīvotāju starpā izdalītas skrejlapas ar baltiešu baigā likteņa attēlojumu. Demonstrāciju noslēdza lietuviešu pārstāvja E. Žiliusa uzruna un dedzīgs aicinājums vācu tautai kopā ar brīvo Eiropu iet cīņā par pasaules atbrīvošanu no komūnistiskā aziātisma.

Amerikāņu joslā iespaidīgu demonstrāciju izdarīja kādas baltiešu sardžu vienības 300 vīru Bambergā, sarīkojot vienas dienas bada streiku un tanī ietaupītos pārtikas līdzekļus ziedojot Rietumberlīnes iedzīvotājiem.

Sēru akti, dievkalpojumi un sanāksmes vēl notika Minchenes Varnera kazarmās, kurās mīt 6000 DP. Šeit uz protesta aktu, kurā runāja starptartiskās komitejas priekšsēdis, tautietis V. Dāle, starp citiem viesiem bija ieradies arī lietuviešu prof. Končius no ASV, kas apliecināja, ka tur plašas noteicējas aprindas izprot baltiešu likteni un iestājas par Baltijas Brīvību. Iespaidīgs sēru dievkalpojums bija arī Švābu Gmindē, piedaloties 3 garīdzniekiem. Protesta aktā uzrunas teica LNP prez. loc. V. Lambergs un latv. kom. pr-dis Tilliks. Eslingenā sēru dievkalpojumu vadīja archibīskaps prof. T. Grīnbergs, bet aktā runāja kolonijas padomes pr-dis K. Kalniņš.

Pret padomju tiranniju šajās dienās dievkalpojumos, sanāksmēs un gājienos demonstrēja arī tautieši resp. baltieši citās zemēs. Starp citiem piemērotiem sarīkojumiem un aktiem Dānijas tautieši nolika vainagu pie pieminekļa Kopenhagenas Vestre kapsētā un dzīvi piedalījās vēstuļu akcijā, nosūtot tās ASV prezidentam Trūmenam. Starp daudzajiem sarīkojumiem un protesta aktiem ASV jāmin Oregonas štata latviešu dievkalpojums Milvokijā, kurā piedalījās arī augsti amerikāņu garīdznieki un ko atzīmēja arī vietējā prese, nosaucot 14. jūniju par „Baltiešu Perlharboras dienu". — Plašas baltiešu demonstrācijas notika Bruklinā, kas beidzās ar rezolūciju — atbrīvot Baltiju.

Uzsaukums un aicinājums

Ir saņemtas un izsūtītas laikraksta Latvija pārstāvjiem Vācijā LNFS 10 sant. propagandas markas. Turpat dabūjamas joprojām arī 1 lata propagandas markas, kuŗu izplatīšanas termiņš izbeidzas tikai š. g. 1. augustā.

Ienākumi no 1 ls markas domāti izlietojami segšanai sakarā ar LNFS organizēto vēstuļu akciju. Ienākumus no 10 sant. markām izlietos pārējo LNFS pasākumu veicināšanai (propagandas literātūras izdošanai, latviešu delegātu atbalstīšanai starptautiskās sanāksmēs utt.). Propagandas markas neatvieto pastmarkas.

Atbalstiet cīņu pret tiranniju, iegādājieties ikviens vismaz vienu 1 lata marku un vairākas 10 sant. markas.

LCK INFORMĀCIJAS NOZARE.

Ludvigsburgas arodapmācības centrs darbosies arī pēc 1. jūlija

Jūnija beigās Ludvigsburgas arodapmācības centrā būs 11. skolnieku izlaidums. Pavisam kopš centra pastāvēšanas ap 1700 DP te guvuši vajadzīgās aroda zināšanas. Pašreizējais izlaidums būs viens no plašākiem, jo patlaban centrā mācās ap 300 skolnieku. Svarīgi atzīmēt, ka laikā, kad neskaitāmas IRO iestādes likvidējas, šis arodapmācības centrs turpinās darboties arī pēc 1. jūlija kā vienīgais 2. apgabalā.

Jūlija sākumā sāksies jauns kurss, pie kam arodapmācība notiks šādās nozarēs: automēchaniķi, atslēdznieki, metallvirpotāji, metinātāji, pulksteņtaisītāji, mūrnieki, namdari, krāsotāji, zīmētāji, šuvējas, drēbnieki, audēji, kurpnieki, elektriķi, radiomēchāniķi, mašīnrakstītājas vai pavisam 16 dažādos arodos. Kursu ilgums 3 mēneši.

Apmācības centrā pastāv skolnieku internāts ar guļamtelpām, atpūtas telpām utt. Maltītes skolniekiem izsniedz 3 reizes dienā, pie kam velti visas pūles, lai ēdienu kvalitāti arvien uzlabotu. DP ar pilnu IRO aprūpi apmešanās, uzturs un apmācības pilnīgi par brīvu. Tiem DP, kam ir tikai statuss, par uzturu jāmaksā 1 DM dienā. Apmešanās un apmācības arī viņiem ir brīvas. Svarīga vienošanās panākta ar vācu iestādēm par bezdarba un mazturīgo pabalstu izmaksām. Visi DP, kas tiesīgi saņemt bezdarba vai mazturīgo pabalstus, tos saņems arī mācību laikā caur Ludvigsburgas darba pārvaldi, pie kam tiem atkritīs arī divreizējā reģistrēšanās katru nedēļu. Centru vada bij. Latvijas universitātes rektors prof. V. Burkevics.

Personām, kas vēlētos iestāties šajos kursos, skolas kancelejā sniedz visu vajadzīgo informāciju: LUDVIGSBURG, IRO VOC. TRAINING CENTER, Stuttgarter Str. 35.

Latviešu mācītāju darbs britu salās

MŪSU SPECIĀLKORESPONDENTA INTERVIJA NO LIDSAS

Saulainā jūnija priekšpusdienā esmu atnācis pie Lidsas latviešu draudzes mācītāja E. Bergmaņa. Sarkanu ķieģeļu māja, kurā viņam ar angļu amata brāļa gādību izdevies atrast divas nemēbelētas istabas, atrodas universitātes tuvumā, skaistā koku alejā, kuras stūrī pret tik reti zilajām Anglijas debesīm paceļas masīvais Emanuēla baznīcas tornis. Visapkārt klusums, tikai baznīcas dārza kokos dzied putni, un pa ietvi jaunieši steidzas uz savu gaismas pili. Tas ir mierīgs stūrītis lielajā pilsētā ar pusmiljonu iedzīvotāju. Tikai dažas ielu dzelzceļa pieštātnes uz priekšu vai atpakaļ, un cilvēks jūtas iekāpis kā lielā, trakā, spīdošā un grabošā karuselī...

Sēžam ar mācītāju vienkārši iekārtotā istabā, kur ir galds, daži krēsli un no sviesta kastēm taisīti grāmatu plaukti (paša mācītāja darbs), kā arī provizorisks radio galdiņš. Uz galda rakstāmmašīna, grāmatas, žurnāli, piezīmju lapiņas.

Šī mītne nepārsteidz, ja zinām, ka mācītāja alga nav lielāka par veikla audēja vai dūšīga ogļrača algu. Nav nekāds noslēpums, ka bez amerikāņu luterāņu atbalsta diezin vai būtu iespējams latviešu draudžu ganiem britu salās veikt savu reliģiskās aprūpes darbu. Amerikāņi šobrīd sedz 55 proc. mūsu mācītāju algu budžeta, bet atlikušie 45 proc. jāsagādā pašiem. Gluži dabiski, ka reiz šis pabalsts beigsies, un tāpēc trimdiniekiem, kam baznīca ir sirds lieta, laikus jādomā, kā nodrošināt latviešiem britu salās reliģisko aprūpi, lai mācītājiem atkal nebūtu jāatgriežas atpakaļ par strādniekiem fabrikās vai slimnīcās.

Agrākā Mežotnes un Bērsteles draudzes mācītāja E. Bergmaņa dzīves stāsts ir līdzīgs tūkstošu citu trimdinieku dzīves chronikai. Dažas stundas pirms sarkano ordu ielaušanās viņa pusē, B. sāk bēgļu gaitas. Trimdas ceļā viņa sievai piedzimst dēls, bet to aizrauj nāve grūtajos un trūcīgajos smagā ceļa apstākļos. Vācijā mācītājs darbojas Grēvenes nometnē, kur arī izšķiras abi ar sievu doties par EVW uz Angliju, atstājot 72 g. v. mācītāja tēvu Vācijā, lai vēlāk pārvestu to kā ģimenes piederīgo.

1947. g. 28. maijā B. ar sievu ierodas Anglijā un tiek novietoti Fulsutonas baraku ciemā. Pēc mēneša viņi pieņem darbu tekstilfabrikā, kur nostrādā vairāk nekā pusotra gada. Darbs smags. No mājām jāiziet pirms pl. 6 rītā, lai atgrieztos tikai 7 vakarā. Ko tas nozīmē cilvēkiem pāri 40 g. v., to zina tikai tie, kas paši ik dienas veic līdzīgas gaitas. Pārguris un nomocījies, mācītājs atgriezies mājās, bet bieži nevarējis gulēt. Sākusi atjaunoties arī kāda veca kaite, kāpēc B. griezies pie ārsta un dabūjis apliecību, ka smagu darbu nevar strādāt. Diemžēl, ne šī, ne arī ārsta speciālista izrakstītā apliecība nav līdzējusi, kamēr beidzot mācītājs pats kādu dienu darba uzraugam fabrikā pateicis savu nē. Sekojis darbs slimnīcā, tomēr mazliet vieglāks nekā fabrikā. No Vācijas ieradies tēvs, bet dzīvokļa īpašniece kategoriski atteikusies to laist dzīvot kopā ar dēlu un vedeklu. Neatlicis nekas cits, kā tēvu ievietot par dārgu maksu viesnīcā.

Blakus strādnieka darbam B. visu laiku rosīgi darbojas par mācītāju, bet tikai 1949. g. marta beigās viņu atbrīvo no EVW schēmas. Pēc tam viņš var nodoties tikai saviem amata pienākumiem. Pārdzīvotās grūtības atceroties, mācītājs apliecina, ka arī tām, tāpat kā visam, ko izciešam svešumā, ir sava jēga. Tā ir ticības apliecinājums mūsu dzimtenei un paļaušanās uz Dievu, ka reiz brīvi atkal atgriezīsimies savā tēvzemē.

Runājot par labo un ļauno, mācītājs atceras, ka kādreiz autobusā nolamāts par „mēslu ārzemnieku" un ka šad tad viņam uzbļauts parastajā angļu lamu vārdā — pazūdi! Šie cilvēki nav apzinājušies, ko dara. Toties ar jo lielāku prieku B. stāsta par angļu māc. Bērču (Birch), kas viņu uzņēmis kā īstu brāli, ierādījis savu dzīvokli un pats uz laiku apmeties kaut kur citur, kā arī māc. Hovelu (Howell), kuŗa baznīcā notiek latviešu dievkalpojumi. Tie ir vīri, kuŗiem sludināšana saskan ar viņu darbiem.

Lidsā latviešu skaits sasniedz 200, Lielākais vairums sieviešu, kas strādā tekstilfabrikās un slimnīcās. Sabiedriskā dzīve centrējas ap baznīcu, mācītāju un latviešu draudzi, kuŗas priekšnieks ir A. Roce, ļoti rosīgs tautietis, viņa meita laikam būs pirmā latviete, kas šoruden sāks studēt zobārstniecību Lidsas universitātē. Tā kā šeit ne LBL, ne DV nodaļas nav, draudze noorganizējusi svētdienas skolu, ko apmeklē 17 latviešu bērnu un kurā bez mācītāja darbojas skolotājs V. Rieksts, joprojām strādādams smagu fizisku darbu. Par asimilācijas briesmām bērniem Lidsā mācītājs nebaidās. Esot tikai viena ģimene, kuŗas bērni pārtraukuši sakarus ar latviešu vidi, bet viņš solās to kādu brīvu dienu apciemot.

Atvadoties B. vēl parāda otru sava dzīvokļa istabu, kas ir lielāka. Te uz kamīna neliels un nekrāsots koka krusts un divas pusē nodegušas svecītes. Stūrī ērģeles, pirktas ūtrupē par 2 mārc. Ja notiek laulības, kristības vai kāda cita garīga ceremonija, mācītāja kundze uz tām spēlē korāļus.

Jūlijs Vaivars

„Palīdzēsim celties augšā mūsu skolai — jaunatnes gaismas pilij"

LATVIEŠU DUBULTKVARTETS RIETUMAUSTRĀLIJAS MEŽĀ

Vēstule redakcijai no Pertas

Austrālijas latviešu lielākie centri izveidojušies kontinenta austrumos un dienvidos, tātad tūkstošiem kilometru no Rietumaustrālijas metropoles Pertas. Taču arī rietumos šodien mīt ap 1000 tautiešu, un tie jau veido dažādus kultūras pasākumus.

Nav nemaz tik sen, kad ierados Pertā, lai vadītu mūsu tautiešu Pertā, lai vadītu mūsu tautiešu ir vairāk aktīvitātes un sirsnības, nekā cerēju un gaidīju. Jāatceras kaut vai Lielā piektdiena, kad Pertas luterāņu baznīciņa bija tik pārpildīta, ka dažiem baznīcēniem vajadzēja palikt priekšnamā. Mūsu ev. lut. draudzes padomē darbojas 19 latvieši un 3 igauņi. Draudzes lielākais nākotnes sapnis ir kopmītne skolēniem, kas vēlāk domāta par draudzes skolu mūsu jaunatnes audzināšanai kristīgā un nacionālā garā. Šo pasākumu atbalsta arī austrālieši. Mūsu tautiešiešus pašreiz apceļo „Draudzes skolas dibinātāju grāmata". Šajā grāmatā ikviens draudzes loceklis lūgts aizdot naudu skolas celšanai. Grāmatā teikts: „Ja Tu esi iekrājis kaut vai nelielu summu — uztici uz laiku kādu mārciņu savai draudzei, un Tu būsi palīdzējis celties augšā mūsu skolai — bērnu un jaunatnes gaismas pilij."

Jau vairākus mēnešus darbojas 2 pastāvīgas un 3 gadījuma rakstura svētdienas skolas. Vienā pastāvīgajā svētdienas skolā ir tikai latviešu bērni. Bez bībeles vielas bērniem cenšos pastāstīt arī mūsu tautas vēsturi, ģeografiju un literātūras piemērus.

Par ievērojamu pasākumu uzskatāma Pertas latviešu bibliotēkas biedrība. LCK tai piešķīrusi 500 grāmatu un periodisko izdevumu komplektu. Biedrībai pašai jāsedz sūtīšanas izdevumi no Vacijas, bet šai vajadzībai līdzekļi jau sagādāti. Lasītāji priecīgi par gaidāmo papildinājumu pagaidām vēl ne sevišķi bagātīgajam grāmatu krājumam. PLBB nesen nolēma laikrakstu Latvija abonēt pa gaisa pastu, lai kārtējās sestdienas vakaru sanāksmēs būtu svaigas ziņas no Eiropas. Nodibināta arī biedrības dāmu komiteja.

Rietumaustrālijā vēl ir Daugavas Vanagu nodaļa. To vada tautietis Alb. Veikerts, visu savu brīvo laiku ziedojot DV mērķiem, kāpēc nav izpalikuši jauki panākumi: pagājušā pusgadā nedaudzie organizācijas biedri savākuši ap 100 mārciņu, nosūtot veltes bāriņiem un invalidiem Vācijā. Sācis darboties arī DV dubultkvartets. Mēģinājumu sanāksmes notiek 100 jūdzes no Pertas — mežā, kur strādā vairāki dubultkvarteta dalībnieki. Par Rietumaustrālijas latviešu slavu vēl rūpējas mūsu nesen noorganizētā sporta kopa Patria ar spēcīgu basketbola vienību. Š. g. 15. maijā darbu sāka austrāliešu un jaunaustrāliešu kultūras biedrība. Tās dibinātājs un idejiskais autors ir latvietis — bij. Sabiedrisko lietu ministrijas darbinieks Lasmanis. Arī biedrības amatos aicināti galvenokārt latvieši.

Nodomu jau mums daudz un dažādu. Jālūdz Dieva svētība, lai vismaz cildenākie no tiem reālizētos.

Pertā, maijā.

Māc. L. Kampe

AUSTRĀLIJAS MINIATŪRAS

„Zēni, aizturiet savām meitenēm acis, jo jaunaustrālieši ir te!" Ar tādu virsrakstu Sidnejas „The Sun" 4. jūnija n-rā ievietojis E. Bell-Smita rakstu par to, ka austrāliešu jauniešiem tagad jābūt ļoti uzmanīgiem: pēc savas īpatnējās gaumes labi tērptie imigranti ar lieliem groziem puķu galanti protot iekaŗot Austrālijas meiteņu sirdis.

•

Divas dienas vecā Laura Helēna, kuŗa ar tvaikoni Napoli 4. jūnijā ieradās Melburnā, ir jaunākā imigrante, kāda jebkad sasniegusi Austrālijas krastus. Viņa piedzima kuģa klājā, ceļā no Frementles uz Melburnu. Mazās Lauras vecāki ir Eiropas bezpavalstnieki, paskaidro laikraksti.

six.

Jonāss Miesnieks

Amerika uz riteņiem / Mani iespaidi ASV

„Amerika uz riteņiem" — es dzirdēju sakām šos vārdus, kad kāpu krastā, un man tie iegūla prātā. Te tā uz reizi nevar neko zināt, jo šī zeme ir plaša. Te sadrūzmējas apdzīvotās vietas, bet turpat jau atkal džungļi, vismaz Atlantijas okeana krastā. Nē, tā nav Vācija, kur katra zemes pēda apstrādāta, kultivēta. Nē. Te, piemēram, priežu mežs, aizaudzis liānām un staipekņiem, kas vijas pa zaru zariem, un šie staipekņi asiem, asiem dzeloņiem. Tie noslēdz ceļu nevien cilvēkam, bet arī meža zvēram. Bez dārznieka grieznēm un sevišķiem cirvjiem nemaz netiek klāt pie priedes, lai to nocirstu. Pa starpām mežaine, pamesti tīrumi, sabrukusi, atstāta māja. Tās arī te ceļ „uz ātru roku," izlietojot par materiālu visdažādākos lētākās un parocīgākās produkcijas priekšmetus: papi, linoleju, koka konstrukcijas sienām. Parocīgi, ātri un ērti. Nekādas mīlestības pret savu māju. Tā jau skaitās veca farma," ko īpašnieks paturējis 20 gadus. Gandrīz ikvienas mājas saimnieks visu sev cēlis uz kredita. Kreditēšana Amerikā, cik vēroju, ir vai visas rūpniecības, tirdzniecības, zemkopības pamatā. Pat farmas staigā no rokas rokā. Katrs patērētājs preces, piem., pārtikas veikalā, pērk vai tikai uz kredita; pārtikas veikalu savukārt kreditē kāds cits uzņēmums. Tā ir vesela ķēde, un ja viens no tās locekļiem brūk, tad brūk reizē viss. Nu es arī saprotu, ko Savienotajām valstīm nozīmē saimnieciskā krize; tā ir tikpat briesmīga kā kaŗš, un ne no kā Amerikā tā nebidās, kā no saimnieciskajām krizēm un kaŗa.

Uz riteņiem neatrodas vien visa Amerikas produkcija, bet arī ikviens atsevišķs cilvēks. Te nepazīst darba līguma Eiropas nozīmē. Te tevi darbā pieņem, te turpat, ja īpašniekam — „bosam" — nav kas pa prātam, tevi uz vietas atlaiž. Sākoties vasaras būvdarbiem, daļa cilvēku paši pamet ziemas nodarbošanās vietas un metas uz būvdarbiem; ziemai nākot, dara atkal otrādi. Protams, šādos apstākļos atsevišķam cilvēkam nepieciešamas vairākas speciālitātes; kam to nav, tas dzīvo diezgan grūtu dzīvi. Tā kā visi arodi ļoti specificēti, tad speciālisti lieliski pelna. Katrā ziņā jāprot ikvienam vadīt auto, traktoru. Tas jāprot maizniekam (kas pats izvadā savu preci pa pilsētiņas dzīvokļiem), būvstrādniekam (citādi tas nevar pārskriet no savas dzīves vietas uz būvvietu), lauksaimniekam, — jā, kā lai citādi viņš nogādā savu preci uz pilsētu? Transporta nozarē, protams, ir savi uzņēmumi, bet tie arī grib pelnīt. Uz lauku ceļiem gājēju nemaz neredz; ja kāds pastaigājas, uz to skatās kā ūnikumu un to aprej suņi.

Arī pilsētās gandrīz visi brauc. Plašums liels, un ja gribi kur tikt, tad to vari izdarīt tikai uz riteņiem. Kam nav sava auto (to pērk lietotu par kādiem 100 dolariem), tas arī paliek „piesiets" savā darba vietā. Bet darba devējs bieži nekautrējas tevi izmantot, sevišķi dienvidu štatos. Viņš tevi kreditē un kreditē, līdz tu nemanot esi kļuvis gūsteknis. Strādā no tumsas līdz tumsai, un neviens neinteresējas par tavām darba stundām, sevišķi lauksaimniecībā. Pilsētā ir citādi, vismaz fabrikās, — tur ievēro 8 stundu darba laiku. Fabrikās arī parasti nestrādā sestdienās. Lauksaimniecībā, kā jau nozarē, kur darīšana ar kustoņiem, turpretim nav brīva pat svētdiena. Protams, var pielīgt katru otro svētdienu brīvu, bet tas atkarīgs no „bosa", likums to neparedz. Nelaime arī valodas nepratšana; ja nepalīdz mācītājs, nevari nekā izdarīt. Tā tu esi atkarīgs arvien no dažādākiem blakus apstākļiem.

Ģimenes, kas atbrauc no Vācijas uz farmām un grib pārcelties uz pilsētu, parasti izput. Bieži vien bērni nevar atrast darbu tur, kur vecāki; iznāk tā, ka pat vīrs un sieva (ja tiem nav auto) spiesti strādāt viens vienā pilsētiņā, otrs otrā. Bet jāstrādā veikli un ātri visiem, jo citādi nevar eksistēt. Liela daļa algas aiziet par dzīvokli, kas pilsētās nežēlīgi dārgi. Arī lauksaimniecībās strādnieku māja bieži ir īsta skārda suņu būda. Vismaz man piedāvāja darbu vienā tādā saimniecībā; citas ēkas bija ļoti labas, bet kalpu mājā, kur mēs ar sievu varējām tikko saiet, vieta bija tikai divi gultām. Visu telpu aizņēma plīts, uz ko „boss" bija varen lepns. Vistu farmās gan strādnieku mājas lielākas, bet tad atkal alga pamaza. Par 7000 vistu apkopšanu (sievai jāveic olu izsvarošana un nosūtīšana) 100 dolaru abiem. Par šo pašu algu jātīra apkārtne, jāpārzina augļu dārzs utt. Bet uzturs jāgādā pašiem. Bērnus ja tie vēl nestrādā, parasti nevēlas neviens, lai gan „teorētiski" bērnus Amerikā mīl. Atlantijas okeana krastā prasa pie tam ātru, precīzu darbu. Darba temps lēns tikai iestādēs, citur „boss" dzen, cik var. Farmās lopu kūtī darbs sākas jau pl. 4 no rīta un beidzas pus 8 vakarā. Protams, ir izņēmumi, bet to ir maz.

Tā kā vecuma dienās un slimības gadījumos valsts nepalīdz, tad dabīgi katrs cenšas uzkrāt līdzekļus. Dažos štatos gan vecuma dienas nodrošinātas arī valsts mērogā, bet slimības gadījumā — nekur. Toties pastāv dažādas apdroš. biedrības, bet tās savus klientus nežēlo, kādēļ, ja, vien var, ikviens cenšas pats nodrošināties vecuma dienām. Jauns un spēcīgs cilvēks to arī var izdarīt, jo izpeļņa, salīdzinot ar uzturu, dzīvokli, apģērbu, apkuri utt., ir krietni vien lielāka nekā Eiropā. Nav tiesa, ka Eiropā iemācītie amati te nederētu. Pulksteņtaisītājs, kas šo amatu pratis Eiropā, Amerikā drīz vien kļūs turīgs cilvēks. Tāpat drēbnieks, kalējs, namdaris un citi. Mechanizētā darba norise prasa visur tās pašas techniskās zināšanas, bet specifiskos paņēmienus iemācās uz vietas. Šuvēja, kas šuvusi ar roku un kājminamo šujammašīnu Eiropā, nosēdināta Amerikā pie elektriskās šujmašīnas, tomēr varēs strādāt drīzāk nekā sieviete, kas nav nekad šuvusi arī ar parasto mašīnu.

Amerikā valsts neinteresējas sevišķi par reliģiju un nealgo mācītājus. Tas jādara pašai draudzei, un nu mācītājs spiests arī rīkoties un dzīties, lai nopelnītu sev uzturu, nereti pazaudēdams pat savu cieņu — vismaz eiropiešu izpratnē. Dažās draudzēs dievlūdzēji baznīcā izturas brīvi, pat skaļi sarunājas, ko Eiropā nevarētu ne iedomāties. Sevišķi tā sauktie misionāri, kas pelnās un dzīvo labi no dievvārdu sludināšanas, izlieto reliģiju par līdzekli, lai tiktu pie dolara. Man gadījās būt sanāksmē, kur misionārs rādīja gaismas bildēs izkrāsotus indiāņus, kas īstenībā bija tikai nofotografēti manekeni, sastinguši nedzīvām sejām. Misionārs gribēja katrā ziņā mums pierādīt, pie kādiem mežoņiem viņš devies, lai „apgaismotu tiem prātu". Bet man šķita, ka viņš reliģiju izlieto par līdzekli, lai pelnītu naudu. Viņš stāstīja, ka 3 gadus nostrādājis pie indiāņiem, par ko viņam nu esot piešķirts viens gads atvaļinājuma. Bija tomēr iespaids, ka īstenībā pats mācītājs par reliģiju neko daudz neinteresējas.

Ikvienai cilvēka darbībai Amerikā ir šāds raksturs. Dzīvot pašam un reizē ļaut (izlietojot kreditu!) dzīvot arī otram. Viss ir gan godīgs, bet reizē stingri mērķtiecīgs veikals. Arī tāds misionārs strādā uz kredita, jo viņš atalgojumu saņem tikai pēc trim gadiem. Tāpat mirušos dažkārt aprok uz kredita, pēc kam apbedīšanas sabiedrība gadiem ilgi meklē mirušā radiniekus un pamazām piedzen no tiem savus izdevumus (ap 300 dol.). Tā arī kapsētā iedarbojas kredits... Viss notiek ar risku, bet viss arī iet uz priekšu, viss kustas. Dzīvei Amerikā nav stabilitātes, bet taisni šai kustībā un rosībā paši amerikāņi atrod dzīves burvību. Eiropietim te jāpārveidojas ne tikai amatos, bet visā dzīves uztverē. Jauniem spraigiem, drošiem un uzņēmīgiem cilvēkiem Amerika ir īstā arēna dzīves celšanai. Izklausas paradoksāli, — bet Amerikas dzīve izveidojusies tīri nīčeāniskā formā: stiprais dzīvo, vājākais aiziet bojā šai skaistajā, drošajā, dinamiskajā pasaulē.

ARĪ TRIMDAS DIEVNAMĀ ŠIS BRĪDIS IR SKAISTS

Iesvētītie jaunieši atstāj Raidera baznīcu Birmingemā. Centrā — Vidusanglijas latviešu draudzes mācītājs E. Sarkanbārdis.

R. Ēriņa uzņēmums.

Pāniskas bailes no zemeņu vagām

NĒĢERU ZĒNS MĀCĀS LATVISKI

VĒSTULE LATVIJAI NO MĒRILENDAS ŠTATA

Nodzīvotie 8 mēneši Savienotajās valstīs jau devuši zināmu iespēju spriest samērā objektīvi par šejienes dzīvi un apstākļiem. Visas dzīves pamatā te ir darbs, un, protams, aiz tā stāvošais dolars! Bez pārspīlējuma varu teikt, ka Mērilendas štatā farmeŗi, cits ar citu sattekoties, runā tikai par darbu un cenām. Līdzīgus tēmatus pārrunā arī strādnieki. Amerikāņu uztverē darbu šeit grūti dabūt, jo visas nozares pārdzīvo krizi. Ārzemniekus ieved tikai tādiem darbiem, uz ko amerikāņi nepretendē.

Lai runā piemēri. Kādā no kaimiņu mājām dzīvo amerikāņu ģimene. Vīrs traktorists pie bagāta farmeŗa, bet sieva strādāja tuvējā pilsētiņā šūšanas darbnīcā, kopīgi ar manu sievu. Pasūtinājumiem samazinoties, viņas abas atlaida. Saņemot atlaišanas paziņojumu, amerikāniete gandrīz paģībusi un uz sejas un kakla tai parādījušies zili plankumi. Kad sieva viņai norādījusi, ka pašreiz var dabūt darbu kādā farmeŗa zemeņu laukā, amerikāniete atteikusi: tad gan viņa nomirtu, ja vajadzētu kaplēt, ravēt un plūkt ziedus uz lauka karstajā vasaras saulē . . . Kādā citā amerikāņu ģimenē stāvoklis vēl ļaunāks: sievai darbs šūšanas darbnīcā izbeidzies, bet vīrs atlaists no elektromontieŗa darba, jo dzērumā sadauzījis automašīnu. Tagad viņiem jāsedz arī auto remonta izdevumi, bet pie lauku darbiem zemeņu un tomātu vagās no šīs ģimenes tomēr nebija piedabūjams neviens.

Es nu pats gan jau vairāk nekā mēnesi pavadu starp 250 gaŗām, tikko iestādītām zemeņu vagām. Šogad tām nevar ļaut ziedēt, lai stāds spēcīgāk un kuplāk augtu, tādēļ pārmaiņus zemes irdināšanai jānolasa pumpuri, ziedi un aizmetušās ogas. No malas skatoties, tas šķiet visai tīrs un jauks darbiņš, taču vēlāk reizēm uzplījas amerikāņu bezdarbnieku atzinums, ka tā ir „tīrā nāve", — labāk tad mēslus vest vai veikt citu smagāku darbu. Reizēm mugura ir tā nolīkusi, ka pieliecies vairs nevari atliekties, un kad esi piecēlies, bez vaidēšanas ir nedomā noliekties. Klāt nāk svelmainā pavasaŗa saule, no kuŗas ātri vien rodas īstas apdeguma brūces.

Izņemot vienu pavisam vecu nēģeri, resnu nēģerieti un melno zēnu Lianu, saimnieks šim darbam vairāk strādnieku nav dabūjis. Un arī minētie palīgi pēc pāris dienām vairs nav atgriezušies, izņemot Lianu, ko patēvs reizēm ar koku atdzen uz lauku. Maz labuma gan no viņa darba tiek, jo, kad saimnieka nav tuvumā, tas noliekas visā gaŗumā uz zemeņu vagas un, pārrāvis kamzoļa apakšējo malu pār galvu, guļ, kājas pa gaisu kulstīdams. Kad mēģinu to sapurināt un sabārt, viņš lieliem lēcieniem dodas man pa priekšu, steigā noraudams pa kuplākam ziedu čemuram, reizēm izraudams visu stādu un iemezdams manā vagā un reizēm atkal dažiem uzgrūzdams zemi virsū un piemīdams ar kāju, lai nebūtu jānolasa ziedi . . . Citreiz, kad esam pārrunājuši, ko katrs sestdienas vakarā un svētdienā darījis, viņš atmiņu ietekmē sāk, vēdera muskuļus grozīdams, savādiem dejas soļiem stampāties pa vagu. Visa viņa ģimene bijusi sestdien un svētdien „nakts klubā", un melnais nēģeŗu zēns dzīvo patīkamās atmiņās . . . Šim zēnam ir 14 gadu, bet skolā arī negrib iet. Mācu viņam dažus vārdus latviski, bet vairāk arī nekas „neleķeras" šajā sprogainajā, melnajā galvā, kā tikai „labrīt" un „lapa". Tos viņš gan nav aizmirsis arī otrā dienā un satiekoties man saka: „Labrīt — lapa." Beidzot arī stingrais patēvs bija sapratis zemeņu kaplēšanas darba „saldenumu" un atpestīja zēnu no „mocībām". Paliku zemeņu laukā viens . . .

Mērilendā, jūnijā.

Valt. Zīraitis

Mūsu taisnība apbruņo pasauli

15 nāciju pārstāvji aizlūdz par deportēto latviešu likteni

Bodenes ezera vidū, Mainavas salā, augstu pāri kraujām pacēlusies, stāv masīva pils, virs kuras plīvo Zviedrijas standarts. Šī klimatiski un ģeografiski ideālā vietā kopš gada kļuvusi par vecā kontinenta garīgo un īpaši jaunatnes darbinieku rosīgāko satikšanās punktu. Politiķi, rūpnieki, žurnālisti, garīdznieki un citi sabiedriski darbinieki, kuŗu rokās atrodas attiecīgo tautu jaunā paaudze, satiekas Mainavā, lai pāri pagātnes aizspriedumiem un naidam mestu tiltu no vienas nācijas uz otru. Lūk, ko par šo darbu Eiropas nākotnei, kas risinājas šai Zviedrijas karaļnamam piederošajā pilī, tuvāk pastāsta mūsu tautietis Gunārs Grinbergs, kam kā pirmajam latvietim bija izdevība pavadīt te ilgāku laiku:

— Mēs bijām 16 pārstāvju no 10 dažādām Eiropas nācijām, ieskaitot somus, zviedrus, skotus, beļģus, vāciešus, austriešus, grieķus, lietuviešus, ungārus un latviešus, pie kam DP bijām tikai no pēdējām trim. Mērot tālo ceļu uz Mainavu un pēc labākās apziņas stāvēt par mūsu taisnību man palīdzēja Vispasaules YMCAs speciāldienesta piešķirtā stipendija.

Mainavas institūta darbs pastāv no konferencēm un kursiem, pie kam arī pēdējie risinājas pēc klasiskās grieķu augstskolu diskusiju metodes. Par cik programma nav tīri iekšēja rakstura, institūta apmeklētāju rīcībā ir vairāki īpaši izvēlēti mācības spēki no Šveices, Francijas, Zviedrijas un Vācijas, kas priekšpusdienās ar sevišķi labi nostādītu reliģisko un ētisko problēmu iztirzi sniedz ierobežotu skaitu lekciju. Pēcpusdienas ir pils iemītnieku rīcībā diskusijām.

Šīs pēcpusdienas nāk prātā, ja jautā, kādas tad bija iespējas te cīnīties par mūsu taisnību. Pieminēšu tikai kuriozo gadījumu, kad beļģu kollēga, kas manas ierašanās vakarā, priecīgs, ka beidzot atradies kāds, kas runā viņa mēlē, vaicāja, kā man labi sekmējies ceļš cauri Polijai un padomju joslai 1. maijā? Tūlīt apjautu viņa apmaldīšanos mūslaiku kļūmīgākajā pasaules politiskās konstelācijas režģī. Sākās pārrunas par komūnismu teorijā un praksē, un uz mēneša beigām viņš lūdza mani ievadīt speciāldiskusijas par komūnisma briesmām un iespējām to apkaŗošanai. Protams, tās notika un guva dzīvu līdzdalību.

Svētīgi bija arī citi kontakti. Vispār bija iespējams daudz darīt mūsu ieņemtā stāvokļa noskaidrošanai, pateicoties apstāklim, ka Mainavas institūtā, ko uztur Vispasaules YMCAs starptautiskā komiteja, pārmaiņus var sastapt gandrīz visas personības, kas koordinē šīs milzīgās organizācijas darbu ap 70 valstīs, un citas autoritātes, kam neapšaubāma ietekme uz attiecīgo zemju sabiedrisko domu. Lai minu tikai palīdzības organizētāju 8 milj. otrā pasaules kaŗa gūstekņu zviedru Hugo Cēdergrēnu, tāpat izplatītā jaunatnes žurnāla World Communique galveno redaktoru angli Polu Ginisu uc.

Gandrīz visi kollēgas un viesi no citām zemēm pēc iepazīšanās ar apstākļiem boļševiku okupētajā Latvijā pauda savas neliekuļotas simpātijas mūsu liktenim un gatavību darīt iespējamo, lai to atvieglotu. Starp daudziem sevišķi iespaidīgs bija brīdis, kad gandrīz visi klātesošie augstie viesi un delegāti no 15 zemēm piedalījām vēsturiskajā pils baznīcā manis vadītajā aizlūgšanā par nesenajās un agrākajās deportācijās aizvesto baltiešu likteni.

Dažs varbūt ir skeptisks par šādu aizlūgšanu un vispār uz kristīgas bazes rīkotu starptautisku konferenču nozīmi, taču jāsaka, ka te visā klusībā aug un top spēks, kas saliedē miljonus nelokāmā apņēmībā cīņai pret tiranniju par brīvību visām tautām un visiem cilvēkiem pasaulē. Ja aplēšam, ka te ar šo spēku bruņojās šoreiz 16 pārstāvju, tad vide, ar kuŗu tie saskarsies, atgriezušies dzimtenē, un kuŗai paudīs savu pārliecību, ir stipri liela. Un tas mūsu cīņai nozīmē ļoti daudz.

Tp.

Vienmēr tas pats baigais sapnis...

Norvēģu dzejnieks un vācu laikraksts par Baltijas tautu likteni

Zārbrikenā iznākošais vācu laikraksts Die Neue Saar publicējis ļoti populārā norvēģu dzejnieka un brīvības cīnītāja Arnulfa Oeverlanda rakstu, kuŗā viņš norāda uz Baltijas valstu likteni un aicina savus tautiešus kaut simboliski un morāliski atbalstīt smagi cietušās mazās tautas. Oeverlands kaŗa laikā iepazinās ar Saksenhauzenas koncentrācijas nometni un atgriezās Norvēģijā ar pārliecību, ka Padomju savienība ir tā, kas var dot cilvēcei atpestīšanu. Viņš tomēr pārliecinājās, ka ir smagi maldījies un tagad pievienojies cīnītājiem pret netaisnību. Tālāk sniedzam izvilkumu no Oeverlanda raksta.

— Kaut gan baltiešu bēgļi sapņos arvien no jauna atgriežas savā dzimtenē, tā tomēr ir liela laime, ka viņi tagad tur neatrodas. Kā to izskaidrot, — vaicā dzejnieks un atbildes vietā citē kāda baltiešu bēgļa vēstuli:

„Mēs visi sapņojam, ka atkal esam dzimtenē, atkal staigājam pa pazīstamajām ielām. Esam atgriezušies, lai paņemtu kaut ko no savām mantām vai satiktu kādu piederīgo. Pēkņi manām, ka mums seko, un nākamā mirklī esam slepenpolicijas ierēdņu ielenkti. Uz pieres mums izspiežas sviedri. Kāds ārprāts, ka esam atgriezušies! . . . Un iekliedzoties mēs pamostamies, lai atvieglojumā konstatētu: tas bija tikai ļauns sapnis. Šeit Oeverlands norāda, ka no visām valstīm no Baltijas jūras līdz Balkāniem plūst apcietināto straumes uz austrumiem un bēgļi uz rietumiem, dažreiz vairāk nekā tūkstotis dienā vai, pareizāk sakot, naktī. Cietumnieku skaits austrumos un bēgļu pulks rietumos sniedzas miljonos. Īpaši autors pakavējās pie baltiešu bēgļu gaitām, šo tautu deportācijām, terroru Baltijas valstīs un to kolonizēšanu ar krievu iecelotājiem. Tallinā, kur pirms kaŗa dzīvoja tikai ap 10.000 krievu (no 150.000 iedzīvotājiem), tagad trešā daļa iedzīvotāju ir krievi. Sevišķi smagi režīma dūre skaŗ intelliģenci, pie kam viens paņēmiens ir nevis tūliņ to iznīdēt, bet piespiest darboties režīma labā. Studentiem jāizpilda aptaujas lapas, un viņu laime ir, ja tie cēlušies no „proletāriešiem". Tātad — atkal ciešā nākusi sava veida „āriskā vecmāmiņa". Piespiesta piedalīšanās dažādās „prieka demonstrācijās", bezgalīga izspiegošana un denunciāciju sistēma, nesaudzīga cenzūra, — tas viss pieder pie „brīvo padomju republiku" ikdienas. No universitātēm un bibliotēkām iztīrīta „kaitīgā" literātūra. No ārzemēm nepienāk gandrīz nekādi techniski žurnāli. Piemēram, Tartū universitātes tautsaimniecības fakultātei ārzemju literātūras iegādei paredzēti 200 rubļu gadā — ar to taisni pietiek divu žurnālu abonēšanai. Tādā kārtā Baltijas tautu gara dzīve izpostīta. Cilvēki gan turpina dzīvot, bet tauta mirst.

„Mēs, norvēģi," beigās aicina Arnulfs Oeverlands, „varam palīdzēt smagā cīņā esošajiem baltiešiem kaut ar to, ka uzņemam pie sevis baltiešu studentus. Mūsu palīdzība gan ir tikai simboliska. Bet tam simbolski būtu jāpauž, ka mēs nekad neatzīsim kādas lielvalsts tiesības apspiest savas mazākās kaimiņvalstis, nolaupīt to zemi un izkaisīt tautas. Atbalstīsim mazo nāciju tiesības uz savu dzīvi! Jo varbūt kādu dienu mēs būsim tie, kas cieš!"

Die Neue Saar, sakarā ar Baltijas valstu okupācijas un lielo deportāciju gada dienu, sniedz vēl citu rakstu par Baltijas valstīm, iedzīvotāju deportācijām un zemju sovjētizēšanu, kopā ar schēmatisku karti. Laikraksts baltiešu likteni salīdzina ar žīdu likteni, kuŗu mēģinājumi nokratīt romiešu virskundzību 70. g. pēc Kr. beidzās ar padzīšanu no dzimtenes, kuŗā žīdi tikai tagad pēc 2000 gadu klīšanas atgriežas. Pasaule tikai palēnām aptvēra patiesību un sāka saprast, kādēļ DP negrib un nevar atgriezties. Baltijas tautas un to pārstāvji emigrācijā tagad arvien skaļāk klauvē pie pasaules sirdsapziņas, nezaudējot cerību. Līdzšinējie panākumi gan bijuši niecīgi. Bet ja taisnība ir tikpat nedalāma, kā miers, pēc kuŗa ilgojas visas tautas, tad arī Baltijas valstu un to tautu likteni šī miera veidotāji nedrīkstētu aizmirst.

Palīdzības akcijas darbs turpinās

Visi lūgumi, kas palīdzības akcijai bija iesūtīti līdz 1. jūnijam — arī Erdmanes-Endziņas kundzei adresētie — nosūtīti mūsu labvēļiem krusttēvu un krustmāšu sameklēšanai. Jācer, ka drīz sagaidīsim no viņiem atsaucību.

Kādai latviešu ģimenei Francijā, Elzasā, vajadzīga vecāka sieviete vieniniece, kas varētu būt ģimenē vecmāmiņas vietā: uzraudzīt māju, kamēr māte ar vecāko meitu atrodas darbā, un būt par sarunu biedru jaunākajai 9 g. vecai meitai. Piedāvājumus lūdz adresēt: M-me A. Provarno, Tissage du Bonhomme (Haut Rhin), Frankreich. Kāds bagāts amerikāņu laulāts pāris vēlas adoptēt divus 8 līdz 14 g. v. DP bērnus — zēnu un meiteni —, kas garīgi ļoti labi attīstīti. Vēlamas bērnu fotografijas. Steidzīgi rakstīt: Mrs. V. Birzgalis, 136 Baraga Ave, Marquette, Mich. USA. Kāda neredzīga ļoti slima tautiete Hanoverā lūdz, lai kāds aizceļotājs, kam ir radio un kas to nevēlas ņemt līdz, aparātu uzdāvinātu viņai. Šāda dāvana viņai sagādātu lielu prieku drūmajā tumsā. Ziedotāju lūdz savu adresi paziņot palīdzības akcijas vadītājam V. Skaistlaukam, (14a) Esslingen/N., Martinstr. 24.

*

Ģimenes bez apgādnieka, veci ļaudis, slimie uc. tautieši, kam nav iespējams iekļauties nevienā no pašreizējām izceļošanas schēmām un kas vēlētos, lai LCK tiem „Palīdzības akcijas" ietvaros sameklē citās zemēs „krustmātes", t. i. atsaucīgas ģimenes, kas Vācijā palicējiem sniegtu materiālu un morālisku atbalstu, aicināti savus lūgumus sirsnīgas vēstules veidā (uz plāna papīra gaisa pastam, pēc iespējas angļu valodā), kā arī uzņēmumus iesūtīt V. Skaistlaukam, (14a) Esslingen, Martenstr. 24. Nepieciešami lūgumam pievienot nometnes komitejas, bēgļu centrālo iestāžu vai vadītāju sabiedrisku darbinieku atsauksmes, kā arī norādīt, uz kāda vārda publicējama atbilde laikrakstā. Uz to pašu adresi aicināti rakstīt tie tautieši un organizācijas, kas apņemtos šādiem grūtdieņiem Vācijā sameklēt citās zemēs atsaucīgas „krustmātes" vai „krusttēvus".

ATBILDES TAUTIEŠIEM

Liesmai: Nosūtīts krustmātei Oregonā.

Alisei, Hanoverā: Jau lūgti 2 krusttēvi — Kalifornijā un Anglijā.

M. J., Zēdorfā: Jaunā adrese paziņota. Sirsnīgs sveiciens.

Al. Osis-Stundai: Māsai A. Šm. lūgta kāda labvēle Anglijā.

J. Dingam: Jaunā adrese paziņota labvēlei Anglijā.

A. Apsem: Lūgts labvēlis Anglijā.

A. Runiķim: Jaunā adrese paziņota.

K. Galviņam, Vircburgā un **K. Meldriņam**, Rencburgā: Nosūtīts uz Venecuēlu.

Astridai, Vechtā: Lūdzu iesūtiet; kaŗa invalidi atsauksmi var dabūt no Daugavas Vanagiem.

A. Gudlevskim un **E. Lazdiņam** (Lībekā): Nosūtīts uz ASV.

Ellai Rujei, **Annai Leitei**, **Ērikam Jukumam**: Lūgumi uz Skotiju.

J. Graudiņam, Farelē: Nosūtīts papildus uz Libanonu.

J. Apinim, Heilingenhafenā: Lūdzu rakstīt tieši: Mr. R. Kaufmanis, P. O. Box 160, Rolphton, Ont., Canada.

P. Zaklauskim: Uz Filadelfiju.

J. Vigr., Getingenā: Kādam labvēlim Bartovā, ASV.

J. Sermukslim un **Fr. Lapalim**, Eitinā: Adrese paziņota labvēlim Kalifornijā.

Paulim Kalniņam, Dedelsdorfā: Nosūtīts uz Veimonsu (Weymonth) Mačačuzetā.

NO RĪGAS RADIOFONA:

Govis uz sešu gadu nomaksu

AGRĀK TIESAS CENTĀS TAUTU IEBAIDĪT, BET TAGAD LIEK PIE DARBA — DESMIT KOMPONISTI KOMPONĒ VĒSTULI STAĻINAM — PADOMJU LATVIJĀ VĒL ESOT TAUTAI NAIDĪGI ELEMENTI — KAD ĪSTI BŪS SASNIEGTA KOMŪNISMA OTRĀ FAZE

Sakarā ar tautas tiesnešu vēlēšanām plašu runu teica tieslietu ministrs Jablonskis: Buržuju tiesas gribēja iestāstīt, ka tās vienādi aizstāv visas tautas intereses, bet patiesībā centās tautu iebaidīt. Tiesnešus izraudzīja no buržuju aprindām un tie sevišķi centās darba ļaudis atturēt no cīņas par savu diktātūru. (Tagad gan laikam padomju tiesas ne vienu no cīņas par savu diktātūru neattur). Kad par fašistu diktatūru savā laikā cīnījies Pone, ģenerālis Radziņš un Kalējs, buržuju tiesa viņus nav tiesājusi, bet atzinusi par nenormāliem. Padomju tiesā tas citādi, bet galvenais tās uzdevums — sodīt sociālistiskā īpašuma izšķērdētājus, panākt darba un valsts disciplīnu. Jācīnās arī pret buržuju atliekām cilvēka apziņā (Čeka pierāda, ka vislabākā metode šai cīņai ir pašu cilvēku iznīcināšana). Agrāk buržuju tiesneši iecelti, bet tagad tauta tos pati vēlot no sava vidus no boļševiku un bezpartējisko bloka kandidātiem (Te ministrs „drusku" maldījies — nevis vēl, bet nobalso tikai „par", jo pretim balsot neviens nedrīkst. Buržuju tiesnešus vēlot Saeimai varēja balsot arī pretim un dažu pat neievēlēt).

19. jūlijā sāksies četru dienu ilgi dziesmu svētki Rīgā, kuŗos piedalīsies 73.000 dziedātāju. Dziedās 23 padomju un 18 dažādu tautu dziesmas. Lai koris sagatavošanos svētkiem nesabotētu, katram korim iecelts īpašs poļitruks. Sakarā ar Padomju Latvijas jubileju desmit komponistu savienības biedri komponē vēstuli Staļinam. Bez tam daži komponējot Staļinam vēl īpašas dziesmas.

Cīņas ievadā par jauno komūnistu audzināšanu teikts, ka „mūsu republikā ir vēl tautai naidīgi elementi un tāpēc komūnistos jāieaudzina modrība, kuŗai ārkārtīga nozīme šo naidīgo elementu atmaskošanā." Komūnistiem jāiet priekšgalā sociālistiskajās sacensībās un jāpanāk, ka Padomju Latvijas 10 gadu dienā visās darba vietās nobeigtu izpildīt 8 mēnešu plānu. Jāuzņemas paaugstinātas darba saistības, radikāli jāuzlabo darba metodes. Citādi nevarēs sasniegt komūnisma otro fazi, kas iestāsies tikai tad, kad zemē valdīs ražojumu pārprodukcija. Pirmajā komūnisma fazē valdīja princips — visiem vienlīdzīgi pēc padarītā darba, bet otrajā katrs varēs apmierināt savas vajadzības. Kolhozos būs izdevīgāk saņemt pienu un gaļu no farmas nekā pašiem turēt savus lopus, ēst pusdienas ēdnīcā, dot veļu mazgātavā utt. Nākošā faze var izveidoties tikai uz produktu pārpilnības bazes, tāpēc visiem jāstrādā ar milzīgu jaudu, lai pārspētu kapitālistiskās valstis un zemi piesātinātu ar patēriņa priekšmetiem (20 milj. vergu jau strādā bez kādas atlīdzības tikai par maizi un „kāšu" un tomēr otrā faze vēl paliek ļoti tālu. Vai tā jebkad pienāks, ir liels jautājums, jo patēriņa preču vietā vēl šobrīd Staļins turpina ražot tankus un granātas).

Kāds kolhoznieks jautājis, vai kolhoza valdei tiesība izsniegt uz sešu gadu nomaksu kolhozniekiem govis, bet saņēmis atbildi, ka tās jāpārdod valsts lopu sagādes kantoŗiem. Kolhoznieki varot audzēt telītes, kuŗas saņemtu no kolhoznieku privātajām kūtīm. Neesot pieļaujams sociālistiskās intereses pakļaut personīgajām. (Savāds šķiet apstāklis, ka lai iegūtu vienu govi, tā jāpērk uz sešu gadu nomaksu. Padomju propaganda pati taču lielās, cik daudz tagad kolhoznieki var nopelnīt). — Darba kāpināšanai Latvijas kolhozos ieradušies labākie aģitātori no citām republikām: Tolstikovs, Vasiļjevs, Petrovs uc.

Mazs kontrapunkts: Cīņas ievadā par pionieŗiem norāda, kā buržuju laikā bērni dzīti ganu gaitās. Rīgā no rīta ieradušies zemnieki un pēcpusdienā ar salīgtajiem ganiņiem devušies mājup. Bērniem vasaras atpūta nav novēlēta un pie tās tie tikuši tikai tagad. — Sovjetskaja Latvija ievadā: Visi kolhoznieki, arī skolēni, jāpievelk ravēšanā. Rīgas skolēniem jārāda sava priekšzīme, piedaloties elektriskā dzelzceļa līnijas būvē uz jūrmalu un drupu novākšanas svētdieniekos.

PASTIPRINĀTA PARTIZĀNU DARBĪBA POLIJĀ

Lignica (Rs). — Lejas Silēzijā stipri paasinājušās attiecības starp poļu civīliedzīvotājiem un šajā apvidū stacionētiem sarkanarmiešiem. Lignicā un daudzās citās pilsētās sarkanarmieši vairs nejūtas droši, jo ļoti aktīvi kļuvuši apgabala partizāni. Pēc pl. 20 sarkanarmiešiem aizliegts atstāt novietojumu. Naktīs patruļu dienestu pildīt sarkanarmieši iziet tikai veselām grupām. Uz tām Polijas dzelzceļu līnijām, ko izmanto padomju kaŗavīru, ieroču un pārtikas transportam, valda tāda pati nedrošība, kā kaŗa laikā vācu ieņemtos apgabalos Padomju savienībā.

Deportētiem atņem pēdējo mantību

Vācu veterinārārsta stāsts par apstākļiem Igaunijā

Vācu veterinārārsts H., kas nesen atgriezies no gūsta padomju Igaunijā, par turienes apstākļiem laikrakstā Rheinische Post starp citu pastāsta: Biju iesaistīts par lopu ārstu jaunajās igauņu padomju saimniecībās (sovchozos) un darba gaitās man bieži nācās mērot ceļu starp Tartu un Tallinu. Biju personīgs aculiecinieks plašām igauņu zemnieku deportācijām 1949. g. pavasarī, kad visus dzina kolhozos, bet igauņi vairākumā šai akcijai izrādīja pretestību, protams, pasīvu. Vēlāk man bija izdevība lasīt arī kādu retu deportēto vēstuli, kas stāstīja, ka pat tās niecīgās mantas, kādas deportācijas brīdī atļauts paņemt līdzi, vēlāk atņemtas vai viņi paši tās bijuši spiesti pārdot, lai kaut kā izvilktu dzīvību.

Igaunijas rusificēšana notiek straujā gaitā un zemi var uzskatīt jau par 50 proc. pārkrievotu. Deportēto vietā pakāpeniski turpina pienākt jauni transporti ar krieviem un citiem austrumu iedzīvotājiem. Lai gan partijas propagandas vīri nemitīgi pūta par strādnieku apstākļu uzlabošanu, visus 4 Igaunijā pavadītos gadus redzēju, cik slikti atalgots tiek strādnieks, sevišķi laukstrādnieks. Direktoriem, kas mainījās ļoti bieži, nebija nekādas jēgas par sovchozu saimniecību un par nebūšanām tie parasti saņēma sodu 10—25 gadi spaidu darbos. Laukstrādniekiem sovchozos pa lielākai daļai nācās pārtikt no maizes un siļķēm, jo sviestu un taukus tie par savu algu nespēja nopirkt. Uzvalka iegādei vajadzēja mazākais pusgada algas. Trūka arī medikamentu, kuŗus sākām saņemt tikai 1948. g. un tie bija vācu ražojumi no padomju joslas.

V. P.

Kas notiek aiz šī betona žoga?

Par militāru padomju kaŗa flotes bažu ierīkošanu Liepājā, Klaipēdā un Karalaučos jau ziņots vairākos rakstos. Tagad to apliecina arī kāds latvietis, kam nesen izdevies atgriezties no gūsta. Trīs gadus pēc kapitulācijas viņš pavadījis gūstekņu nometnē kādā cigāru fabrikā Klaipēdā, kur kopā ar 5000 citiem gūstekņiem piedalījies Klaipēdas atjaunošanas darbos. Starp citu gūstekņi atjaunojuši arī ostas ierīces un visapkārt ostai uzcēluši augstu betona žogu. Jau toreiz pilsētā bijis daudz padomju kaŗa flotes jūrnieku, un ostā pastāvīgi stāvējušas pāri par simts padomju ātrlaivu.

1948. g. nometne likvidēta un gūstekņi nosūtīti kūdras rakšanas darbos Kauņas rajonā. No lietuviešiem, kas vadījuši rokamās mašīnas, viņi dzirdējuši runas par partizānu darbību un brīdināti no NKVD patruļām, kas pastāvīgi kontrolējot ceļus un mājas. Tā paša gada rudenī tautietis līdz ar citiem likteņa biedriem pārvietots uz Komunarkas gūstekņu nometni pie Maskavas, kur būvētas jaunas kolhozu farmas un raktas ogles. No turienes viņš arī atgriezies Vācijā.

Ar citiem latviešiem viņš nav ticies, bet 1947. g., būdams Klaipēdā, uzzinājis, ka kādā citā pilsētas gūstekņu nometnē novietota kāda latviešu leģiona daļa no Kurzemes frontes. Tie stāstījuši, ka pēc 3 gadu gūsta viņus atlaidīšot, bet vai tas patiesībā noticis, nezinot.

VAI VARAT IZSTĀSTĪT ANGLOSAKŠIEM, KĀDAS BRIESMAS DRAUD CILVĒCEI NO KOMŪNISMA?
— NE VIENMĒR, JO VISI NEPROT ANGĻU VALODU.

Ziedotāji ārējas informācijas fondam saņem brošūras angļu valodā

ZIEDOJUMUS SŪTIET ĀRĒJĀS INFORMĀCIJAS FONDA PRIEKŠSĒDIM V. LAMBERGAM — (14a) SCHWÄBISCH GMÜND, ARTILLERIE-KASERNE, BET ĀRPUS VĀCIJAS — LAIKRAKSTA LATVIJAS PĀRSTĀVJIEM

TĒVZEMEI UN BRĪVĪBAI

Prof. P. Jurevičs

Kas jāsaka cilvēkiem?

I.

Pirmā brīdī atbilde uz šādu jautājumu šķiet vienkārša: cilvēkiem jāsaka tas, ko tiem vajaga un ko tie grib zināt. Piem., mūsu apstākļos: kur palikt, kurp braukt, kā uzturēt sevi un ģimeni u. tml. Cilvēkiem, kas atrodas kritiskos apstākļos, allaž nav šaubu par to, kas tiem vajadzīgs, proti: izkļūt ārā no šī kritiskā stāvokļa. Bet ar to problēma nav galā. Kritiski stāvokļi pa laikam nav mūžīgi. Dzīve vienādi vai otrādi nokārtojas, un tad izrādās, ka nepietiek zināt *atbildes* vienīgi uz tuvākajiem, *aktuālajiem* jautājumiem, bet ka jāaptver arī kādi tālāki, ja iespējams — *galīgi* mērķi, lai tad mēģinātu *ieturēt* dzīvē kādu pastāvīgu noteiktu kursu, bet nevis tikai akli *šaudītos* no vienas tuvākās vajadzības apmierināšanas uz otru.

Šai sakarā gudri vīri jau sen ir mācījuši šķirt starp cilvēka acumirklīgo gribēšanu un viņa „dziļāko gribu", kas ir pamatā visiem viņa atsevišķiem gribējumiem un palaikam arī neapzināti vada to, — bet par cik tā neapzinīga, tā bieži tomēr arī kļūdās, un nereti pati attālina no tā, ko tā grib par visu vairāk. Formulējot pēc iespējas visvienkāršāk, varētu teikt, ka cilvēks visvairāk grib, lai tas vispār savā dzīvē būtu apmierināts, lai tas varētu dzīvot pilnīgu dziļu, jēgas pilnu cilvēcīgu dzīvi, citiem vārdiem, lai būtu, kā saka „laimīgs."

Par šo jautājumu, kā lai cilvēks kļūtu laimīgs, ir jau spriests gadu tūkstošiem, bet būtu pārdroši teikt, ka uz to būtu atrasta kāda visiem pieņemama atbilde. Bet tik daudz gan ir panākts, ka jau sen ir atrasti vismaz tie ceļi, kas ved uz nelaimi, un noskaidrots, kāda dzīves ievirze garantē cilvēka dziļākās gribas neapmierināšanu.

Tā kā abstraktiem domātājiem bieži pārmet stāvēšanu tālu no dzīves un tās nepazīšanu, tad varbūt ir lietderīgi uzklausīt, kā par šo jautājumu spriež cilvēki, kas stāv vai ir stāvējuši modernās dzīves virpulī un redzējuši un izbaudījuši visu, ko tā spēj dot. Sevišķa nozīme tad ir vēl tam, ja attiecīgais cilvēks ir bagātīgi apbalvots ar jušanas spēju, ja tas ir izglītots un tā prāts ir ass, piem., mākslinieku, rakstnieku liecības. Šai ziņā visai interesants ir franču rakstnieks Sent-Eksiperī (Saint-Exupery). Viņa novele Nakts lidojums pārtulkota arī latviski, un tanī viņš dzejiskā formā it kā paredz savu likteni: arī viņš reiz pēdējos kaŗa mēnešos, izlidojis izlūkos no Ziemeļafrikas, vairs neatgriežas, — tāpat kā noveles varonis. Šo dzīvē daudz pieredzējušo rakstnieku viņa dzīves pēdējā posmā moca šaubas par visas modernās kultūras ievirzes pareizību. Atrazdamies kopējā lidotāju barakā, viņš reiz vēlu naktī raksta vēstuli kādam savam paziņam ģenerālim. Šo vēstuli ar virsrakstu Kas jāsaka cilvēkiem, tagad publicējuši viņa draugi.

Sent-Eksiperī moca šaubas, vai visam kaŗam, milzīgajiem upuŗiem un paredzamai uzvarai būs kāda jēga, ja viss turpina iet tāpat tālāk, kā tas pašreiz ievirzījies. Kāda nozīme būs visam tam, ko cilvēki iegūs, ja pats cilvēks, ja cilvēka dvēsele būs iznīcināta un zudusi? Viņš nupat saņēmis jaunu skaistu lidmašīnu. Ja tam nebūtu četrdesmit, bet divdesmit gadu, viņš būtu sajūsmā. Bet tagad tā viņam nedara nekādu prieku. Mašīna atrauj cilvēku no dzīves, sarauj saites ar to un tā padara dzīvi tukšāku. Cik liels viņam bijis baudījums, kad radusies iespēja braukt gar laukiem nevis joņojošā automašīnā, bet zirdziņā vilktos ratos! Tad viņš atkal ieraudzījis, ka uz zemes vēl ir koki, kas zaļo un zied, kas vējā šalc, saulē dod ēnu, bet naktīs tinās miglā un snauž. Un atkal ieraudzījis aitas, redzējis, ka tās ir dzīvas būtes, kas plūc zāli un gremo un vēro pasauli un jūt, — bet nav tikai kavēkļi un briesmu avots ātram autobraucienam.

Tuvāk pieejot dabai, atklājas, ka tā visa ir pilna iekšēju attiecību un sakarību un viss tanī ir nozīmīgs un jēgas pilns, — bet mūsu laikmets rauj cilvēku ārā no šīm attiecībām un sakarībām, un tāpēc Sent-Eksiperī nīst to. Viņam apnicis dzirdēt runas vienīgi tikai par elektriskiem ledusskapjiem, par politiku, par krustvārdu mīklām — jo viss tas ir bezdvēselisks. Viņš jūt, ka viņš nevar iztikt bez dzīves apgarotības, bez dzejas, bez krāsām, bez mīlestības. Bet viņam nav atbalss.

Ļaudis, kas tam apkārt, tuvojas robotu, dzīvu mašīnu stāvoklim. Tā iznāk, ka, kaut gan viņam nav ne brīža miera, viņš tomēr dzīvo it kā cilvēku tuksnesī: ir gan cilvēciski ķermeņi, bet nav dvēseļu un īsti cilvēcisku attieksmju. Ļaudis ap viņu nepazīst ne ilgu, ne spēcīgu jūtu, ne kaislību, jo tie nejūtas ne ar ko saistīti. Tie neilgojas pēc tēvzemes un dzimtenes, jo tiem tādas nav. Kā zīmīgu Sent-Eksiperī atstāsta kādu žīdu anekdotu: „Tas gan ir tāļu, kurp tu dodies," saka viens. „Tālu? No kurienes?" atvaicā otrs. Ne ar ko nesaistītais cilvēks sēž, tā sakot, tikai savā ādā, un tā viņam būs vienmēr pietiekami tuva, bet viss pārējais ir vienaldzīgs. Bet kas maz ar ko saistīts, tas arī maz jūt un pārdzīvo.

Tā modernais cilvēks ir notrulinājies un zaudējis savu cilvēcīgo cieņu. Modernā pasaule tiecas uztvert viņu galvenā kārtā kā saimniecisku faktoru, tas ir tikai skaitlis kalkulācijās, tas degradēts par ražotāju un patērētāju dzīvnieku. Šāda degradācija izpaužas sevišķi marksisma praksē, kādēļ Sent-Eksiperī to nīst kā mācību, kas apzinīgi grib pazemot cilvēku, atņemot viņam dvēseli un padarīt tā dzīvi cilvēcīgi bezjēdzīgu. Īsti mūsu laikmetam ir tikai viena problēma: atjaunot dzīves garīgo saturu, padarīt dzīvi atkal dziļu, nozīmīgu, saturīgu. Ja šāda dzīves jēgas restaurācija nav iespējama, tad nav vērts pārdzīvot kaŗu, — jo kas tad būs palicis pāri no kultūras, no tā, kas dara dzīvi dzīvošanas vērtu? Tiešām, kultūra jau nav lieta, bet neredzama saite starp lietām. Un ja tā ir lietās, tad tikai par tik, par cik tanīs redzamas un jūtamas cilvēka gara dzīves pēdas, kas atļauj mums atjaunot šo gara dzīvi un just tai līdz: tāpēc fabrikas ražotās lietas ir bezdvēseliskas un nedara mūsu garīgo dzīvi bagātāku, bet nabadzīgāku. Kultūra pastāv paražās, intonācijā, zināma veida garīgā gaisā, — tā ir visur un tikai tur, kur izpaužas gars.

Savelkot visu kopā, varētu teikt, ka cilvēces attīstības vēsturē ir iestājies traģisks moments, jo sāk atklāties, ka cilvēks savos progresa centienos it kā nomaldījies un kultūras process nelaimīgā kārtā novedis pie kaut kā gluži cita nekā gribēts: cīņā par līdzekļiem pilnīgākai dzīvei aizmirsta pati šī dzīve, un līdzekļi kļuvuši par mērķiem. Noticis, ka nevis līdzekļi — materiālā pasaules iekārta — pielāgojušies cilvēkam, bet cilvēks tiek pielāgots materiālās organizācijas prasībām. Tagad jāizšķiras, vai samierināties ar to un pakļaut cilvēku mašīnai, vai arī jāatrod līdzekļi, kā pakļaut mašīnu cilvēkam. Ja grib panākt pēdējo rezultātu, tad tas, kas jāsaka cilvēkiem, skan: neaizraujaties ar lietu pielūgšanu, jo tās ir bez dvēseles. Augstākais tomēr ir dvēsele, bet tā izpaužas attieksmēs, saistībās, sakarībās; tā izpauzdamās, tā dod lietām stilu, dod balsij intonāciju, dod dzīvei skanēšanu. Un tas ir tas, ko sauc par garīgo dzīvi: tā ir dzīve pārdzīvotās, izjustās un domātās saistībās un attiecībās.

LATVIEŠU TEĀTRIS ATDZIMS, saka Jānis Šāberts

Jānis Šāberts, bijušais Mērbekas teātŗa aktieris, nesen ieradies ASV un apmeties uz dzīvi Ņujorkā. Viņš devās uz aizjūru bez ilūzijām. Nākošgad mākslinieks varētu atskatīties uz 40 gadiem, kas ziedoti latviešu skatuves mākslai, bet tagad viņš savu jubileju cer savienot ar sētnieka amata viena gada atceri.

„Domāju, ka latviešu teātris trimdā atdzims," tāda ir viņa pārliecība, „ja vien mūs trimdas organizācijām būs mērķtiecīga kultūras politika, kas izvērtēs, cik liela nozīme skatuves mākslai nacionālās pašapziņas kopšanā."

Mākslinieks ieradies ASV kopā ar savu dzīvesbiedri Mildu un septiņus gadus veco dēlu Jāni. Trimdā veiktais darbs viņam dod gandarījumu, ka pieci gadi nav veltīgi pavadīti. Viņš sniedzis latviešu skatītājiem četras izcilas lomas: Blaumaņa — Roplaini un Mantrausi, Šillera — Vilhelmu Tellu un Prīstlija — fabrikantu Birlingu, turklāt uzstājies arī daudzos deklamāciju vakaros. Jānis Šāberts domā, ka šim priekšnesuma veidam tieši Amerikā būtu piegriežama tik pat liela vērība, kā Blaumaņa un Dubura dzīves laikā, tā apkalpojot mazākās latviešu apmetnes, kur teātŗa trupām nebūs iespējami aizbraukt. Lai mākslinieka nodomi īstenojas aizjūras trimdā tāpat kā Vācijā.

P. A.

Prof. E. Blese

MŪŽĪGĀS UGUNS KŪRĒJI

Profesoram Kārlim Straubergam sešdesmitā mūža gadā

Ir pasaulē — tepat Vācijā — kāda iznīkstoša mūsu tautas pārstāvju grupa, par kuŗas likteni un darbību neviens neinteresējas un kuŗus arī neviens nepiemin. Tiešām, viņu skaits ir niecīgs: vienas rokas pirkstu to saskaitei jau par daudz. Nesen viņu bija te daudz vairāk, bet emigrācija situsi arī šo cilvēku skaitā lielas robus. Tie ir mūsu latviešu augstskolas mācības spēki, profesori, kam, atrautiem no savas dzimtās Latvijas universitātes, tomēr bija izdevies dabūt kaut kā darbu vairāk vai mazāk savā speciālitātē še Vācijas augstskolās, kur daži no viņiem arī vēl darbojas. Kaut kā gadījies, ka laikam visi šie ļaudis ir gara zinātņu pārstāvji.

Neteiksim, ka šo ļaužu dzīves apstākļi ir vai bijuši visai viegli, īpaši vēl priekš dažiem gadiem. Augstskolas parasti atrodas attālāk no šo personu dzīves vietām. Bieži jābrauc lieli attālumi uz darba vietu. Mūžīgi nepadarīti darbi, lieki izdevumi, negulētas naktis. Arī mājās dzīves un darba apstākļi nebija un nereti arī vēl tagad nav nekādi labie: gatavošanās lekcijām apgrūtināta, bieži traucējumi, trūkst literātūras. Bieži bija jāveic arī vēl citi darbi: jābūt par skolotājiem nometnes skolās, jāvadā nometņu izglītības pasākumi, jānolasa pa lekcijai citās nometnēs. Grūtības sagādāja arī lekciju lasīšana svešā valodā. Un tomēr viņi pūlējās. Braucot uz darbu, viņiem šķita, ka viņi it kā no laukiem iebrauca Rīgā savam darbam Latvijas universitātē. Viņi sajuta sevī joprojām kvēlojam seno dienu intellektuālās darbības liesmu, un tā nebija apslāpējama: tā lauzās uz āru, tā alka zināma plašuma, kur atrast sev pielietojumu.

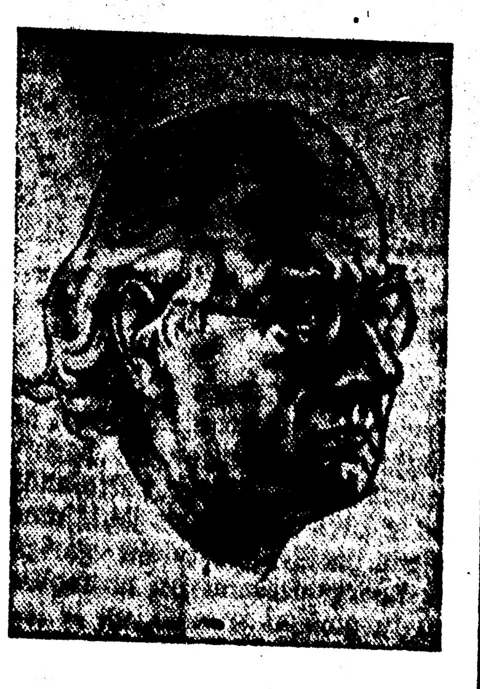

N. Strunkes zīmējums.

Un kad šie ļaudis iegāja svešu zemju augstskolu koridoros, tad it kā migla izklīda un izzuda viņu gara acu priekšā baigā tagadne. Tie aizmirsa, ka viņi ir DP, tie sajutās atkal brīvi zinātnes patiesību paudēji un pat jaunu atziņu veidotāji. Tiem uz brīdi likās, ka viņi staigā pa mūsu universitātes gaiteņiem, ka nupat viņi ieies auditorijā un sāks sacīt savu sakāmo latviešu valodā latviešu universitātes jaunatnei. Beidzamais, saprotams, nebija iespējams, bet iespēja ko sacīt un pateikt bija un ir un tas vien jau bija un ir joprojām daudz vērts. Un, runājot uz svešo jaunatni, negribot nāca un nāk prātā mūsu dzimtenes jaunatne. Ne reti arī atziņas, kas kādreiz bija celtas priekšā tai, plūda uz svešās jaunatnes garu un sirdīm. Un svešā jaunatne klausījās, klausījās, godbijīgi, ja varbūt arī pasmīnēdama par dažiem svešinieka izteiksmes negludumiem, tad tomēr nopietni cienīdama pašas paustās atziņas, ko svešais latviešu profesors cēla tai priekšā.

Vai šie ļaudis kalpoja un vēl tagad kalpo tikai paši sev vai arī Latvijai? Liekas, ka spēcīgi vien arī Latvijai. Viņi ir itkā dzīva ilustrācija svešas intelliģences priekšā tam faktam, ka tur, pie Baltijas jūras, kādreiz mitusi un mīt vēl tagad tauta, kas spējusi izveidot no sava vidus cilvēkus ar nenoliedzamām gara spējām, asu prātu, kas varējuši pacelties modernās zinātnes atziņu augstumos un celt šīs atziņas svešā valodā arī svešas tautas jaunatnei priekšā. Liekas, ka tā ir visai iespaidīga mūsu tautas kultūras un kultūras spēju propaganda.

Un šie ļaudis, ar visu savu nodarbinātību svešajās augstskolās, ar visu savu nevaļu tomēr atrod laiku šo to uzrakstīt arī savai tautai. Viņi būtu uzrakstījuši un uzrakstītu vēl vairāk, ja būtu, kas uzrakstīto iespiestu, un ja plašākās tautiešu aprindās būtu lielāka interese par abstrakto un intellektuālo kultūru vispārīgi. Viņi cenšas visu laiku iet jaunō atziņu attīstībai līdzi un cer, ka reiz tie, savas zinātniskās atziņas saglabājuši un tās ar savu darbību svešas tautas labā vēl uzasinājuši, tomēr varēs atgriezties atkal reiz dzimtenē un tai kalpot.

Maz mums palicis šo ļaužu. Daudzi, aizklīzdami svešās zemēs, netiek vairs pie sava īstā un tiešā darba. Bet viena daļa tomēr turas — turas Zviedrijā. Un kad šodien viens no viņu saimes, kādreizējais dekāns, tālajā Zviedrijā pārkāpj sava mūža sešdesmitā gada slieksni, tad arī mēs citi it kā uz brīdi gribētu apstāties savās gaitās, drusku pārdomāt tās un apzināties savas darbības nesaraujamo kopību. Taču galu galā visa šī darbība notiek **latviešu** zinātnes vārdā, tās labā un tai par godu. Es zinu, ar kādām dvēseles trīsām mūsu valodnieki Vācijā un Zviedrijā saka, piem.: Noslēdzot baltu valodu apceri, jāsaka vēl kāds vārds par beidzamo baltu valodu — par **latviešu** valodu. — Un mūsu mākslas vēsturnieks droši vien nesen vēl še Vircburgā ne vienu reizi vien teicis: Runājot par moderno glezniecību, nevar neatzīmēt un neuzsvērt, ka ļoti ievērojami tās pārstāvji bijuši arī Baltijas valstīs, piem., ievērojamākais **latviešu** gleznotājs prof. V. Purvītis. — Un mūsu filozofijas profesors Freiburgā savā filozofijas vēstures kursā droši vien ne reti varējis piezīmēt: Liela vērība filozofisko atziņu kultivēšanai arvien piegriezta arī Baltijas valstīs — sevišķi **Latvijas** universitātē . . .

Šādas atziņas arvien spārnojušas un joprojām spārnos mūsu augstskolas mācības spēkus svešās zemēs. „Svešs lai kā ozoliem mūžīgiem vītums visiem, kas mūžīgo uguni kuŗ," šie Latvijas universitātes himnas vārdi šais ļaudīs tiešām atraduši savu viskuplāko piepildījumu. Cerēsim, ka šis vītums un pagurums neskars viņus līdz trimdas dzīves beigām un dos viņiem spēkus uzveikt visas svešuma grūtības, kamēr būs iespējams atkal atgriezties dzimtenē.

Par mākslu un māksliniekiem ASV

VĒSTULE REDAKCIJAI NO SIETLAS

Ja pat Ņujorkā žēlojas, ka gleznotāji no mākslas nevar izdzīvot, tad jājautā, cik gan mākslinieku bija Latvijā, kas pārtika tikai no tīrās mākslas? Arī šeit, lielākā mākslinieku daļa strādā skolās, universitātēs, reklāmu birojos, podnīcās par porcelānu apgleznotājiem, veikalos par mākslas piederumu pārdevējiem, iekšteļpu izdekorētājiem vai arī pavisam vienkāršu darbu. Katrā pilsētā tomēr ir arī daži lielie, kuri no gleznām tiešām pārtiek un pie tam vēl labi. Iekļūt šo nedaudzo vidū nozīmē prast sevi reklamēt, jo šeit tauta vairāk kā jebkur citur maksā par vārdu, ne par gleznu.

Lai iegūtu vārdu, nozīmē piedalīties lielajās gleznu izstādēs, iegūt vairākas godalgas, publicēt savu gleznu reprodukcijas žurnālos, spiest mūzejus pirkt savas gleznas, — vārdu sakot — likt par sevi runāt.

Caurmēra apgabalu izstādēs eļļas gleznu cenas svārstās no 25—300 dol. Tas, protams, neattiecas uz slavenajiem māksliniekiem. Tā Sietlas zvaigznes, Marka Tobija gleznas maksā no 800 dol. līdz apm. 4000 dol. Portretu gleznotājs bez vārda par krūšu ģīmetni neatļaujas plēst vairāk kā 100—300 dol., kurpretim Brokhersts par tādu pat ģīmetni prasa 5000 dol. Salvadora Dālī sirreālistiskās kompozicijas maksā 500—5000 dol. Laiku pa laikam uzkuļas pa abstrakciju gleznotājam: Sietlā izstādījās kāda San Francisko mākslinieku grupa, kuŗu gleznas (apm. 3×4 m) bija visizaicinošākais krāsotāju darbs, kādu jebkad biju redzējis; kāda glezna bija nokrāsota pilnīgi koši balta, vietām bez kādas kompozicijas, nolaizēta ar karminu un augšējā stūrī „izbalansēta" ar melnu punktu. Cena — 2000 dol. Šo gleznu tiešām kāds nopirka.

Mākslas izstāžu Oregonā maz, Salemā ir viens mākslas salons, kuŗš pastāv kā kāda liela mēbeļu veikala apakšnodaļa. Pie universitātes ir kāda mākslas nodaļa, kuŗā divi gleznotāji monopoltiesību kārtā māca zīmēšanu un gleznošanu. Portlandē ir mākslas mūzejs un vairākas mazas gleznu galerijas, visas kādu veikalu apakšnodaļas. Tajās un mūzejā cauru gadu notiek gan atsevišķu mākslinieku, gan arī grupu vai apgabalu izstādes. Daži mākslinieki izstāda savas gleznas bibliotēkās un universitātes telpās. Par izstāžu telpām parasti nav jāmaksā, bet rīkotājs un telpu īpašnieks ietura apm. 15 proc. no pārdoto darbu kopsummas. Ja nelaimējas pārdot, tad citu ieņēmumu nav, jo ieejas maksas šeit neņem.

Vidusšķiras pilsoņi, kas iegādājušies 5—15 gleznas, sauc sevi par kolekcionāriem. Bet šo ļaužu maks neatļauj iegādāties gleznas, kuŗu cena pārsniedz 150 dol.

•

Sietlas mākslas skolu var raksturot ar vienu vārdu — chaoss. Skolnieki šeit sāk mācības no otra gala. Iesācējs students ģipša ornamentu vietā zīmē sakropļotas abstrakcijas, un glezniecības ābeci aizstāj pārgudri metafiziski prātojumi par kubistu un futūristu pieeju krāsai un kompozicijai. Rezultātā viņi izmiekš labus audeklus ar trijstūŗiem, desām un tīteņiem, bet neprot uzzīmēt apaļu ābolu, kur nu vēl to uzgleznot. Vermērs tiem ir vienkāršs technikis, Rembrants ārēju efektu meklētājs. Franču impresionisti — sākot ar Manē — kaut kas miglains, nenozīmīgs. Toties lielā cieņā ir Matiss, Vijārs, Sezāns, un tas pats vecais Pikaso, galvenokārt gan tādēļ, ka visu šo mākslinieku darbi „atgādinot" viņu ražojumus. Skolotāju lielais vairums ir jauni cilvēki, daudzi no tiem nezina vairāk par skolniekiem. Sastapu kādu beļģu gleznotāju-profesoru, kas sarunā atzinās, — ja tas tā vēl turpināšoties, tad desmit gadu laikā ASV vairs nebūšot cilvēku, kas mācēšot gleznot. Liekas, ka šeit iestājies vispārējs glezniecības dekadences laikmets. Varbūt tas izvērtīsies par nacionālās amerikāņu mākslas uzplaukumu. Pagaidām redzami tikai rupji Eiropas modernās mākslas viltojumi un neizprasti atdarinājumi.

Skolotāji Sietlā, blakus darbam skolā, vēl piepelnās uzzīmēdami kādu reklāmu vietējai firmai vai uzmetot afišas izrīkojumiem. To nedara tie, kuŗu algas svārstās ap 300 dol. mēnesī. Bohēmiešus mūsu izpratnē še neesmu sastapis. Amerikānis ir pārāk praktisks, lai mākslas dēļ staigātu lupatās un dzīvotu zem tilta. Ja viņš nevar iztikt nopelnīt ar glezniecību, tad pārmaina arodu, kas varētu būt ienesīgāks.

•

Mākslas žurnāli še nelīdzinās ne franču greznajiem izdevumiem, ne vāciešu noskaņotajiem laikrakstiem. Bez tīrajiem mākslas žurnāliem American Artist, Art Digest, Art News, Magazine of Art, Arts and Architecture, The Journal of Aesthetics and Art Cristicism, The Art Bulletin, The Metropolitan Museum of Art Bulletin, Design, Everyday Art Quarterly ir žurnāli, kuŗos ir nodaļas par mākslu un skulptūru, piem., Ladies Home Journal, Time, Newsweek, American Fabrics uc.

Skatlogu dekorēšana nav iecienīta. Dažs labs skatlogs atgādina krāmu tirgu Gaiziņa ielā. Lielākās firmas gan savus logus cenšas dekorēt, bet ne izdot daudz līdzekļu. Māksliniekam veikalnieks noliek priekšā pusvezuma preču un saka: „I'd like to see them all displayed". Kāds mākslinieks, izdekorējis logu, atgriežoties otrā rītā, sastindzis šausmās — viņa noskaņotais skatlogs atkal piekrauts zābakiem un rīta kurpēm. Pāri stiklam šķērsām reklāma, rakstīta nemākulīgiem burtiem: „Today's special — work boots, only 4.95 dol. drastic reduced prices, shop now!" Kad dekorātors pārskaities sācis kliegt, veikalnieks noteicis: „You better shut up. You ain't going to tell me how to run my business!" Lielos preču namos iespiesties ir grūti, jo tie paši algo pastāvīgu mākslinieku-dekorātoru štabu. Visumā skatlogus tagad sāk aizstāt stikla siena, kas atšķiŗ veikalu no ielas. Pircējs tagad var redzēt visas veikalā esošās preces . . . Pastāvīgu lielu grāmatu apgādu rietumu krastā nav, ir tikai to nodaļas. Grāmatu lielais vairums tiek iespiests Ņujorkā. Tās še parasti neilustrē, tādēļ grafiķiem šajā nozarē nav daudz izredžu.

Mākslinieki še sadalījušies divās nometnēs, kuŗas apkaŗojas savā starpā. Vieni ir tā sauc. tīrie mākslinieki (fine artists), otri ir tie, kas zīmē reklāmas (commercial artists). Ir pagrūti iespiesties lielo firmu reklāmu birojos, kuŗus gribētos nosaukt par fabrikām. Tā reiz man gadījās sastapt vīru, kas pēdējos divdesmit gadus nebija zīmējis nekā cita, kā pudeles. Viņš bija tā sauc. pudeļu meistars, dziļi pesimistisks cilvēks, kam pudele bija kļuvusi par viņa otro dabu.

•

Vislielākā problēma aktīvam gleznotājam ir rāmju sagādāšana. Ja dod ierāmēt veikalā vai darbnīcā, tad cenas patiešām ir fantastiskas. Mazas (25×35 cm) gleznas ierāmēšana maksā no 20—40 dol. Ja pērk profilus nesagrieztā veidā, tad to cena svārstās no 0.25—2 dol. par pēdu. Tā tad mākslinieks nevar atļauties rāmjus pirkt. Tas arī redzams visās izstādēs, kuŗās gleznas izstādītas visšausmīgākajos nemākuļu ierāmējumos.

Audekli ir sīksti un smalkgraudaini. Viens kv. m. fabrikā sagatavota audekla maksā no 4—15 dol. Lielākā mākslinieku daļa tādēļ savus audeklus gatavo mājās. Ērtības labad daudzi tagad glezno uz saeļļotas plastikas plāksnēm — meisonaita (masonite) — vāciešu „Presstoff".

Krāsu cenas ļoti dažādas. Lētākās firmas pārdod kadmija dzeltēnos un sarkanos par 0,65 dol. tūbā (200 gr). Labākas kvalitātes tā pati krāsa maksā no 1.50—4 dol. Kobalti svārstās no 0.55—2.50 dol.; zemes krāsas uz pusi lētākas. Cinka baltums svārstās no 1—2 dol. par mārciņu (400 gr). Ūdenskrāsas maksā no 0,25—1 dol. par mazo tūbiņu. Visas tās ir galvenā kārtā angļu ražojumi. Otas — vienkāršas sarenes 2—20 mm platumā maksā 0.30—3 dol. Mīkstās caunu spalvenes (sable brush) ir dārgākas: 1,50—15 dol. un ir pat vēl otas par 20 dol. gabalā. Ūdenskrāsu otu cenas 1,50—20 dol.

Visumā jāatzīst, ka interese par mākslu Amerikā bija maza, bet tagad pat vienkāršākās tautas masas sāk atzīt mākslas nozīmi un nepieciešamību. Visi šejienes mākslas kritiķi un teorētiķi ir vienoti uzskatā, ka Amerika atrodas mākslas uzplaukuma priekšvakarā, ka publikas interese par mākslu nekad nav bijusi tik liela, un ka izstādes nekad nav bijušas tik labi apmeklētas, kā tagad.

Raimonds Staprāns.

Doc. A. Šturms koncertē ASV

Latvijas konservātorijas mācības spēks flautists doc. Arnolds Šturms, vēlēdamies iegūt amerikāņu mūziķu akadēmisko gradu, kas dod tiesības strādāt par mūzikas paidagogu, apmeklē mūzikas skolotāju koledžu Našvillā, Tenesijas štatā. Maijā viņš deva savu pirmo patstāvīgo koncertu, izvēlēdamies programmai trīs dažādus stilus — Bacha, Mocarta un franču impresionista Mukē darbus. Koncerta augstā kvalitāte pavērusi ceļu doc. Šturmam uz pastāvīgu darbu Našvilles simfoniskajā orķestrī.

J. V.

Lāpa dziest — jādedz jaunas ugunis

Pēdējā sanāksme Imbshauzenas studiju centrā

Pēdējā sanāksmē, slēdzot LWF studiju centru Imbshauzenā, ap archibīskapu prof. Dr. T. Grīnbergu pulcējās ap 50 dažādu tautību evaņģeliski luteriskās eksila baznīcas pārstāvju.

Luterāņu pasaules federācijas studiju centrs Imbhauzenā 30. jūnijā izbeidz darbību, un tā programmas vadītājs un viesmīlīgais namatēvs prof. Dr. Edm. Šmits jau saposies ceļam uz ASV. Latviešu trimdiniekiem tas ir ievērojams zaudējums, jo Imbshauzenas vecajos mūŗos latviešu rosīgais gars, LWF atbalstīts, bija iekārtojis īstu latviešu gaismas pili, kuŗā pulcējās gan mūsu studenti un skolotāji dažādos kursos, gan noturēja sesijas LNP, gan tikās un pārsprieda gara dzīves problēmas mūsu mācītāji un baznīcas augstākā vadība.

Centra darbības slēgšanas sanāksme notika no 12.—15. jūn., kad vecās muižas pils plašajās telpās pulcējās evaņģeliski luterikās eksila baznīcas ap 50 Vācijā esošo garīdznieku, kas šoreiz pārstāvēja arī ungāru,poļu un pārējās baltiešu ev. lut. baznīcas. Taču pārsvarā bija dzirdama latviešu valoda. Bija ieradies arī LWF angļu joslas direktors Nelsons, bet prezidents Lindbergs bija aizkavēts piedalīties, jo bija devies uz Zviedriju kārtot ar tbc sirgstošo DP uzņemšanas iespējas šai zemē.

Sanāksmei šoreiz bija mazāk informatīvs raksturs, bet tajā visa vērība tika piešķirta baznīcas dzīves apcerei, gan referātos, gan diskusijās un privātās pārrunās mēģinot atklāt reliģijas lomu turpmākajā trimdā un nospraust tās nākotnes perspektīvas. Sanāksme nolēma izstrādāt eksilbaznīcas memorandu iesniegšanai LWF eksekutīvai komitejai, kuŗas sēdes notiks Tucingā laikā no 1.—9. jūlijam. Memorandu iesniegs archibīskaps T. Grīnbergs un tajā būs sakopoti dati par veikto un nākotnē vēl veicāmo darbu slimo, veco un no emigrācijas izslēgto DP aprūpei. Kā zināms, minētajā komitejā ir 15 locekļu no dažādām valstīm, un archibīskaps T. Grīnbergs ir viens no viņiem.

Imbshauzenas pēdējā sanāksmē prof. Dr. F. Treijs referēja par bēgli un piedzīvotāju vecajā derībā, bet prof. Dr. K. Kundziņš aplūkoja verga un brīvā cilvēka stāvokli jaunajā derībā, kam nenoliedzamas parallēles ar mūsu laiku. Prof. Dr. E. Šmits runāja par baznīcu kā Dieva vārda un sakramenta turētāju šīs pasaules pēdējās dienās, un igauņu māc. Vēms apcerēja baznīcas un draudzes nozīmi trimdā. Sanāksmes laikā prāv. J. Ķullītis, prof. Šmits un māc. Bāns noturēja bībeles stundas, bet sanāksmei beidzoties archibīskapa Dr. T. Grīnberga vadībā notika īpašs svētbrīdis.

Tā kā IRO darbībai ieejot likvidācijas stadijā ar DP saistītās problēmas nav atrisinātas, paredzams, ka bēgļu dzīves kārtošanā LWF uzdevumi turpmāk kļūs arvien nozīmīgāki. Ļoti svarīga nozīme būs attieksmju izveidošanai ar vācu ev. lut. baznīcu un vācu pārvaldes iestādēm.

Šai sakarā archibīskaps T. Grīnbergs jau devies uz Ansbachu, kur sākot ar 19. jūniju notiek vācu ev. lut. baznīcas ģenerālsinode. Pašreiz kārtošanas stadijā ir LWF atbalstītais jautājums par viena pastāvīga latviešu garīgā centra noorganizēšanu un nostabilizēšanu turpmākai trimdai, un ir ievadītas sarunas par Eslingenas lidotāju skolas īri šai vajadzībai ilgākiem gadiem, bet grūtības sagādā vācu iestāžu pretenzijas uz šīm telpām.

Dabīgi, ka izceļošana skārusi arī lielu skaitu mācītāju, un kļūst aktuāls jautājums par Vācijā paliekošo tautiešu garīgo aprūpi. Prakse rāda, ka ik uz 1000 trimdiniekiem Vācijā būs viens mācītājs, kā tas jau reālizējies Hanoveras apgabalā, kur atalgojumu mācītājs turpmāk saņems no vācu saimniecības. Vērtējot palicēju skaitu uz apm. 15.000 tautiešu, Vācijā nepieciešami 15 mācītāji, un šis skaits garantējams, vienīgi mūsu gara dzīves vadītājiem pašiem atsakoties no privātām interesēm, piem., emigrācijas, vispārības labā. Tā baznīca, būdama pārlaicīgs iestādījums, kas līdz šim pārdzīvojis jau dažu labu vētru, arī tagad kā viena no pirmajām trimdā apliecina pašaizliedzību un ideālismu, kam īsteni jākļūst par visas mūsu trimdas dzīves pamatpazīmi. Sarunā ar prof. K. Kundziņu noskaidrojās, ka bez archibīskapa T. Grīnberga un viņa sekretāra māc. Rozīša, bez prāv. Ķullīša un dažiem mācītājiem, arī viņš ir to vidū, kas labprātīgi uzņemas trimdas turpmākās gaitas tepat Vācijā.

„Es nevaru nekur braukt," saka cienījamais gara darbinieks, „kas darīs darbu te? Kaut gan mani piederīgie ir jau viņā krastā, mana vieta ir Vācijā. Šis laiks ir grūts, jo lāpas dziest un mums jādedz jaunas gara gaismas ugunis. Ar Dieva svētību un pašaizliedzību mēs tās iedegsim."

S.

Lietuviešu chronika

Argentīnas lietuviešu kori, ko dibināja priekš 20 gadiem, vada vēl pirmais diriģents. Arī dziedātāju vidū atrodami daudzi dibinātāji. (E. K.)

....

A. Šapokas rediģēto Lietuvas vēsturi drīzumā laidīs tirgū izdevniecība Patria Fellbachā. Pusi no iespiestiem 2500 eks. saņems subskribenti.

Gada sākumā mirušais Getingenas universitātes profesors, ievērojamais lituānists E. Hermans savu retumiem bagāto bibliotēku padarījis pieejamu arī lietuviešu zinātniekiem.

Bruklinas lietuviešu preses centrs, kuŗš apgādā visas iznākušās lietuviešu grāmatas ASV un citām valstīm, izdevis arī vairākas grāmatas par Lietuvu angļu valodā un piesūta tās Amerikas universitātēm un bibliotēkām.

Agrākā Žiburiai redaktora J. Vitenasa vadībā Los Andželosā iznācis ilustrēts žurnāls Lietuvju dienas. Redakcijā darbojas prof. M. Biržiškis, St. Kolupails, glezn. P. Puzinass, ģen. Raštiķis uc.

Mūsu rakstnieki aizbrauc

Daudzajiem aizbraucējiem, ar kuŗu izceļošanu arvien nabagāka kļūst latviešu trimdinieku garīgā dzīve Vācijā, tagad pievienojušies arī divi modernās latviešu literātūras redzamākie reprezentanti — Anšlavs Eglītis un Knuts Lesiņš. Kopā ar viņiem aizbrauc arī gleznotāja Veronika Janelsiņa — Anšlava Eglīša dzīvesbiedre, un gleznotājs Jānis Kalmīte — slaveno riju autors. Bez tam ceļā uz Austrāliju atrodas literātūras kritiķis Artūrs Plaudis.

Knuts Lesiņš pirms aizbraukšanas uzdāvināja saviem cienītājiem jaunu romānu Janka Mūzikants, kas „izgāja" pašreizējos apstākļos neparasti drīzā laikā lielā eksemplāru skaitā. Anšlavs Eglītis dodas uz Oregonas štatu, kur jau dzīvo Voldemārs Kārkliņš, Aida Niedra un Zinaīda Lazda. Viņa romāns Adžurdžonga, ko nupat beidzis iespiest Ņujorkas latviešu laikraksts Laiks, iznāks grāmatā Vācijā augustā ar V. Janelsiņas ilustrācijām.

Gramatniecība

Latvju Enciklopēdijas 3. grāmata (Baltijas vairogs — boļševiku partija) Arveda Švābes redakcijā iznākusi Trīs zvaigžņu apgādā Stokholmā.

Pastkartes ar dažādu novadu tautisko rakstu krāsainām reprodukcijām izdevis valodnieks un etnologs Ed. Paegle. Izdevuma pirmā sērijā astoņas pastkartes.

Vl. Lāča apgāds Traunšteinā izdevis M. Bukša apcerēs par tautas poēziju Senču pasaule.

Reliģisko rakstu krājums Pie svētavota turpina iznākt rotātora technikā ar mākslinieka Sildega rotājumiem; iznākusi jūnija burtnīca.

Anglijā iznācis latviešu katoļu rakstu krājuma Baznīcas dzīve 6. numurs J. Mozgas redakcijā.

VAI LATVIEŠU GRĀMATAS CIEŅA ATGRIEZĪSIES?

Veidodamās tālu no pārējās latviešu kultūras dzīves. Austrālijas tautiešu garīgā rosība īpašu vērību piegriež grāmatām, kas citur, šķiet, vismaz pagaidām zaudējušas lasītāju uzmanību. Vēstules no tālā kontinenta liecina, ka interese par latviešu grāmatu pamazām pieaug, ieskaitot pat vecos, plauktos ilgi nogulējušos izdevumus. Austrālija laikam ir arī pirmā latviešu trimdinieku apmešanās vieta ārpus Eiropas, kur iznākusi pirmā pašu jauniebraucēju izdotā latviešu grāmata. Tie ir Melburnas latviešu biedrības raksti, kuŗos sakopoti dažādu svinību gadījumos nolasītie referāti, publisku disputu atstāstījumi un MLB darbības pārskats ar ziņām par latviešu dzīves parādībām visā Austrālijā. Krājumu rotā T. Ilsteres kompozicija Tēvu zeme un L. Meilertes gleznu reprodukcija. Laikrakstā Austrālijas Latvietis nesen ievietotajā lasītāju domu izmaiņā izskanējusi prasība, ka blakus personīgas iniciātīvas bibliotēkām nepieciešamas arī tādas, kuŗas iekārto un pārzina organizācijas un sabiedriskās dzīves vadītāji. Arvien rosīgākas kļūst arī citas mākslas nozares. Tā pie Melburnas latviešu teātŗa nodibināta baleta studija bij. Nacionālās operas baletsolista Paula Fībiga vadībā. Tajā pašā laikā Imigrācijas departaments paziņojis nodomu rīkot ceļojošu jaunaustrāliešu mākslas un daiļamatniecības darbu skati lielākajos centros, un kopā ar Austrālijas mākslas direktoru aicina iesūtīt darbus. Darbu izlasi veiks īpaša komiteja, kuŗā piedalīsies austrāliešu un jaunaustrāliešu mākslinieki. Izstādi paredzēts atklāt jūlijā un tā turpināsies četrus mēnešus.

Sudrabkalis Eduards Poļikevičs Sidnejā atvēris dārglietu un latvisku rotu veikalu ar darbnīcu, kuŗā strādā viņa dzīves biedre, pazīstamā dziedātāja Mirdza Poļikeviča.

KULTŪRAS CHRONIKA

Oskara Kalēja jauno prozas grāmatu, kuŗā sakopoti astoņi stāsti, pašreiz sagatavo izdošanai apgāds Rīts Anglijā. Rakstnieks pārvietots no Traunšteinas uz Vilandshāgas nometni pie Freilasingas, kur strādā pie romāna Klusās stundas nobeigum.

Bijušais LPB ilggadīgais priekšnieks Latvijā redaktors Jūlijs Druva izceļojis uz Mičiganas štatu ASV. Vēl uz ASV devušies rakstnieks Hugo Krūmiņš, mag. iur. Jēkabs Rasmanis u pazīstamais paidagogs Sīmanis Svenne.

Dziedātāja E. Ārone un komponists E. Freimanis koncertējuši Austrālijas latviešu labdarības biedrības sarīkojumā, novēlot koncerta ienākumus latviešu nama celšanai Sidnejā.

Austrālijā Kauras ģimnazijas audzēkņi, 15—17 gadu veci jaunieši, nodibinājuši tautas deju ansambli, kas sākumā darbojies pašu priekam, bet vēlāk izveidojies par plaši iecienītu vienību, kas jau paguvusi uzstāties Kaurā, Vudstokā, Jangā, Bleiniijā, Oranžā, Kanbērā, Liskovā, Grinfilā, Sidnejā un Vienguelā. Ansambli vada N. Krādziņa, tas dejo tautas tērpos un līdz šim uzstājies gan milzīgās izrāžu zālēs, gan slimnīcu istabās, gūstot gan Austrālijas parlamenta locekļu, gan slimo austrāliešu bērnu jūsmīgu piekrišanu.

Lesteras dziesmu dienas Anglijā ievadīja koŗu kopmēģinājums. Svētku sarīkojumu ciklā ietilpa arī T. Vestenes un E. Leščevska baleta pēcpusdiena un Ludmilas Sepes, Ksenijas Bidiņas un Jāņa Ciruļa koncerts ar latviešu jaundarbiem. Otrā dienā notika luterāņu, katoļu un pareizticīgo dievkalpojumi, kam pēcpusdienā sekoja koncerts. Svētku aprakstu un recenzijas sniegsim vienā no nākošiem mūsu laikraksta izdevumiem. Apmeklētāju vajadzībām abās dienās darbojās informācijas birojs un grāmatu galds ar piemiņas lietu stendu, kā arī tika izdots īpašs Dziesmu dienu vadonis. Sarīkojumu organizācijas komiteja izdevusi arī dziesmu dienu nošu krājumu ar svētku plakāta zīmējumu uz vāka.

Adolfs Kaktiņš koncertējis Losandželosā, kur daudziem latviešiem, kas viņa vārdu bija dzirdējuši kopš gadu desmitiem, pirmo reiz bija izdevība redzēt slaveno dziedoni vaigu vaigā un dzirdēt latviešu oriģināldziesmas. Pavadījumus veica pianiste Velta Baravika. Kaktiņš piedalījies arī 14. jūnija sēru sarīkojumā Losandželosā.

Rakstnieks Jānis Veselis ieradies ASV un devies uz Kolomazoo pilsētu Mičiganā.

Rakstniece Irma Grebzde sarakstījusi jaunu romānu Cilvēki bez ceļa, kuŗā apcerētas latviešu trimdinieku gaitas.

Latviešu - lietuviešu vienības darbs

LLV Lībekas nodaļas gada sapulci tautskolas zālē vadīja apgabala latviešu pārstāvis S. Jaundzems. Jaunajā valdē par priekšnieku no jauna ievēlēja rakstnieku Olģertu Liepiņu, par viņa biedru Lībekas lietuviešu pārstāvi Makarski, par sekretāru — dir. J. Glemžu, biedrzini — sab. darbin. Rich. Milleru, kasieru — grāmatn. Art. Ķīvīti, valdes locekļiem — Z. Glemžieri un inž. M. Tamužu; revīzijas komisijā pulkt. P. Dzērvi, tautsaimn. O. Vasarāju un žurn. V. Neimani, goda tiesā — lietuvju pārstāvi angļu joslā inž. P. Zundi, S. Jaundzemu un māc. J. Ramani. Daudzi biedri, īpaši lietuvieši, jau paspējuši izceļot, bet nodaļas sastāvā ieplūduši LLV biedri no Flensburgas un Gēsthachtas bij. nometnēm.

Hugo Puriņš

ATKĀPJOTIES

Šai pēkšņai salai piegriežos pēc gaŗas, reibas skrejas,
Grimst tālu miglā pasaule — kāds pūķis baigs bez sejas.

*

Kad sasists drupās dega viss, ko turēju par svētu,
Reiz, neizpratis ļaunuma un nepazinis rētu,
It kā pēc ādas argonauts, caur bangām, tumsas skautām,
Es devos ceļā trauksmainā, par spīti vētras flautām,
Bij ceļam mērķis nezināms, kā dzīvei tai, ko turu
Ar rūgtu smīnu paceltu; bet mastkokā par buru,
Kā irreālai fregatei, tur laikos senos kādos,
Bij uzvinčota cerība, tās veidos daudzejādos.
Pie jūras spiesti mākoņi man liedza zvaigžņu dzīli:
„Te beidzas viss — kas vienaldzīgs, ko ienīsti, ko mīli,"
Tad kaut kas milzum ņirdzīgs, ļauns, spējš iesita no sāņa,
Un stūres plāksnes nebij vairs, kas bangas lauž un māna.
Masts, liekts līdz viļņu mugurām, bij noskaņots par stīgu
Uz kuŗas vētra spēlēja man dziesmu sarkastīgu...
Tad rīts... Vējš stājās, piekusis... Prieks iedegās kā lāpa,
Auksts miers no slēptiem dziļumiem uz sirdi droši kāpa,
Lai aizmirst to, kas sāpējis par nāvi vairāk liktu,
Un taisnību — to, kuŗas nav, un visu — labu, sliktu...

*

Beidz plandīt buŗas skrandotās, melns vraks uz sēkļa stājas.
Grimst tālu miglā pasaule, kur bij man kādreiz mājas.
Aiz sevis visu atstājis — ir žilbu dienu krelles,
Ir sābŗu pulku trokšņainu, ir vienaldzīgas lelles,
Ir tos, kas celti tiek un tiks, ir tos, kas kritīs sodā —
Bez domu krastu vēroju, kur zaļgans klusums lodā.
Un laiku, kaut kur ritošo, ne nīst vairs prāts, ne godā.

Rirdans skata DievPutniņu

To viņš dara nupat Londonā iznākušajā karikatūru krājumā DievPutniņš, kuŗā pārdesmit lielā formāta zīmējumos — visiem zināmā karikatūrista cienītājiem labi pazīstamajās „dižbildēs" attēlo „pārvietoto personu" gaitas Vācijā un tālās pasaules malās. Lielākā daļa dižbilžu prasa labu brīdi laika, lai tajās iedziļinātos un samanītu visus tur atrodamos smalkumus.

Zīmējumos gar acīm paslīd Vācijas dīpīšu ikdienas likstas un prieki. Rirdāns nocēlis jumtu arī veselai barakai, atklājot tīpisko baraku nometnes dzīvi ar visām tās savdabībām, no kuŗām daļa jau pieder pagātnei, bet tomēr ailaš paliks prātā. Pārskološanās, emigrācija un pat repatriācija izlikta kā uz delnas, tāpat jo krāšņi attēlotas izceļotāju izredzes un iespējas gan Francijas vīna kalnos vai Beļģijas melnā zelta raktuvēs, gan arī Austrālijā, Afrikā, Brazilijas mūža mežos, vai Kanadas dabas bagātības pievācot. Nav aizmirsta arī iekļaušanās vācu saimniecībā un grandiozā iespēja izvietoties uz citām planētām, kur vēl nav „sarkanu plankumu".

Ievadvārdos autors paskaidro, kāpēc nepalicis viņa krājumam solītais Viļa Lāča ievads. To atklāj Rirdāna radiogrammu apmaiņa ar biedru Lāci. Tā vietā feļetonists Drūmais sava kolēģas grāmatu papildinājis ar Ģeografijas īso kursu, no kuŗa redzams, ka Braziliju, Ameriku, Kanadu un Austrāliju, tāpat kā visas citas zemes, atklājuši krievi un kuŗā apstāstītas visu šo zemju galvenās īpatnības. Tur lasām stāstu par Brazilijas milzu čūsku, kas aprijusi VEFa 7 spuldžu uztvērēju, pēc kam latviešu kolonisti bijuši spiesti 8 mēnešus iet noklausīties jaunākās ziņas džungļos, līdz čūska aparātu sagremojusi. Autentiski noskaidrota arī Kanadas nosaukuma izcelšanās. Kanadu atklājis kāds Sibirijas jātnieku pulka jefreitors Kaknāda, kuŗam par godu arī šo zemi nosaukuši par Kaknādu. Tikai imperiālisti, krieviem spītēdami, izvītrojuši otru k, un tā radies ģeografisks viltojums — Kanada. Apcerot Austrāliju, Drūmais zina, ka kontinenta lielākā daļa apaugusi krūmiem, un tādēļ Austrālija žagaru eksportā ieņem pirmo vietu pasaulē. Lielākā žagaru noņēmēja līdz šim bijusi Ķīna, kur tos lietojot skolās bērnu pēršanai, jo citādi nav iespējams iemācīties ķīniešu alfabētu.

Grāmata, kas iespiesta lielā formātā, uz laba papīra, noteikti atradīs daudz cienītāju, tāpat kā līdzšinējās mūsu karikatūras meistara Ernesta Rirdāna grāmatas.

M. D.

Sētnieks Čiepsts

ALFRĒDA DZIĻUMA PASAKA. APGĀDS ZIEMEĻBLĀZMA, 1950.

Svešumā, kur, liekas, pat zvirbulis nečiepst tā kā tēva pagalmā, kur dienas gaitām vispār trūkst nacionālās dzīves sfairas, tikami lasīt Alfrēda Dziļuma pasaku Sētnieks Čiepsts, ar ko beidzas viņa triloģija Dieva dārzs. Bet, arī savā zemē dzīvojot, šai triloģijai un tās atsevišķām daļām visādā ziņā būtu paliła vērtība. Tā gan ir tā saucamā „dzimtenes literātūra", uz ko dažkārt mēdzam noraudzīties ar snobisku smīnu. Taču šoreiz šī dzimtenes literātūra aizpilda mūsu rakstniecībā kādu robu, tā nav manierīgi radusies, bet būtiska autora talantam.

Alfrēds Dziļums Dieva dārza triloģijā kā pirmais latviešu rakstnieks plašākā veidā literārisē savas dzimtenes savvaļas zvēru un putnu dzīvi gadskārtu lokā uz dabas norišu fonā. Pie tam Dziļuma talants šai gadījumā parādījies tik simpatiskā īstumā, ka Dieva dārza triloģija varbūt ir pats vērtīgākais starp visiem viņa darbiem. Redzīgi, dzirdīgi, ar teicamu iejušanos vērota iecerētā viela. Viscaur meklētas un atrastas analoģijas ar attieksmēm cilvēku sadzīvē. Ar rotaļīgu stilistisku fantāziju tiek imitēta dzīvnieku „valoda", vispār — tēlojums vienmēr reljefs, izteiksme dzirkstīt dzirkstī.

Sētnieks Čiepsts, triloģijas beigu daļā, kārta putnu dzīves tēlojumam. Tāpat kā iepriekšējās daļās, arī šoreiz Dziļums apmierinājies ar dažiem izgriezumiem no spārnoto valstības. Tie veikli centrēti ap zvirbuļu pāri, ap putniem, kas tautas uztverē ir paši necilākie, visproletāriskākie. Bet Dziļums zvirbuļos saskatījis interesantus antropomorfiskus raksturus, un raksturošana, īpaši, ja objekts kaut cik grotesks, arvien bijusi Dziļuma specialitāte. Pasakas sižets izkārtots tā, ka bez zvirbuļa Čiepsta var parādīt vēl vairākus citus interesantus raksturus gan starp putniem, gan pārējiem dzīvniekiem. Varētu vēlēties, lai raksturojumos nebūtu tik daudz atkārtošanās. Tas notiek gan sakarā ar pašu Čiepstu, gan, piemēram, ar strīdīgo baložu pāri; tāda pati atkārtošanās plēsoņu vanagu un ķiļāņu biežajos uzbrukumos. No otras puses, gribētos, lai stāstījumā parādītos vēl citi putni un zvēri vai mājkustoņi. Vai nav, piemēram, savādi, ka šoreiz gan visai reljefi vairākās situācijās parādīts runcis Junkurs, bet Šiliņu mežsarga sētā suņa ne redz, ne dzird! No putniem dziedātājus pārstāv tikai strazds, pie tam visai episodiski. — Vārdu sakot, Dziļums savai vielai novilcis pašauras robežas, bet tas, kas šais robežās ietelp, tas notēlots ar teicamu veiksmi.

Ja atceramies triloģijas pirmo daļu Sarkanais velns un salīdzinām ar to Sētnieku Čiepstu, tad patīkami konstatēt Dziļuma atsacīšanos no rupja naturālisma, kautgan arī šoreiz viņam būtu bijis diezgan izdevības operēt ar naturālu tēlojumu. Tas iezīmē ievērojamu pārmaiņu Dziļuma stilistiskajā domāšanā, un par šo pārmaiņu jāpriecājas.

Jānis Rudzītis.

Studentiem visās zemēs jādibina savas kopas

Latviešu studentu 11. kongresa atzinumi

No 9. līdz 12. jūnijam Minchenā notika LSCS kongress, ko noslēdza studentu piedalīšanās boļševiku mocekļu piemiņas aktā Grafenašavas nometnē, un apmeklējums Oberamergauā, noskatoties Kristus ciešanu spēles. Kongresā bez 32 balsstiesīgiem delegātiem vēl piedalījās ap 90 pārstāvju no kopām Vācijā uc. zemēs, kā arī vairāki mācības spēki. Sanāksme iztirzāja aktuālus studentu dzīves jautājumus un pieņēma svarīgus atzinumus turpmākam darbam.

LCSC prezidija ziņojums vispirms aptvēra šogad rīkoto studentu dienu norisi un rezultātus. Ziedojumu vākšanā, pateicoties sabiedrības atsaucībai, ieņemts vairāk nekā 3300 DM, kas nodotas stipendiju fondam studiju beidzēju atbalstam. Kongress pārskatu apstiprināja un tāpat vienprātīgi lēma par studentu mēnešraksta izdošanu arī turpmāk, izveidojot to saturā bagātāku un vispusīgāku. Nolēma aicināt studentus visās zemēs dibināt latviešu studentu kopas. Pieņēma atzinumu LSCS ietvaros radīt biedru veicinātāju statusu, pie kam pēdējo dotu personām, kas aktīvi atbalsta organizācijas darbu. Ratificēja LCESO (Starptautiskā trimdas studentu organizāciju padome) statutus un atzina ELL nepieciešamību.

Vēlēšanās izraudzīja jauno LSCS prezidiju: A. Freimani (priekšsēdis), A. Krūmiņu, V. Osvaldu, V. Iljenkovu un K. Bambi, bet par referentūru vadītājiem — A. Martinsonu, F. Bitneru, I. Renerti, V. Grīnbergu, V. Gulbi un J. Plato. Par delegātiem LNP ievēlēja līdzšinējo A. Homku un Beļģijas latv. stud. pārst. Znotiņu un Ormani. Neaktīvitātes dēļ no amata prezidijā atbrīvoja K. Brambatu.

Kongresa dalībniekus sveica prof. E. Šturms, A. Raisters, L. Šulcs un J. Siliņš, bet plašāku referātu sniedza prof. P. Starcs. Organizāciju pārstāvji, to starpā WSR referents M. van Hogstratens un Pax Romana ref. Kiršners, solīja studentiem savu atbalstu arī turpmāk. Sakarā ar 17. jūniju pieņēma un nosūtīja iesniegumu tekstus Trūmenam, Ečesonam, Bevinam uc. prominentiem rietumvalstu politiķiem.

G. G.

JAUNAS AKADĒMISKI IZGLĪTOTAS LATVIETES

Erlangenas universitātes farmācijas fakultāti maijā sekmīgi beigušas Helēne Braunfelde no Eslingenas un Aina Štolcere no Šveinfurtes nometnes.

Latviešu sports Eiropā un citos kontinentos

Latviešu jaunatnes dienu basketbola turnīrā Stokholmā piedalījās latviešu JKS un SLSK, viena igauņu un viena zviedru vienība. Sacensības notika pēc viena zaudējuma sistēmas, un finālcīņā SLSK pieveica igauņus ar 20-11 (14-0). 3. v. ieguva JKS. Uzvarētāju vienībā spēlēja Brands, Grīvainis, Janovskis, Raits, Reneslācis, Strunke un Teriņš.

Pirmajās latviešu šī gada tenisa sacīkstēs Zviedrijā uzvarēja E. Dimiters, kas finālā sīvā cīņā pieveica Landorfu. Jāpriecājas, ka pieaug latviešu jaunatnes interese par skaisto balto sportu.

Trīs jaunas latviešu sporta kopas: Sigulda, Kursa un DVF Birmingham nodibinājušās Anglijā un saņēmušas sporta pārvaldes apstiprinājumu; darbību atjaunojusi sporta kopa Staburags.

Pinebergas galda tenisisti zaudēja spēcīgajai Ventorfas vienībai 0-5, turpretī volejbolā Pinebergas YMCA pārliecinoši uzvarēja Ventorfas YMCU. Uzvarētājos labākais bija Bērziņš, kas izcēlās ar spēcīgām gremdēm. Šī sacensība Vācijā bija pēdējā latviešu draugam igaunim Treijeram, kas agrāk vadīja YMCAs mācību nometni Hornebūrgā un tagad izceļo uz ASV. Arī basketbolā uzvarētāji palika pinebergieši, pieveicot Ventorfas starptautisko izlasi 46-33. Uzvarētāju vienībā: Bērziņš, Supstiks, Reinfelds, Bortiņš, Polis un Novickis.

Lai dzīvo latviešu sports! — tādu novēlējumu, šķiroties no Eiropas, redakcijai atsūtījis Viestura basketbolists Gunārs Grieze, kas kopā ar vienības pārstāvi Viktoru Draubi šajās dienās aizbrauca uz ASV. Kopā ar viņiem uz Jauno pasauli devās arī pazīstamais basketbola un volejbola tiesnesis Viktors Maike ar kundzi basketbolisti Āboliņu-Maiki, peldēšanas rekordiste uz krūtīm Tatjana Muskate, Virceburgas vieglatlēts Osītis uc.

Kārļa Ārēna spēle Racing Paris sastāvā pret FC Bayern, parīziešiem zaudējot 3-4, (nevis pret München 1860, kā misekļa dēļ bija ziņots Latvijas iepriekšējā numurā) izpelnījusies atzinību vairākos vācu laikrakstos. Tā, piemēram, Münchener Merkur raksta: „Viesu lieliski cīnītāji bija puskreisais Gudmundsons, kā arī centra uzbrucējs Ārēns, kas spēlēja veiksmīgi un pārdomāti."

JAUNS LIPA EIROPAS REKORDS 16,90 M

Igauņu spēka vīrs Heino Lips sacīkstēs Tartū reālizējis jaunu, pasaules mērogā ievērojamu Eiropas rekordu. Grūžot lodi 16,90 m, viņš par 17 cm pārspējis pats savu 1947. g. labāko sasniegumu. Arī citās disciplīnās Lips šajā sezonā jau spējis veikt izcilus rezultātus, tā kā no viņa šogad pamatoti var gaidīt jaunu pasaules rekordu desmitcīņā, kas nu jau 14 gadus ar 7900 punktiem pieder amerikānim Morisam. Arī olimpiskais uzvarētājs desmitcīņā 19 g. v. Bobs Matiass šogad gatavo „uzbrukumu" Morisa pasaules rekordam.

Eiropas sporta laukumos

Vācijas futbola meistarības finālcīņā nākamsvētdien Berlīnes olimpiskajā stadionā sastapsies 2 Dienvidvācijas vienības — VfB Ktuttgart ar Kickers Offenbach. Biļeti braucienam uz Berlīni ofenbachieši „laimēja" Oberhauzenā, atkārtojuma spēlē 3-0 pieveicot Preussen Delbrück. Lielajā cīņā Berlīnē gaida ap 100.000 skatītāju, un uz to speciālvilcienos un lidmašīnās dosies arī savu vienību atbalstītāji no Dienvidvācijas.

Krievu trīssoļlēcēji sasnieguši šajā sezonā ievērojamus rezultātus, pie kam 4 atlēti pārsnieguši 15 m līniju: Grigalka 15,41, Gorjanovs 15,19, Ščerbakovs 15,09 un Tutjevics 15,02.

Itālijas jaunā futbola meistarvienība Juventus Turin pag. sezonā uzrādījusi gandrīz vienreizēju panākumu: jau no pirmās meistarības izcīņas dienas tā izvirzījās tabulas priekšgalā, paturēja savu handikapu visu izcīņas laiku un, neviena neapdraudēta, ieguva meistartitulu.

Vācu vieglatlēti nedēļu pēc nedēļas uzlabo savus rezultātus, izvirzīdamies ne vien Eiropas klasē, bet dažā disciplīnā tuvodamies jau pasaules labāko atlētu varējumiem. Zīmīgākais tas, ka ļoti labus panākumus pēdējā laikā gūst daudzi gados visai jauni atlēti, kas liecina par vācu vieglatlētikas plašajām rezervēm un drošo nākotni. No šīgada labākajiem sasniegumiem atzīmējami: 100 un 200 m Cants 10,8 resp. 21,7; 400 m Hupercs 48,2, tikai 19 g. v. Häss 48,5; 800 m Kleve 1:51,7; 3000 m Šade 8:23,7; 110 m barj. Trosbachs 15,2; 4×100 m stafetē 1860 München 42,0; tāllēkš. Jekle 7,23; trīssoļlēkš. Bodenhagens 14,83; augstlēkš. Hopenrats 1,93,5; diskā Hips 47,49; veserī Volfs 47,49. Šķēpā gan vāciešu sasniegumi, kā allaž, visai mēreni, un pašreiz labākais ir Šteks ar 60,70.

Džo Luiss rudenī nodomājis ierasties Eiropā un uzstāties vairākās boksa demonstrējuma cīņās.

Devisa kausa izcīņā tenisā Eiropas joslā noskaidrojušies pusfinālisti: Polija, kas 3-2 pieveica Īriju, Zviedrija, uzvarot Filipīnas, Dānija, kas negaidīti 3-1 uzvarēja Franciju, un Itālija, pēc sīvas 3-2 uzvaras pret Beļģiju. Pusfinālā Zviedrijas pretinieks būs Polija, bet Dānijas — Itālija.

Baltiešu basketbolisti Stokholmā uzvar marokāņus

Pēc ilgāka pārtraukuma Stokholmas baltiešu basketbola vienībai — Baltic SC atkal bija izdevība sacensties ar ārzemniekiem. Tās pretinieks šoreiz bija marokāņu FAC Casablanca, ko baltieši pieveica 42-28 (31-9). Jau no spēles sākuma iniciātiva bija baltiešu rokās, kas panāca 12-0 vadību. Kā senajās dienās, iemetieni padevās mūsu daudzkārtējam valsts vienības spēkam Šmitam, pret kuru veiklie marokāņi nespēja cīnīties. Straujā un kombinācijām bagātā spēlē baltieši nodemonstrēja lielisku basketbolu, ko atzinīgi novērtēja arī skatītāji, kuru bija vairāk nekā 400. Otrā puslaikā, kaut marokāņi pieprasīja spēlēt ar viņu bumbu un viņu tiesnesi, kas izrādījās visai partejisks, viņiem starpību izdevās samazināt tikai par dažiem punktiem; baltiešu sastāvā otrā puslaikā pie tam darbojās rezerves spēlētāji. Baltic SC vienībā spēlēja: Šmits (16 p.), Raits (7), Kučinskas (6), Arendi (5), Vīleps (4), Araks (4), Janovskis un Strunke.

Kazablankieši, kuru nodarbošanās ir gandrīz tikai basketbols, pirms viesošanās Stokholmā Somijā bija pieveikuši somu izlases vienību un šāgada meistarvienību.

RAIBĀ PASAULĒ

Četros lielākajos angļu laikrakstos pirms kāda laika parādījās šāds noslēpumains sludinājums: „Vai Jūs 1949. gadā esat redzējuši garus? Ja esat, ziņojiet par to visus sīkumus Denisam Badenam." Minētais Badens ir BBC režisors un šādā veidā meklē materiālus kādai raidlugai. Viņš saņēma tūkstošiem vēstuļu, kas liecina, ka Anglijā ir milzums ļaužu, kuri tic gariem un to parādīšanos neuzskata par neko sevišķu.

Vācijā ražotos dzeguzes pulksteņus pazīst visā pasaulē, un tie visai iepatikušies arī amerikāņiem, kas nupat Minchenē pasūtinājuši 1000 „kūkotājus". Taču putns, kas no tiem izlēc, nesauc vairs veco „ku-kū", bet pēc pasūtinātāju vēlēšanās „coca-cola".

Pēc jaunākajiem pētījumiem pasaulē ir 1,4 milj. zvēru pasugu, kaut gan līdz šim pazīstamais iedalījums runā tikai par 920.000.

St. Luisā ASV miris Samuels Paluri, kas dzimis Albānijā un Jaunajā pasaulē iecelojis pirms daudz gadiem. Testamentā viņš novēlējis 5000 dolaru ASV valsts kasei, uzsvērdams, ka tie ziedoti „pateicībā par to, ka šī zeme ļāva man iecelot un iegūt jaunu mājvietu".

Pārmeklējot kādu vilcienu, muitas kontreole Londonā konstatēja, ka kāds vīrs mēģina nelegāli ievest prāvu dimantu 60 milj. mārciņu vērtībā, kas paslēpts viņa stikla acī.

Krustvārdu mīkla

Uzdevis V. Ozolnieks, Eslingenā.

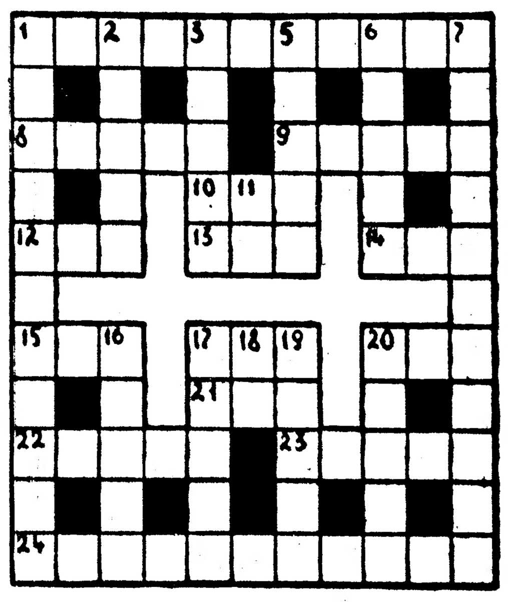

Līmeniski: 1. Aprēķināšana. 8. Kuģa daļas. 9. Nolaideni. 10. Pārvietoties. 12. Anglosakšu tautas piederīgais. 13. Tāpat. 14. Divi. 15. Amerikāņu raidītāja Vācijā iniciāļi. 17. Bij. Rīgas tirdzniecības uzņēmuma iniciāļi. 20. Putna kliedziens. 21. Valsts iniciāļi. 22. Dzīvnieks. 23. Cepumi. 24. Mežonības pazīme.

Stateniski: 1. Sakārtojums. 2. Zivs. 3. Savienība. 5. Sentauta Baltijas jūras piekrastē. 6. Sievietes vārds. 7. Iekļaušanās vidē. 11. Satiksmes vārds. 16. Zīģli. 17. Ķermeņa daļas. 18. Vietniekvārds. 19. Rudens simbols. 20. Trauki.

Iepriekšējās krustvārdu mīklas atrisinājums

Līmeniski: 1. Vāveres. 5. Pa. 6. Ha. 8. Sardīne. 11. Svari. 12. Mīt. 14. Gustavs. 17. Ziest. 19. Īstas. 22. Plaukst. 26. Sēc. 27. Rūsēt. 29. Ilumīnē. 30. AG. 31. NB! 32. Sviests. — **Stateniski:** 1. Vasaļi. 2. Vārīgs. 3. Raits. 4. Shēma. 7. Osa. 9. Ar. 10. ITS (International Tracing Service). 13. Īves. 15. Utis. 16. Tīt. 17. Zīle. 18. Emu. 20. Strīds. 21. Arsēns. 23. Psi. 23. Acīgs. 24. Krūmi. 25. Utt. 28. Un.

Beidzot viņš atradis savu mieru

Uz liela kapakmens kādā Čikāgas kapsētā lasāms šāds uzraksts:

„Šeit atdusas Mērija Papa kundze, Džona Bēkera pirmā sieva.

Šeit atdusas Anna Smisa kundze, Džona Bēkera otrā sieva.

Šeit atdusas Bēbe Fārevela kundze, Džona Bēkera trešā sieva.

Šeit atdusas Džēna Korda kundze, Džona Bēkera ceturtā sieva.

Šeit atdusas Džons Bēkers. Beidzot viņš atradis savu mieru."

Kas Vācijā pelna visvairāk?

150 VĀCU MILJONĀRU VIDŪ IR FABRIKANTI, LIELTIRGOTĀJI, IMPORTIEŖI UN LIELO KINOTEĀTŖU ĪPAŠNIEKI

Pēc valūtas reformas Vācijas saimniecība ievērojami atželusi. Reizē ar to relātīvi vairojusies naudas apgrozība un pamazām atkal aug lielkapitālistu skaits. 1936. g. tagadējās Rietumvācijas republikas territorijā bija 1200 miljonāru, bet pašreiz ir ap 150. Ievērojama daļa milzu mantības, ko daudzi Vācijā ieguva pirmajos, bet īpaši pēdējos kaŗa gados, pēc tam gāja zudumā gan valūtas reformas, gan vairāku okupācijas varas likumu dēļ. Tagadējie „naudas maki" tomēr ir krietnu gabalu priekšā pārējām pelnītāju grupām, jo lielie līdzekļi viņiem atļauj visplašākos veikalnieciskos darījumus. Viņu mēneša peļņu lēš uz 10.000—40.000 DM.

Pēc miljonāriem, kuŗu kapitāli ieguldīti gandrīz tikai rūpniecībā, pēc speciālistu domām, visiabāk pelna tekstīliju lieltirgotāji ar neto ienākumiem 3000—5000 DM mēnesī, tālāk augļu un sakņu importieŗi ar 2000—4000 DM un saimniecības revidenti ar 2—3000. Konkursa mantas pārvaldnieki pelnī caurmērā 2000 DM, un līdzīga peļņa varētu būt arī gaļas un desu fabrikantiem. Pārējo rūpnieku peļņas iespējas nevar precīzi noteikt, taču pie visiabāk iztikušajiem pieskaitāmi visi — arī nelielie — fabrikanti, kuŗu uzņēmumi tagad var strādāt bez lielākiem ierobežojumiem.

Samērā lieli ir arī Rietumvācijas lielpilsētu kino īpašnieku ieņēmumi, jo kino ar 500 sēdvietām un samērā kuplu apmeklētāju skaitu mēnesī ieņem 35—50.000 marku. Atvelkot 80 proc. nodokļiem un citiem izdevumiem, pārpalikums ir ap 10.000 DM. Pašreiz īpaši labas iespējas Rietumvācijā ir importieŗiem, kuŗu skaits tādēļ arī, salīdzinot ar agrākiem gadiem, div- un pat trīskāršojies.

Saimniecības aprindas uzsveŗ, ka pie visievērojamākiem pelnītājiem piederot pati valsts. Tā nemaksā lielos nodokļus, bet pati tos saņem. Ilustrējot ar piemēru: radio fabrikants savam ģenerālpārstāvim nodod tālākpārdošanai lieltirgotājam aparātu, par kuŗu abiem jāmaksā apgrozījuma nodokļi. Tie jāmaksā arī lieltirgotājam, ja tas aparātu savukārt pārdod mazuma tirgotājam, un arī pēdējais — jau ceturto reizi par vienu un to pašu mantu — maksā apgrozījuma nodokli. Un visu to nopelna valsts.

Š. g. 14. jūnijā mira Lejasreinas sardžu vienības superintendents,

bij. 1. jātnieku pulka kapt.

Gothards Kauliņš

Viņu mīļā piemiņā paturēs

kollēgas un sargi

1950. gada 12. jūnijā no mums šķīrās bij. Liepājas pilsētas Blaumaņa tautskolas

skolotāja

Olga Freifelde

dzim. 1892. gada 26. martā Liepājā, apbedīta 1950. g. 14. jūnijā Vācijā, Pfullingenas kapsētā.

Pēc aizgājējas sēro:

vientuļā māte Vācijā, brāļi nezināmā tālumā, Reitlingenas latviešu tautskolas skolotāji, skolēni, bērnu vecāki un Reitlingenas latviešu kolonijas tautieši

Nebīsties, jo es esmu ar tevi,
neatkāpies, jo es esmu tavs Dievs;
es tevi stiprināju, es tev arī palīdzu,
es tevi arī turu ar savas taisnības labo roku.

Mans mīļais, labais, gādīgais draugs; mans mīļais, mūžam neaizmirstamais papiņš,

kapteinis

Gothards Kauliņš

dz. 1904. g. 5. janvārī Liepājā, pēc īsām un grūtām ciešanām šķīrās no mums š. g. 14. jūnijā pl. 21,15 M.-Gladbachā. Apglabāts Firsenes (Viersen) ev. lut. kapsētā 1950. g. 17. jūnijā.

Gan mīlestībā klusi
Par Tevi as'ras birst;
Ko Tevi zaudējusi,
To sirds vairs neaizmirst.

Dziļās sērās
Elza Pauliņa un Karina Kauliņa.

1950. g. 31. maijā trimdā traģiskā nāvē miris

bij. Latvijas armijas kapteinis

Pēteris Blaumanis

Viņu mīļā piemiņā paturēs

bij. Latvijas Kaŗa skolas 1923. g. izlaiduma virsnieki Anglijā.

Liec zobenu zem galvas
Un dziļi neiemiedz!

Meklēju

KIRJĀNU un HERBERTU ROZENU

un krievu mācītāja dēlu

GRIGORIJU RUŠANOVU

no Rēzeknes. Personas, kas ko zinātu par meklējamiem, laipni lūdzu ziņot A. Rupeiko, 1014, Asbury Ave, Asbury Park, N. J., U. S. A. (481)

OLAVIEŠI!

Šī gada 18. jūnijā paiet 20 gadu, kopš V. Olava komercskolas 17. izlaidums (1930. g.) atstāja skolas solu, solotie pulcēties katrus 5 gadus. Liktenis nav bijis labvēlīgs, un varējām sanākt tikai 5 un 10 g. sanāksmē. Lai atzīmētu jubilejas gadu, uzaicinu visus minētā izlaiduma absolventus uzrakstīt man vēstuli, informējot par sevi. No savas puses apņemos šīs vēstules nosūtīt pārējiem klases biedriem, kuŗu adreses man būs zināmas. Tādā veidā būsim sasaukušies pāri jūŗām un pierādījuši, ka Olava gars mūsos vēl nav zudis.

Mana adrese: A. Kangars, 1706, Division Ave. S, Grand Rapids 7, Mich., U. S. A. (487)

Iznākusi

ERNESTA BRASTIŅA

Latvju rakstu kompozicija

Bijušais Neatkarīgo mākslinieku vienības izdevums Rīgā 1925. g. Izdevumā plašs teorētisks apraksts par latvisku rotāšanu. Pielikumā 30 lpp. ar ornamentu paraugiem.

Cena DM 3,50, broš.; atkalpārdevējiem pēcmaksā 20% atlaide. Uz ārzemēm izsūtām pret starptautiskiem pasta kuponiem. Viena kupona vērtība Vācijā DM 0,30.

Dillingenas nom. latv. komitejas Literātūras apgāds.

Adrese: Dillingen/Do., Ludwigkaserne, Bavaria, Germany, US Zone. (476)

Meklēju

Kazimiru Pudānu

no Ilūkstes apr. Bebrenes pag. Bij. kaŗavīrs Beļģijā un vēlāk Vācijā. Lūdzu, kas ko zinātu par viņu, rakstīt Donātam Tamanim, P. O. Box 3, Kingston, New-Jersey, U. S. A. (472)

Latvju enciklopēdija

Redaktors prof. A. Švābe.

Iznākusi 3. grāmata ar rakstiem no „Baltijas vairoga" līdz „Boļševiku partijai", ar 83 attēliem tekstā un 2 lpp. uz krīta papīra. To izsūta visiem, kas nokārtojuši abonementa maksu par 3. un 4. grāmatu — 8 DM mūsu pārstāvībā, apgādā Latvija, (14a) Schwäbisch-Gmünd, DP-Lager Artillerie-Kaserne. Pieņem arī jaunus abonentus.

Apgāds TRĪS ZVAIGZNES, Stockholmā. (480)

LATVIETIS,

40 g. v., ar 11 un 15 g. v. bērniem, vēlas iepaz. nop. prec. nol. ar tautietēm, neizslēdzot atraitnes. Of. ar Nr. 478 š. av. kant. (478)

Latviešu daiļamatn. kooperātīva salons Eslingenā

piedāvā: koka, audumu, sudraba, ādas uc. izstrādājumus par mērenām cenām, kā arī pieņem pasūtinājumus.

Darbus izsūta arī uz pēcmaksu.

Salons pieņem arī daiļamatn. izstrādājumus komisijā.

Adrese: L. D. K. SALONAM, Zollbergstr. 1, ist. 52. (14a) Esslingen a./N. (452)

LATVIJAS pārstāvji ārzemēs

ANGLIJĀ: A. Veinbergs, 41, Carysfort Rd., London N 16.
E. Andriņa, 37. Earls Court Rd., London W 8.
E. Rirdāns, 10. Winchester Rd., London NW 3.
ASV: P. E. Irbe, 1500, Sterling Place, Brooklyn 13. N. Y.
A. Bilmanis, 509. 4th Street, S. E. Washington D. C.
Ed. Dobelis, 503. 2nd Street, NW Waverly, Iowa.
Arv. Lūsis, Rt. 3. Coldwater. Miss.
Rūd. Krafts, Onida S. Dak.
V. Puriņš, 1028, Fulton E., Grand Rapids, Mich.
Jānis Upesleja, 5322. W. Wisconsin Ave. Milwaukiee 13. Wis.
AUSTRĀLIJĀ: A. Strazdiņš, Reid House, Canberra. A. C. T.
E. Liepiņš, Migrant Workers Hostel Wallgrove, Rooty Hill (Sydney), Hut F 12, N. S. W.
A. Priedītis, 32. St. Mary Street, Camperdown (Sydney) N. S. W.
O. Strauts, P.O. Box 1560. G.P.O Adelaide, S.A.
A. Medenis, Migrants Centre, Staff. Bl. B. Bathurst.
Lonija Kukure, 12 Seventh Ave, Alberton, via Adelaide S. A.
Vilis Ešots, Finsbury Migrants Workers Hostel. Staff. Adelaide-Rosewater, S. A.
E. Meija, 256, St. Georges Terrace. Perth W.
A. Zariņš, Holding Camp Greta, N. S. W
Dž. Raudziņš, Accomm. Centre Holding, via Northam, W. A.
V. Brutans, The Manager of canteen 234, Greta, Migrations Centre near Maitland, N. S. W.
BEĻĢIJĀ: K. Erkens, 127, rue du Fleurus, Chatelet.
Latv. Sark. Kr. Beļģijā, 38, rue Jacques Jordaens, Bruxelles.
BRAZĪLIJĀ: Z. Leimanis, Atlântica 156. apt. 101. Rio de Janeiro.
DĀNIJĀ: A. Upīte, Prags Boulevard 71, Kobenhavn.
V. Briedis, Postbox 212. Kobenhavn V.
FRANCIJĀ: E. Baumane, 56. rue Mchal Foch. Lorient.
K. Birzniece, 31. rue de Seine, Paris 6-eme.
HOLANDĒ: Ansis E. Pariss, Herschelstraat 50, den Haag.
JAUNZĒLANDĒ: Vl. Ausiņš, 8. Cracroft Terrace. Cashmere, Christchurch.
KANADĀ: I. Batraks, P. O. Box 1006, Sta C., Toronto 3. Ont.
Brīvā Balss. Canadian Latvian Newspaper, Box 296. Terminal A. Toronto, Ont.
H. Drupals, 10155. Waverley Street, Montreal, P. Q.
A. Kalniņš, 240. Grace Ftreet. Toronto, Ont.
NORVĒĢIJĀ: H. Dzeiskalns, Jerpefaret 7. Voksenlia, Oslo.
SPĀNIJĀ: Dž. Rimkeits, Gran via 15. Bilbao.
VENECUĒLĀ: J. Henkuzens, Medicatura Rural. E-do Lara, Sanare.
ZVIEDRIJĀ: Latvju Vārds, Postgiro 156582. Prenumerationkonto för Latvija, Box 15079, Stockholm 15.

LCK apgāds LATVIJA

Meklē

MAŠĪNBURTLICI

pastāvīgam darbam Eslingenas apkārtnē. Piedāvājumus sūtīt I. Avotiņam, Esslingen/N., Fabrikstr. 38-110. (483)

Ļoti lūdzu, ja kāds ko zinātu par

DZIDRU KRUMESI,

pēd. dzīv. vieta Ventspilī, rakstīt: Mrs. T. Machts, City General Hospital, Sheffield 5, England. (485)

Papardes zieds

11, Wyresdale Road, Bolton, Lancs., En-

piedāvā tautiešiem visā pasaulē:

Vārda un dzimumdienu, kā arī visu svētku apsveikumu kartes greznā daudzkrāsainā iespiedumā un lielā variantu bagātībā. Cenas: Austrālijā un Jaunzēlandē 8 d; ASV un Kanadā $ 0,06; Vācijā DM 0,15; Zviedrijā ZKr. 0,15; Dānijā DKr. 0,18; Holandē HFl. 0,12; Beļģijā BFrs 1,20; Brazīlijā Cr. 0,90.

Latvisku rakstu un simbolu greznotas aploksnes apsveikumu kartēm: 1½ d; $ 0,03; DM 0,06; ZKr. 0,07; DKr. 0,09; HFl. 0,06; BFrs. 0,60; Cr. 0,40.

Dzimtenes skatu pastkartes: 3 d; $ 0,04; DM 0,10; ZKr. 0,12; HFl. 0,09; BFrs. 0,90; Cr. 0,60.

Luksa vēstuļpapīri ar Latvijas brīvības laiku simboliem; cenas kā dzimtenes skatu kartēm.

Greznotās lielās aploksnes luksa vēstuļpapīriem; cenas kā dzimtenes skatu kartēm.

Mārtiņš Fogts, Ģimetne, ieromāns: 1/9; $ 0,35; DM 0,95; HFl. 0,65; BFrs. 6,50; Cr. 4,50.

Bez tam sudraba un dzintara etnografiskās rotaslietas lielā izpildījuma un cenu dažādībā, dekorātīvas lelles, prievītes, jostas uc.

Ādas izstrādājumi ar deviņu karatu zelta dobspiedumā veidotu Brīvības pieminekli un Valsts ģērboni: vēstuļu mapes, albumi, kabatas portfeļi, piezīmnīcas, naudasmaki un citi priekšmeti lielā variantu dažādībā.

Mūsu galvenie pārstāvji ievērojamākās latviešu apdzīvotās zemēs ir šādi:

Arv. Ziemiņš, (23) Oldenburg (Oldb.), Bismarckstr. 17, Deutschland;
Latvju Grāmata, 503, 2nd Str NW, Waverley, Iowa, U. S. A.;
Valters Ziediņš, 220, Lisgar Str., Toronto 3, Ont., Canada;
Edg. Spaile, Migrants Centre Block „E", Bathurst, N. S. W., Australia;
Latviešu Palīdzības Komiteja, Box 701. Stockholm 1. Sverige;
I. Reitmanis, Postbox 292 Kobenhavn V, Danmark.

Pieprasiet pilnīgu mūsu bezmaksas katalogu, kur atradīsit pārstāvju adreses un cenas zemēm, kurām tās nav dotas šai sludinājumā, kā arī mūsu ērtos piegādes un maksāšanas noteikumus. (390)

NEPRECĒTAS SIEVIETES,

18—25 g. v., kas vēlētos izceļot uz ASV, lūdzu sūtīt sīkas ziņas par sevi un fotografijas Jānim Bērziņam, Water Wheel Inn, Doylestown, Pennsylvania, U. S. A. (486)

J. Jaunsudrabiņš

BALTĀ GRĀMATA

DM 6,—

LATVIJAS NACIONĀLIE STANDARTIŅI

ar zelta bārkstīm, 12×22 cm

DM 3,50

DAUGAVAS VANAGU GRĀMATNĪCA, (14a) Ulm/Donau, Bölcke-Kaserne. (477)

MEKLĒJU:

Voldemāru Gulbi, Voldemāru Kondrātu, Elmāru Stuķi un Imantu Baižu no Liepas pagasta. Kas ko zinātu par viņiem, lūdzu rakstīt: Mr. V. Mustis, Fernley and Eger, M/S Fernwood, Oslo, Norway.

Volgas tatārus pārvieto uz Austrumprūsiju

Ļeņingrada (Rs). — Ļeņingradas raidītājs ziņo, ka padomju valdība nolēmusi pārvietot uz Austrumprūsiju Volgas tatārus. Raidītāja komentātors nosauc bijušo Vācijas provinci par senu Padomju savienības tautu dzīves telpu. Esot saprotams, ka partija un valdība cenšoties pacelt atgūtā īpašuma kultūras dzīvi (ar tatāriem!) un arī domājot to militāri nodrošināt pret varbūtēju uzbrukumu. Faktu, ka Austrumprūsija jau izveidota par stiprāko militāro apgabalu Eiropā, komentātors noklusē.

Robežapsardzības izlases vienības, bruņotas vismodernākiem kājnieku ieročiem un apgādātas radio ierīcēm un plēsīgiem suņiem, sarga Austrumprūsijas rietumu robežas katru pēdu. No jūras puses „seno īpašumu" nodrošina padomju ātrlaivu flotiles. Neskatoties uz visu to, arī šis dzelzs priekškars nav bez caurumiem.

Brīvībā izkļuvušie apzīmē Austrumprūsiju par vislielāko karaspēka nometni pasaulē. Tur atrodas ne mazāk kā 20 lieli garnizoni ar 3—4 kājnieku divīzijām katrā un liels skaits mazāku. Artilerijas vienību apmācības līdzinās nepārtrauktiem manevriem. Austrumprūsija kļuvusi arī par Padomju savienības izpletņu lēcēju apmācību centru. Insterburgas tuvumā ierīkota jauno ieroču izmēģināšanas šautuve. Pie visiem agrākiem vācu lidlaukiem un krievu ierīkotiem izbūvēti bumbu droši apakšzemes angāri un darbnīcas. Netrūkst Austrumprūsijai arī savas Mažino līnijas. Varniku rajonā ierīkotas V ieroču pozicijas. Dienu un nakti uz turieni ripo gaŗi vilcienu sastāvi ar jaunām izšaušanas ierīcēm un municiju. Civīlistiem šis apgabals tikpat kā pilnīgi slēgts. Uz rietumiem no līnijas Karalauči—Kranca pat augstiem sarkanarmijas virsniekiem un padomju ierēdņiem iespējams tikt vienīgi ar MVD ģenerāļa Maslova parakstītu atļauju.

Brīvu civīliedzīvotāju Austrumprūsijā vairs nav. Strādnieki darbā iesaistīti ar militāru pavēli un ierīkotas daudzas koncentrācijas nometnes. 90 proc. Austrumprūsijā palikušo vāciešu deportēti uz Krieviju. Viņu vietā jau līdz 1948. gadam atvests vairāk nekā pus miljons Centrālkrievijas un Ukrainas iedzīvotāju. No tiem (pēc pašu krievu ziņojumiem Kaļiņingradskajā Pravdā) gada laikā aizbēguši atpakaļ 80—100 tūkstoši. Lai bēgšanu ierobežotu, jau 1948. gada rudenī Austrumprūsijas apgabala komisārs Ščerbakovs izsludinājis izņēmuma stāvokli, nosaucot to par „sociālās drošības augstāko pakāpi". Pēc tam uz Austrumprūsiju pārvietoja Turkmenistanas, Kazachstanas un citu nomādu tautu padomju republiku pilsoņus, kas izskata un valodas atšķirības dēļ daudz vieglāk notveŗami. Tagad pienākusi kārta Volgas tatāriem, viņu pirmais transports (ap 8000) jau atrodas Tilzītē. Nākošie tatāru transporti paredzēti uz Krancu un Gumbini.

Vairāki augstāki sarkanarmijas virsnieki izteikušies, ka kaŗa gadījumā Austrumprūsijā (Karalaučų—Pillavas apvidū) paredzēta sarkanarmijas virspavēlnieka galvenā mītne. Tāpēc arī Kremlis izveidojot šo bijušo Vācijas provinci par stipru dzelzs cimdā tērptu dūri, spējīgu ilgāku laiku patstāvīgi atvairīt katru uzbrukumu.

Čechoslovakija atkal izraida rietumu diplomātus

Prāga (E). — BBC ziņo, ka šinīs dienās britu sūtniecība Prāgā saņēmusi jaunu Čechoslovakijas notu, kurā prasīts divu nedēļu laikā atsaukt vicekonsulu Adrianu Meklolilu. Pēdējā prāvā divi liecinieki izteikušies, ka vicekonsuls esot spiegs. Tai pašā laikā čechu valdība uzaicinājusi arī Beļģiju atsaukt savu militāro atašeju pulkvedi Muroju. Represijas pret rietumu diplomātiem padomju satelītvalstīs ir ikdienišķa parādība. Bez Čechoslovakijas tās pielieto arī Bulgārija, Rumānija, Ungārija un Polija, gan prasot samazināt sūtniecību personālu, gan to izraidot.

LNP prasa . . .

(Turpinājums no 1. lpp.)

V. Janums plaši ziņoja par savām sarunām Anglijā, bet V. Lambergs par Ārējās informācijas fonda veikumiem, norādot, ka tagad, pēc Trūmena un Ečesona pieteiktās politiskās stratēģijas maiņas, informācijas darbs kļūst vēl svarīgāks, un visā drīzumā būs pienācis arī mūsu laiks. Latvieši visā pasaulē precīzi novērtējuši informācijas kā asa ciņas ieroča nozīmi un informācijas fondā saņemtie ziedojumi dos iespēju izdot vēl jaunas brošūras, kā arī atbalstīt citus pasākumus.

R. Liepiņš starptautiskā stāvokļa apskatā apstājās pie ievērojamākiem pēdējā laika notikumiem. Amata darīšanās viņš apmeklējis Londonu, kur ar sūtni K. Zariņu pārrunātas latviešu lietas. Lai koordinētu darbību, notikušas apspriedes ar kaimiņtautu pārstāvjiem, kurās saskaņoti viedokļi un izlemts kopēji ejamais ceļš.

A. Klīve referēja par LNP statūtiem un turpmāko darbību. Pēc Imbshauzenas sesijas apstākļi tik lielā mērā grozījušies, ka turēties pie kāda iepriekšēja reorganizācijas projekta nav vairs nozīmes. Meklējot sadarbības kavēkļus trimdā, nav vainojams ne parlamentārais, ne Ulmaņa laikmets, bet gan abi okupācijas posmi. Viņš iesniedza priekšlikumu aicināt visu zemju latviešus pasteidzināt zemju centrālo organizāciju dibināšanu, kuŗas tad kopā ar LNP izraudzītu augstāko ciņas organu.

V. Lambergs konstatēja, ka vienošanās ar statūtu saskaņošanu nav panākama un nedod vēlamos darba rezultātus. Ja mūsu trimdas plašo saimi nevar apvienot atsevišķas organizācijas, tad jāiet jauns ceļš — latvieši apvienojami ap Latvijas valsts autoritāti, nosakot, ka katrs trimdinieks pilda savu pienākumu (piem., trimdas nodevu) pret Latvijas valsti, kas taču turpina pastāvēt.

A. Endziņš atzina, ka LNP līdz šim darījusi vairāk sekundāro, bet mazāk primāro, bet V. Janums deklarēja, ka, ja Latvijas CP neatteiksies no vēlēšanās vadīt politisko darbu, tad DV nebūs ar to pa ceļam. DV vēlas pozitīvu sadarbību, tāpēc neatzīst Latvijas CP kailo opoziciju , kāda izpaužas tās Zviedrijas grupas rīcībā. Atzina, ka Klīves un Lamberga ierosinājumi būtu apvienojami.

V. Bastjānis uzsvēra, ka saprašanās starp Latvijas CP un ārkārtējo pilnvarnieku sūtni K. Zariņu ir LNP sākums un gals. Tādēļ jādara viss, lai abu starpā panāktu visciešāko vienību un sadarbību, tad arī LNP būs vajadzīgā autoritāte.

LNP prezidijs nolēma ar sevišķu aicinājumu kopā ar LCK lūgt latviešus un viņu organizācijas visās zemēs pasteidzināt centrālo nacionālo organizāciju izveidošanu, lai tad dibinātu augstāko ciņas organu, kas kopā ar Latvijas valsts organiem cīnītos par Latvijas atbrīvošanu. Tāpat nolēma jūlijā kādā latviešu nometnē sasaukt LNP pilnsapulci ar galveno darba kārtības punktu — ciņa par Latviju un tautas dzīvā spēka saglabāšana.

V. L.

Savienotas valstis gatavojas..

Vašingtona (D). — Savienoto valstu senāts sestdien vienbalsīgi pieņēma priekšlikumu, kas atļauj valdībai subsidēt visas tās fabrikas, kuŗas ražo sintētisko gumiju. Tā kā Dienvidaustrumāzijā vēl joprojām klosās nemieri, ASV nevar būt drošas, ka saņems turienes kaučuka ražu. Šo stratēģiski svarīgo izejvielu amerikāņi tagad vēlas nodrošināt pašu mājās ar sintētisko gumiju. Tāpat vienbalsīgi senāts atvēlēja 135 milj. dolaru armijas rezervju un policijas apmācībai. Atompētniecības komisija savukārt lūgusi kongresu steidzami piešķirt 200 milj. dolaru ūdeņraža superatombumbas izgatavošanai.

Arabu valstu militārā apvienība

Aleksandrija (F). — Arabu līgas konferencē Aleksandrijā, kas beidzās pagājušā nedēļā, Ēģipte, Sīrija, Libanona, Saudiarabija un Jemene nolēma parakstīt saimnieciskās sadarbības un militārpaktu. Oficiālajā komunikē paskaidrots, ka visas piecas arabu valstis jau tuvākā nākotnē dibinās īpašu komisiju, kas koordinēs aizsardzības problēmas. Paktam pagaidām vēl nav pievienojusies Iraka, jo tai ir militāras savienības līgums ar Transjordāniju, kas konferenci boikotēja. Irakas ministru prezidents „neoficiāli" preses pārstāvjiem tomēr paskaidroja, ka arī viņa valsts minētajam paktam laikam pievienosies.

Rietumi no Vācijas karaspēku neatvilka

Berlīne (D). — Pēc piecu gadu darba Rietumvācijā ceturtdien no Berlīnes pilsētas domes atvadījās britu augstais komisārs ģenerālis sērs Braiens Robertsons. 23. jūnijā augstā komisāra amatu sāks pildīt sērs Ivons Kirkpatriks. Atvadu runā, ko Robertsons teica vācu valodā Berlīnes domē, viņš norādīja, ka padomju iestādes droši vien atkal mēģinās izspiest rietumniekus no Berlīnes. Bet tas viņiem neizdosies, jo katram sitienam sekos pretsitiens. Sabiedroto acīs Berlīne kļuvusi par demokratijas simbolu. Piecu gadu laikā Rietumvācija ievērojami progresējusi. Vienīgais, kas vēl nav sasniegts, ir Vācijas apvienošana. Runas beigās sērs Robertsons izteica pārliecību, ka arī tas ar laiku notiks un tad Eiropā valdīs patiess miers. Beigās britu augstais komisārs deklarēja, ka sabiedrotie neatvilks savu okupācijas karaspēku no Rietumvācijas, jo tā ir arī vācu tautas vēlēšanās.

Vai no Savienotajām valstīm deportēs latviešu ģimeni?

Filadelfija (hn). — Ar aiziešanu no galvojuma devēja nav veicies Kārlim Jākobsonam, viņa sievai Olgai un dēlam Vilnim, kas, divi mēnešus nodzīvojuši Austrumpensilvanijas farmā pie Pitmanes, nokļuva cietumā. Latvieši apsūdzēti uzbrukumā galvotāja sievai, kas deviņas dienas pavadīja slimnīcā. Pēc desmit dienu apcietinājuma latviešus pret drošības naudu atbrīvoja. Ja apsūdzību uzturēs, tiesa varēs notikt ne ātrāk kā septembrī, pie kam farmeris solījies lietot visus līdzekļus, lai panāktu latviešu ģimenes deportāciju.

Nepatīkamais notikums plaši iztirzāts apkārtējo ogļu rajona pilsētu laikrakstos, pie kam ziņas daudzkārt bijušas pretrunīgas. Pārvietotajām personām ļoti nelabvēlīgu ietekmi radīja sasistās amerikānietes fotografija plaši izplatītajā Šamokinas laikrakstā. Tā pārstāvim farmeris izteicies, ka Jākobsons nebijis ar Savienotajām valstīm apmierināts, lai gan ieradies Amerikā ar četrām milzu kastēm, kas saturējušas darba rīkus, vērtlietas un citas mantas, ko caurmēra amerikānis nevarot atļauties.

Lietas apstākļus noskaidrot mūsu līdzstrādniekam H. Nordenam kavēja amatpersonām dotais rīkojums ar žurnālistiem nerunāt, taču atklājās, ka kautiņš izcēlies pēc tam, kad Jākobsona kundze amerikānieti viņas virtuvē nofotografējusi. Latviete izteikusies, ka saimniece gatavojusies 17 g. vecajam Vilnim sist, kad tas nesis no augšstāva savas drēbes. Viņa ai zliegusi drēbes aiztikt pirms nav pārnācis farmeris, bet latviete fotografiju gribējusi sūtīt DP komisijai. Vēlāk gan viņa izteikusies, ka fotoaparātā nemaz nebijis filmas, bet šajā gadījumā nesaskan pat pašu ģimenes locekļu apgalvojumi. Pēc farmeŗa izteicieniem, tas pārnākdams atradis savu sievu bezsamaņā un nožēlo, ka latviešus nav nošāvis. Miertiesneša dzīvesbiedre mūsu līdzstrādniekam tomēr liecināja, ka nākamajā dienā nopratināšanas laikā smagi ievainojumi sievietei nav bijuši redzami un ir aizdomas, ka amerikāniete tos vēlāk radījusi pati. Arī slimnīcā tā ievietota pēc pašas pieprasījuma.

Luterāņu federācijas pārstāvis aizrādīja, ka Jākobsoni bijuši ļoti nervozi, un arī bij. Vircburgas nometnes iedzīvotāji izteikušies par kundzes agrākiem uzbudinājuma brīžiem. Šo faktoru otrās nedēļas beigās piemineja arī daži amerikāņu laikraksti, taču publikas noskaņojumu tas vairs nevarēja uzlabot, tā kā tagad ne visur ar simpatiju gaida apm. 30 latviešu ģimenes, kam uz šo apgabalu galvojumus sagādājis kāds luterāņu mācītājs.

„Āzijā mēs būsim kungi"

Padomju savienība realizē Dostojevska tēzi

Pazīstamais krievu rakstnieks Dostojevskis kādreiz zīmīgi teica: „Mūsu nākotne ir Āzijā. Eiropa mūs vienmēr uzskatījusi par barbariem. Āzijā turpretim mēs būsim kungi." Šodien tikai atliek apbrīnot šī ģeniālā rakstnieka domu. Gandrīz burtiski to pašu savā politiskajā testamentā atkārtojis arī komūnisma apustulis Ļeņins. Viņš norāda, ka Padomju savienības tuvākais ceļš uz Eiropu ved caur Pekinu un Kalkutu. Notikumi liecina, ka boļševiki savas varas paplašināšanu plānojuši 2 frontēs — uzbrūkot tieši Eiropai, Balkāniem, Baltijas telpai un Vecā kontinenta austrumu daļai un pakāpeniski saindējot arī visu Āziju. Liekas, ka šobrīd Eiropas tiešu iekaŗošanu Kremlis atmetis un visu savu uzmanību pievērsis Āzijai.

Pēc Maotsetunga uzvaras Ķīnā, Kremlis tagad savu ekspansiju mēģina paplašināt Burmā, Indoķīnā, Pakistānā un Irānā. Pieņemot, ka Maskavas galamērķis joprojām ir Kalkuta, jākonstatē, ka arī ceļā uz šo mērķi krieviem var izdoties izlauzties no territorijas, kuŗas nozīmigums saimnieciskā un politiskā ziņā šobrīd vēl īsti nav novērtējams. Šī territorija ir Indoķīna un Siama, kuŗu ostas — Saigona un Bangkoka ieņem pirmo vietu pasaulē rīsa eksportā. Ja Padomju savienībai te izdotos nostiprināties, stāvoklis kļūtu pilnīgi neparedzams. Kontrolējot rīsa eksportu, Kremlis viegli varētu izbadināt miljoniem āziātu, kuŗu vienīgais iztikas līdzeklis ir šis svarīgais produkts. Ja Eiropā Kremlim izdevies nostiprināties, operējot vienīgi ar savu preču eksportu, un ja pat Anglija viskrasākajā aukstā kaŗa posmā labprāt ielaidās sarunās ar boļševikiem par saimnieciskiem darījumiem, komūnismam Āzijas valstīs paveŗas vēl nepieredzētas iespējas. Pie šīm valstīm vispirms varētu pieskaitīt Pakistanu, Burmu un Indiju.

Komūnistu rīkotās demonstrācijas un nemieri Kalkutā vēl nesen bija ikdienišķa parādība. Vai krievi mēģinās nostiprināt savu ietekmi Pakistanā, soļojot caur Afganistanu jeb vai paliks uzticīgi Ļeņina tezei, vispirms pakļaujot sev Indiju, tas pagaidām skaidri nav zināms. Liekas tomēr, ka arī šoreiz uzvarēs Ļeņins, jo Maskavai ļoti izdevīgi izmantot strīdu Indijas un Pakistanas starpā Kašmiras proivnces dēļ.

Komūnistu partija Pakistanā darbojas legāli. Varētu domāt, ka valdība uzticas savas tautas imūnitātei pret šo sērgu. Tā pa daļai šķiet ir, lai gan komūnisti darbojas ļoti aktīvi. Ievērojot to apstākli, ka boļševistisko ideju priekšnosacījums ir cilvēks un šķira, Maskavas nodomi rod diezgan auglīgu ietekmi arī Pakistanā. Ja eiropietis tikai pēc otra pasaules kaŗa atšifrēja komūnistu īstos nolūkus, par aziātiem to diemžēl nevar teikt. Par šo apstākli spilgti liecina kaut vai tas, ka pakistanieši katrreiz jūsmīgi aplaudē, kad kinoteātros uz ekrāna redzams Staļins. To varēja piedzīvot arī padomju gimnastikas lielfilmas Jaunatnes triumfs izrādēs. Šo filmu Maskava ar gudru ziņu bija piemērojusi aziātu mentālitātei, priekšplānā rādot gan mongoļus, gan ķīniešus un citus Āzijas iedzīvotājus.

No otras puses daži apstākļi it kā liecinātu, ka Padomju savienība tomēr laikam ies caur Indiju. Pakistanā tikai nesen tika atvērts padomju konsulāts, kuŗa darbinieki vēl neizrāda nekādu lielu aktivitāti. Maskava aprobežojas vienīgi ar grāmatu, filmu un citu propagandas materiālu apgādi. Pa to laiku Indija šķiet jau pilnīgi atrodas Padomju savienības fokusā. Jo ir ļoti viegli attiecīgam brīdim pieskaņot arī attiecīgus lozungus — Burmu burmiešiem un Indiju indiešiem. Tā šķiet praksē piepildās Dostojevska teze: „Āzijā mēs būsim kungi."

V. Krasts

ASV vēstnieka dēls vēlas iepazīties ar Baikala ezeru

Maskava (F). — Savienoto valstu vēstnieks Maskavā admirālis Alans Kirks kopā ar savu dēlu Rodžeru un vēstniecības sekretāru Servisu šinīs dienās devās ceļojumā uz Baikala ezeru un Sibiriju. Amerikāņu diplomāti ceļojumā pavadīs 10 dienas un veiks to ar Transsibirijas ekspresi. Kad UP pārstāvis admirālim Kirkam jautāja, ko viņš darīs Sibirijā, vēstnieks atbildēja: „Nekā, mans dēls vēlas iepazīties ar Baikala ezeru." Amerikāņu prese piebilst, ka šis ir viens no nedaudziem gadījumiem, kad padomju ārlietu ministrija atļāvusi kādam ārzemju diplomātam ceļojumu zu Urāliem un Sibiriju. Krievi parasti nevēlas tur ielaist nevienu ārzemnieku.

Mistiska migla Klusajā okeanā

Vašingtona (jj). — Visās Savienotajās valstīs lielu interesi un pat satraukumu radījusi mistiska milzu mākoņa parādīšanās Klusajā okeanā. Mākonis klāj 1,2 milj. kvadrātjūdžu lielu okeana apgabalu. ASV meteorologi, jūrnieki un lidotāji noskaidrojuši, ka tas atgādina ļoti kompaktu miglas masu un stiepjas no Havaju salām līdz Vēkailendai. Havaju salu apvidū mākonis atrodas apm. 2700 m augstumā. Baltā nama pārstāvji Vašingtonā paskaidrojuši presei, ka Klusajā okeanā pēdējā laikā nav notikusi nekāda atombumbas eksplozija, un tādēļ neatbilst patiesībai izplatītās baumas, it kā mākonis būtu radioaktivitātes piesātināts eksplozijas produkts. Prezidenta Trūmena sekretārs Čarls Ross žurnālistiem izteicies: „Nav nekādu šaubu, ka mēs zinātu par jebkādu atombumbu sprādzienu okeanā, ja tāds tiešām būtu noticis. Tāpat ir skaidrs, ka dīvaino mākoni nav radījusi ūdeņraža bumba."

Uzbrukums mājiņai, kur piedzimis Staļins

Tiflisa (Rs). — Tiflisas raidītājs sašutuma pilnā ziņojumā vēstī, ka Gori pilsētiņā (Grūzijā) nezināmi ļaundari mēģinājuši nodedzināt mājiņu, kur piedzimis Staļins. Ir zināms, ka šī komūnistiem „svētā celtne" ārēji nav pārveidota, bet apkārt tai uzcelts grezns marmora templis. Starp vienu pilāru un mājiņas sienu uzbrucēji novietojuši maisu ar skaidām, ko aizdedzinājuši. Tas noticis naktī, kad „svētnīcas" sargs jau gulējis. Uguni nodzēsuši policisti.

Uzaicina Trūmenu pāriet atturībniekos

Vašingtona (J). — Savienoto valstu kristīgā atturīgo sieviešu ūnija uzaicinājusi prezidentu Trūmenu pārtraukt lietot alkoholu, „lai dotu atturības piemēru visai tautai". AP aģentūra, sniedzot šo ziņu, piebilst, ka Trūmens jau ir pilnīgs nesmēķētājs un nevienā sanāksmē nedzeŗ arī vairāk par 2 glāzēm alkohola. Minētās sieviešu atturībnieku organizācijas Lielbritānijas nodaļa līdzīgu uzaicinājumu piesūtījusi arī Anglijas karalim Džordžam.

Padomju savienība sāk rīkoties Sinkiangas provincē

Kašmira (F). — Agrākais Ķīnas Sinkiangas provinces gubernātors, kas pēc komūnistu uzvaras aizbēga uz Kašmiru Indijā, turienes Daily Telegraph pārstāvim paskaidroja, ka Padomju savienība tagad sākusi aktīvi rīkoties arī šai agrākajā Ķīnas provincē. Krievi jau sākuši būvēt stratēģisku dzelzceļlīniju, kas savienos Pekingu ar Maskavu. Būvdarbi atjaunoti arī uz svarīgākiem zemesceļiem. Sinkiangas provincē jau tagad pabeigti desmit lidlauki, kuŗos var nolaisties vissmagākie bumbveži. Padomju savienības aktivitāte šai Ķīnas nomaļus provincē saprotama, jo tur atrasti bagātīgi urāna un zelta slāņi.

Šūmana plāna konference sākusies

Parīze (D). — Otrdien Parīzē sākās Šūmana plāna konference, kas apspriedīs ogļu un tēraudrūpniecības produkcijas kontroli. Šajā konferencē bez pašas Francijas piedalās vēl piecas valstis — Rietumvācija, Italija, Holande, Beļģija un Luksemburga. Vācu delegācija, kuŗā ietilpst piecas personas, uz Parīzi izbrauca pirmdienas pēcpusdienā. Bonnas politiskās aprindas ar gandarījumu atzīmē, ka šī ir pirmā starptautiskā sanāksme, kuŗā pēc otrā pasaules kaŗa piedalās vācieši. Vēsturiskā apspriedes priekšvakarā plāna autors Francijas ārlietu ministrs Šūmans paskaidroja, ka viņa ierosinātā institūta uzdevumos ietilpst tikai ogļu un tēraudrūpniecības ražošanas, bet ne pārdošanas kontrole. Bez tam veltīgas esot arī britu lēboristu bažas, ka viņu plāns pazeminātu strādnieku dzīves standartu. Esot padomā neuzturēt vienīgi tādas ogļraktuves un fabrikas, kas nerentējas. Šo pasākumu strādniekus tādā gadījumā pārvietotu uz citurieni.

No Londonas pienāk informācija, ka britu strādnieku deklarācija, kas radījusi lielu izbrīnu ne vien Francijā, bet arī Savienotajās valstīs, neatrod piekrišanu pašu angļu strādnieku partijas aprindās. Lēboristu deputāts Mekejs Londonas laikrakstiem piesūtījis paskaidrojumus, ka viņš atklāti protestē pret to. Deklarācija neatbilstot viņa uzskatiem kā satura, tā publicēšanas laika un „strausa politikas" dēļ.

DAŽOS VĀRDOS

Komūnistu sacelšanās mēģinājums apspiestā pag. nedēļā Perū. Maskavas aģentu vadīta banda bija ieņēmusi otru lielāko valsts pilsētu Arekvipu, nonāvējot 50 un ievainojot 200 personas. Pēc dažām stundām valdības kaŗaspēks dumpi pilnīgi likvidēja.

Feldmaršals Smatss slimības dēļ pilnīgi atteicies no politiskās darbības. Viņš turpmāk nevadīs arī dienvidafrikāņu opozicijas partiju. Kopš angļu-būru kaŗa 1902. g. Smatss līdz šim nepārtraukti centās panākt samierinājumu abu naidīgo tautu starpā.

Amerikāņu un holandiešu aviācijas manevri pašlaik notiek kopīgi virs Helgolandes salas, — paziņojusi ASV aizsardzības ministrija.

Divi nāves sodi un 6 ilggadīgi cietumsodi piespriesti pēdējā spiegu prāvā Jugoslavijā. Apsūdzētos apvainoja sabotāžas aktos un spiegošanā par labu Albānijai.

Vācu korporāciju apvienība atkal no jauna nodibināta Mārburgā. No 89 Rietumvācijas studentu organizācijām jaunajā „buršenšaftē" iestājušās jau 65.

Zviedru karalis Gustavs pag. piektdien atzīmēja savu 92. dzimumdienu. Oficiālas svinības nenotika.

Japānas ķeizars pāries kristīgā ticībā, ziņo DPA. Ķeizara ģimeni ar kristīgās ticības mācībām pašlaik iepazīstinot kāds amerikāņu metodistu profesors.

Pastmarku kaŗš sācies starp Argentīnu un Angliju. Briti nesen izdeva marku sēriju ar uzrakstu Falkland Islands. Vēstules, uz kuŗām atrodas markas ar šo uzrakstu, argentīniešu pasts atzīst par neapmaksātām, jo Argentīna jau kopš ilga laika deklarējusi, ka Falklandu salas ir tās īpašums.

Četrus centnerus smagu baznīcas zvanu nezināmas personas nesen nozagušas Braunšveigas Pēteŗa dievnamā. Zādzība pamanīta tikai nesen, jo sagrauto baznīcu dievkalpojumiem neizmanto.

Pēc 159 dienu nepārtraukta miega šinīs dienās atmodusies spāniete Viktorija Kamposa. Viņa visu laiku barota mākslīgi.

Bez īpašām atļaujām uz ārzemēm no 1. jūlija varēs ceļot vācieši. Ceļojumam būs pietiekama parastā pase.

Apspriedes par Japānas aizsardzību un Savienoto valstu atbalsta punktiem svētdien Tokio sācis amerikāņu aizsardzības ministrs Džonsons un ģenerālštāba priekšnieks ģen. Bredlijs ar ASV okupācijas kaŗaspēka virspavēlnieku ģen. Mekartūru. Vēlāk šais apspriedēs piedalīsies arī republikāņu partijas ārpolitiskais padomnieks Fosters Dalless, kas pašreiz no Japānas devies uz Koreju.

Amerikāņu sieviešu kājas kļūst lielākas, — pēc gadu desmitiem ilgiem novērojumiem konstatējuši ASV zeķu fabrikanti. Tādēļ fabrikas sākušas ražot lielākas zeķes, paturot tomēr līdzšinējos numurus.

14.000 kaŗavīru krituši grieķu armijā nesenajā pilsoņu kaŗā. Šis skaits ir aptuveni līdzīgs grieķu zaudējumiem pēdējā pasaules kaŗā cīņās pret Italiju un Vāciju.